

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att förbudsbestämmelserna i lagen om konkurrensbegränsningar skall harmoniseras med konkurrensreglerna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Det föreslås dessutom att de nationella myndigheterna ges uttryckligt bemyndigande att tillämpa Europeiska gemenskapens konkurrensregler i sådana fall som kan påverka handeln mellan medlemsstater. De påföljder som anges i lagen om konkurrensbegränsningar skall enligt förslaget kunna användas också vid överträdelser av EG:s konkurrensregler. Enligt propositionen skall marknadsdomstolen kunna ge Europeiska kommissionen och konkurrensverket tillstånd att förrätta inspektioner i andra lokaler än näringsidkares affärslokaler, till exempel i företagsledningens bostäder, vid överträdelser av EG:s konkurrensregler.

Det föreslås att befogenhetsfördelningen mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen ändras så att konkurrensverket som första instans fattar beslut om att näringsidkare skall upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt lag eller beslut om åläggande av leveransskyldighet. Konkurrensverkets beslut skall kunna överklagas hos marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen skall också i fortsättningen som första instans fatta beslut om bestämmande av konkurrensbrottsavgift och om förbud mot företagsförvärv. Det föreslås samtidigt att Försäkringsinspektionens rätt att inge framställningar till marknadsdomstolen i sådana fall av konkurrensbegränsningar som gäller huvudsakligen försäkringsverksamhet skall avskaffas.

I propositionen föreslås att de nuvarande nationella systemen med dispens och icke-ingripandebesked avskaffas och att man övergår till direkt tillämpning av den undantagsregel som ingår i lagen. Det föreslås att regleringen om konkurrensbegränsningar av mindre betydelse harmoniseras med de bedömningskriterier som tillämpas av Europeiska kommissionen, dock så att små och medelstora företags ställning på marknaden samtidigt beaktas.

I propositionen föreslås dessutom att bestämmelserna om konkurrensbrottsavgift skall ses över och att ett system med befrielse från konkurrensbrottsavgift skall införas i syfte att kunna avslöja arrangemang som allvarligt begränsar konkurrensen, dvs. hemliga karteller. Det föreslås vidare att bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv ändras så att en nedre gräns sätts på den omsättning som parterna i företagsförvärvet uppnår i Finland. Samtidigt föreslås att tvåårsregeln för företagsförvärv i samma bransch skall slopas.

Förslagen i propositionen är till en stor del resultatet av en revidering av förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler. Den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler skall tillämpas från och med den 1 maj 2004. I och med att den nya förordningen träder i kraft måste ändringar göras i den nationella lagstiftningen.

De föreslagna ändringarna avses träda i kraft den 1 maj 2004, dvs. samtidigt med den ovan nämnda nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
2.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning.....	6
Modernisering av reglerna för tillämpning av EG:s konkurrensregler.....	6
Tillämpningen av EG:s konkurrensregler vid nationella myndigheter	8
Graden av harmonisering i fråga om nationella konkurrensbestämmelser och EG:s regler	9
Undantag, dispens och icke-ingripandebesked	9
Konkurrensmyndigheternas befogenheter.....	9
Nedsättning av och befrielse från påföljder	10
Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln som gäller förvärv i samma bransch	11
2.3. Bedömning av nuläget	12
Förhållandet mellan lagen om konkurrensbegränsningar och EG:s konkurrensregler.....	12
Undantag, dispens och icke-ingripandebesked	14
Behörighetsfrågor.....	14
Påföljder	17
Befogenheter att förrätta inspektioner	18
Konkurrensbegränsningar av mindre betydelse	18
Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln för företagsförvärv i samma bransch.....	18
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	20
3.1. Mål och medel	20
3.2. De viktigaste förslagen	21
Direkt tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget	21
Harmonisering av förbudsbestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen med artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget	21
Slopande av systemet med nationella individuella dispenser och icke-ingripandebesked.....	22
Behörighetsfrågor.....	23
Påföljder	25
Befogenhet att förrätta inspektioner.....	26
Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln som gäller förvärv i samma bransch	26
4. Propositionens verkningar	28
4.1. Ekonomiska verkningar	28
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal.....	29

5.	Beredningen av propositionen	29
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial	29
5.2.	Remissutlåtanden.....	29
6.	Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	30
DETALJMOTIVERING.....		31
1.	Lagförslag.....	31
1.1.	Lag om konkurrensbegränsningar.....	31
1.2.	Lag om försäkringsbolag	47
1.3.	Marknadsdomstolslag	48
2.	Ikraftträdande.....	48
3.	Lagstiftningsordning	48
LAGFÖRSLAGEN.....		50
	om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar	50
	om ändring av lagen om försäkringsbolag	55
	om ändring av 9 § marknadsdomstolslagen.....	56
BILAGA.....		57
PARALLELLTEXTER.....		57
	om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar	57
	om ändring av lagen om försäkringsbolag	70
	om ändring av 9 § marknadsdomstolslagen.....	71

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Propositionen syftar till att göra företagsmiljön enhetligare genom att harmonisera de nationella konkurrensreglerna med EG:s konkurrensregler. Ett ytterligare syfte är att effektivisera den nationella övervakningen av konkurrensbegränsningar och att förbättra konkurrensverkets förutsättningar att samarbeta med utländska konkurrensmyndigheter. De förslag som läggs fram i propositionen är till en stor del resultatet av den reform av tillämpningen av EG:s konkurrensregler som genomförs. Rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nedan tillämpningsförordningen), äger tillämpning från och med den 1 maj 2004. I och med att den nya förordningen träder i kraft måste den nationella konkurrenslagstiftningen ändras.

Lagen om konkurrensbegränsningar föreslås bli ändrad så att de konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt lag skall definieras på samma sätt som i konkurrensreglerna i EG-fördraget. De nationella myndigheterna skall dessutom ges sådana befogenheter som förutsätts i tillämpningsförordningen att tillämpa EG:s konkurrensregler i deras helhet. Den nationella lagen skall kunna tillämpas vid sidan av EG-rätten också i dylika fall. De påföljder som anges i lagen om konkurrensbegränsningar skall stå till förfogande också vid överträdelser av EG:s konkurrensregler. Propositionen innehåller också bestämmelser om nationellt förfarande i sådana fall där Europeiska kommissionen förrättar inspektioner i andra lokaler än näringsidkares affärslokaler, till exempel i företagsledningens bostäder.

I propositionen föreslås att fördelningen av befogenheter mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen ändras så att konkurrensverket som första instans skall fatta beslut om att en näringsidkare skall upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt lag eller om åläggande av leveransskyldighet. Enligt förslaget skall konkurrensverkets beslut kunna överklagas hos marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen skall dock som för-

sta instans också i fortsättningen fatta beslut om bestämmande av konkurrensbrottsavgift och om förbud mot företagskoncentration. Samtidigt föreslås att Försäkringsinspektionens rätt att göra framställningar hos marknadsdomstolen i sådana fall som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall avskaffas.

I propositionen föreslås att de nuvarande systemen med dispens och icke-ingripande-besked skall avskaffas eftersom möjligheterna att använda dessa blir betydligt begränsade på grund av bestämmelserna i den nya tillämpningsförordningen. I propositionen har dessutom kriterierna för bedömningen av konkurrensbegränsningar av mindre betydelse gjorts mer enhetliga med de bedömningskriterier som tillämpas av Europeiska kommissionen, dock så att hänsyn samtidigt tas till de små och medelstora företagens ställning på marknaden.

I propositionen föreslås dessutom att bestämmelserna om konkurrensbrottsavgift ses över och att ett system med befrielse från konkurrensbrottsavgift skall införas i syfte att öka risken för upptäckt av förbjudna karteller. Bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv föreslås bli ändrade så att det fastställs en nedre gräns för den omsättning som parterna uppnår i Finland. Samtidigt föreslås tvåårsregeln vid företagsförvärv i samma bransch bli slopad. Syftet med ändringen av bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv är att minska de administrativa skyldigheter som ålagts parterna till ett företagsförvärv och att effektivisera allokeringen av konkurrensverkets resurser.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Under de senaste årtiondena har den finska konkurrenslagstiftningen förhållit sig alltmer kritiskt mot åtgärder som begränsar den ekonomiska konkurrensen. Den nuvarande lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992), nedan konkurrensbegränsningslagen, trädde i kraft den 1 september 1992. Därefter har la-

gen ändrats tio gånger. Genom ändringarna har bl.a. lagens tillämpningsområde och innehållet i konkurrensverkets befogenheter att förrätta inspektioner preciserats. De största ändringarna har rört sig om införandet av regler om tillsynen över företagsförvärv år 1998. I lagen har dessutom gjorts några ändringar i behandlingsordningen för konkurrensärenden. Dessa har föranletts av grundandet av marknadsdomstolen.

Det allmänna syftet med konkurrensbegränsningslagen är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens mot skadliga konkurrensbegränsningar. Lagen tillämpas inte på avtal eller arrangemang som gäller arbetsmarknaden eller primärproduktionen. Lagens tillämpningsområde omfattar i allmänhet inte heller sådana konkurrensbegränsningar som begränsar den ekonomiska konkurrensen utanför Finland, till den del de inte riktar sig mot en finländsk kundkrets.

Den gällande konkurrensbegränsningslagen utgår huvudsakligen från förbudsprincipen. Förbjudna konkurrensbegränsningar är enligt lagen bestämda priser, anbudskarteller, pris-karteller och karteller som begränsar produktionen eller delar upp marknaderna eller leveranskällorna. Lagen förbjuder dessutom missbruk av dominerande marknadsställning. Andra konkurrensbegränsningar än sådana som uttryckligen nämns i lagen bedöms utgående från missbruksprincipen. Tillämpningen av missbruksprincipen innebär att ingripande mot en konkurrensbegränsning sker endast om begränsningen kan konstateras ha sådana skadliga verkningar som nämns i lagen. Den viktigaste grupp konkurrensbegränsningar på vilka denna princip tillämpas utgörs av konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare i olika produktions- eller distributionsled, dvs. s.k. vertikala konkurrensbegränsningar. Med undantag för missbruk av dominerande marknadsställning kan dispens erhållas för en förbjuden konkurrensbegränsning, om begränsningen medför sådana effektivitetsfördelar som kommer också kunderna och konsumenterna till godo.

En särskild administrativ påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift) bestäms för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som har brutit mot lagens för-

budsbestämmelser om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen. Påföljdsavgiften bestäms av marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket. Marknadsdomstolen kan dessutom på framställning av konkurrensverket bestämma att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare skall upphöra med det lagstridiga förfarandet. Villkor i strid med lagens förbud eller marknadsdomstolens beslut får inte tillämpas eller verkställas.

I konkurrensbegränsningslagen intogs ett nytt 3 a kapitel, som handlar om tillsynen över företagsförvärv, genom en lagändring som trädde i kraft den 1 oktober 1998 (303/1998). Syftet med tillsynen över företagsförvärv är att trygga marknadens struktur i fråga om konkurrens genom att vid behov i förväg ingripa mot företagsförvärv som leder till dominerande marknadsställning som märkbart hindrar konkurrensen. Företagsförvärv där vissa gränser för omsättningen överskrids skall anmälas till konkurrensverket enligt konkurrensbegränsningslagen och förvärvet får inte fullföljas innan verket har fattat beslut i ärendet. I syfte att förebygga att konkurrensen påverkas negativt kan förvärvet förenas med villkor, t.ex. skyldighet att avyttra en viss del av affärsverksamheten. Marknadsdomstolen kan förbjuda förvärvet på framställning av konkurrensverket om inte fastställandet av villkor leder till önskat resultat.

En näringsidkare är skyldig att ge konkurrensverket alla de uppgifter och handlingar som verket behöver. Konkurrensverket har dessutom för att övervaka att bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen följs rätt att förrätta inspektioner i näringsidkares affärslokaler.

Konkurrensärenden behandlas vid konkurrensverket, marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt vid länsstyrelserna. Enligt lagen om konkurrensverket (711/1988) är konkurrensverkets uppgift att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. Konkurrensverket skall undersöka konkurrensförhållandena, klarlägga konkurrensbegränsningar och vidta åtgärder för undanröjande av deras skadliga verkningar,

ta initiativ till främjande av konkurrensen och avveckling av konkurrensbegränsande stadganden och bestämmelser. Konkurrensverket kan bevilja en näringsidkare dispens för ett förbud som anges i konkurrensbegränsningslagen, dock inte i fråga om missbruk av dominerande marknadsställning.

Konkurrensverket kan dessutom utfärda interimistiska ålägganden och hos marknadsdomstolen göra en framställning om att ett förbud mot en konkurrensbegränsning skall meddelas och att en påföljdsavgift skall bestämmas. Försäkringsinspektionen har rätt att göra framställningar parallellt med konkurrensverket. Försäkringsinspektionen kan göra en framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av marknadsdomstolen.

Länsstyrelserna är myndigheter som lyder under konkurrensverket när de utreder konkurrensbegränsningar i ärenden som gäller tryggande av en fungerande ekonomisk konkurrens. Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket bestämma att ålägga en näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot konkurrensbegränsningslagen samt att bestämma en konkurrensbrottsavgift för näringsidkaren. I de ärenden som gäller dispens och där konkurrensverket har fattat beslut, fungerar marknadsdomstolen som besvärinstans. Det är möjligt att söka ändring i marknadsdomstolens beslut – med undantag av beslut om dispens – genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

De nationella konkurrensmyndigheterna och domstolarna har ansetts ha teoretisk rätt att tillämpa EG:s konkurrensregler vid sidan av den nationella konkurrenslagstiftningen. Den finska lagstiftningen innehåller dock inga procedurregler på basis av vilka det skulle vara möjligt att i praktiken tillämpa EG:s konkurrensregler.

Enligt artikel 81 i EG-fördraget är alla sådana avtal mellan företag, beslut av företagsammanslutningar och samordnade förfaranden förbjudna som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att konkurrensen inom den gemensamma marknaden hindras, begränsas eller snedvrids. Arrangemang som strider mot för-

budet är ogiltiga och kan inte genomföras. Enligt artikel 82 i EG-fördraget är missbruk av dominerande ställning på marknaden förbjudet om detta kan påverka handeln mellan medlemsstater.

De nationella myndigheterna skall, när de tillämpar artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget, följa nationell praxis och nationella procedurregler eftersom procedurreglerna i förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler inte gäller nationella myndigheter. Konkurrensbegränsningslagen innehåller inte heller några bestämmelser enligt vilka utredningsbefogenheterna och sanktionerna skulle stå till förfogande vid tillämpningen av reglerna i fördraget. De befogenheter att förrätta inspektioner som anges i 20 § utgör ett undantag från detta. Enligt dessa har konkurrensverket skyldighet att förrätta inspektioner på begäran av Europeiska kommissionen samt att biträda kommissionen vid de inspektioner kommissionen utför. Däremot kan konkurrensbegränsningslagens bestämmelser om upplysningskyldighet, interimistiska åtgärder, konkurrensbrottsavgift och vite tillämpas endast på förfaranden som strider mot den nationella lagen om konkurrensbegränsningar.

2.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning

Modernisering av reglerna för tillämpning av EG:s konkurrensregler

De krav som förfarandet för tillämpning av EG:s konkurrensregler ställer på den nationella lagstiftningen utgör bakgrunden till revideringen av konkurrensbegränsningslagen. Den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler ersätter den första tillämpningsförordningen från 1962. Den nya förordningen skall tillämpas från och med den 1 maj 2004.

Syftet med revideringen av bestämmelserna om tillämpningen av EG:s konkurrensregler är att effektivisera konkurrensövervakningen inom Europeiska unionen genom att ge kommissionen en möjlighet att koncentrera sig på fallen med särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar i stället för de ansökningar om undantag som företag lämnat

in. Reformen syftar till att öka tillämpningen av EG-rätten hos de nationella konkurrensmyndigheterna och domstolarna. För att kunna trygga en enhetlig tillämpning av EG-rätten har man genom tillämpningsförordningen inrättat ett nätverk av europeiska konkurrensmyndigheter, vars funktion baserar sig på ett intensivt samarbete mellan europeiska konkurrensmyndigheter, och kommissionen har getts vissa ytterligare befogenheter. Också den kommande utvidgningen av Europeiska unionen har beaktats vid reformen.

Genom den nya tillämpningsförordningen slopas förfarandet med undantag som söks hos kommissionen och kommissionens exklusiva rätt att tillämpa undantaget enligt artikel 81 i fördraget. I det nya systemet är sådana förbjudna arrangemang mellan företag som uppfyller villkoren för undantag lagliga ända från början utan att det behövs något förhandsbeslut om detta. Också nationella myndigheter och domstolar kan i fortsättningen tillämpa artikel 81 i fördraget i dess helhet. Företagen har varken rätt eller skyldighet att anmäla sina avtal till kommissionen och det är inte längre möjligt för företagen att få dispens eller icke-ingripandebesked beviljade enligt det nuvarande nationella systemet.

I och med den nya tillämpningsförordningen kommer tillämpningen av EG:s konkurrensregler vid de nationella myndigheterna och domstolarna att öka. Detta beror dels på det faktum att kommissionens exklusiva rätt att tillämpa undantagsbestämmelserna slopas och dels av tillämpningsförordningens bestämmelse om att EG:s konkurrensregler alltid skall tillämpas om en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan medlemsstater. Enligt tillämpningsförordningen är det dock möjligt att även i ett dylikt fall tillämpa nationella bestämmelser vid sidan av gemenskapsrätten.

Den parallella tillämpningen av den nationella konkurrenslagstiftningen och gemenskapsrätten får dock inte leda till förbud mot sådana konkurrensbegränsningar rörande samarbete mellan företag som är tillåtna enligt EG:s konkurrensregler. Medlemsstaterna har dock också i fortsättningen rätt att inom det egna territoriet tillämpa strängare natio-

nella bestämmelser när det är fråga om företags unilaterala åtgärder såsom missbruk av dominerande ställning. För de konkurrensbegränsningars del som gäller samarbetet mellan företag innebär den nya tillämpningsförordningen en ändring jämfört med det nuvarande systemet där de nationella konkurrensmyndigheterna har kunnat tillämpa gemenskapens konkurrensregler parallellt med den nationella lagstiftningen så att de kunnat utfärda strängare beslut med stöd av den nationella lagstiftningen än det skulle ha varit möjligt på basis av gemenskapslagstiftningen. En förutsättning för detta har dock varit att den enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler och effektiviteten i kommissionens beslut inte äventyras.

Både kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter kan på basis av gemenskapens konkurrensregler besluta att ett företag skall upphöra med ett förbjudet förfarande, förordna om interimistiska åtgärder, fatta beslut om företags åtaganden eller om att ålägga ett företag böter eller att besluta om vite. De kan dessutom konstatera att inga åtgärder behöver vidtas i fallet utgående från de uppgifter som har tillställts dem. Konkurrensmyndigheterna kan fatta beslut angående åtaganden i en situation där ett företag föreslår konkurrensmyndigheten villkor i syfte att ändra sin verksamhet för att kunna undvika beslut om förbud mot misstänkt konkurrensbegränsning.

Med stöd av den nya tillämpningsförordningen har kommissionen också befogenhet att besluta om s.k. strukturella åtgärder. Detta innebär att kommissionen kan ålägga företag att t.ex. avyttra en del av sin egendom. De strukturella åtgärderna skall vara förenliga med proportionalitetsprincipen och de kan åläggas endast om inte någon lika effektiv korrigerande åtgärd finns att tillgå eller om andra åtgärder skulle vara mer betungande för företaget än en strukturell åtgärd.

De beslut som medlemsstaternas konkurrensmyndigheter fattar på basis av gemenskapsrätten är inte bindande för konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater eller för kommissionen. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall å andra sidan med alla medel försöka undvika att meddela beslut som strider mot kommissionens beslut.

Tillämpningsförfordningen gäller inte nationella sanktionssystem. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter tillämpar nationella processregler och nationella sanktioner också på de ärenden som avgörs på basis av EG:s konkurrensregler.

Inte bara de nationella konkurrensmyndigheterna utan också de nationella domstolarna har befogenhet att tillämpa artiklarna 81 och 82 i deras helhet. Avsikten är att underlätta t.ex. behandlingen av skadeståndsärenden i anslutning till konkurrensfrågor vid de nationella domstolarna. Med nationella domstolar avses i tillämpningsförfordningen för det första nationella allmänna domstolar, som löser tvister mellan parter och vars beslut är bindande endast för parterna i målet. Med nationella domstolar avses dessutom domstolar som behandlar konkurrensärenden med tanke på det allmänna intresset, i Finlands fall till exempel marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Också de nationella domstolarna bör undvika att fatta beslut som strider mot kommissionens beslut. De nationella domstolarna skall vidare tillstålla kommissionen kopior av de beslut där de har tillämpat gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen har rätt att delta i behandlingen av ett ärende vid en nationell domstol genom att framställa yrkanden i skriftlig eller muntlig form.

Dessutom utvidgas också kommissionens befogenheter att förrätta inspektioner vid ett enskilt företag som är föremål för granskning. Utöver de befogenheter som ingår i den nuvarande tillämpningsförfordningen (förfordning nr 17/62) har kommissionen rätt att bereda sig tillträde till företagets eller företagsammanslutningars medarbetares bostäder, om det kan misstänkas att affärshandlingar förvaras där vilka kan ha betydelse när ett allvarligt brott mot EG:s konkurrensregler skall bevisas. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall på begäran av kommissionen aktivt bistå kommissionens tjänstemän vid utförandet av kontroller. En dylik kontroll kan dock inte verkställas innan den nationella domstolen i medlemsstaten i fråga har lämnat tillstånd därtill. Den nationella domstolen kontrollerar att kommissionens beslut är giltigt och att tvångsmedlen inte är godtyckliga eller alltför långtgående med

tanke på hur allvarlig överträdelsen är, hur viktiga de bevis är som söks, på vilket sätt det berörda företaget är inblandat samt om rimlig misstanke finns om att handlingar, som har samband med föremålet för inspektionen, förvaras i andra lokaler. I samband med inspektioner i näringsidkares affärslokaler, har kommissionen rätt att försegla företagslokaler eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen.

Genom den nya tillämpningsförfordningen ändras sanktionerna mot överträdelse av gemenskapens konkurrensregler så att de gränser i euro som hittills har gällt skall slopas. Maximibeloppet för böter förblir dock oförändrat och är tio procent av den omsättning som ett företag eller en sammanslutning av företag som är delaktig i en konkurrensbegränsning har uppnått under den föregående räkenskapsperioden.

Kommissionen behåller sina befogenheter att anta gruppundantagsförfordningar också enligt den nya tillämpningsförfordningen. På basis av de gällande bemyndigande förfordningarna har kommissionen en möjlighet att genom förordning tillämpa undantaget enligt artikel 81 på vissa grupper av avtal, beslut av företags sammanslutningar och samordnade förfaranden. I gruppundantagsförfordningarna meddelar kommissionen att förbudet enligt artikel 81 inte gäller vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden. Om dessa arrangemang dock i några enskilda fall har verkningar som är oförenliga med artikel 81, får kommissionen och de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna återkalla rätten att omfattas av gruppundantaget.

Tillämpningen av EG:s konkurrensregler vid nationella myndigheter

Som anförts ovan förutsätter den nya tillämpningsförfordningen att de nationella myndigheterna får befogenhet att tillämpa EG:s konkurrensregler. I många av Europeiska unionens medlemsstater har motsvarande befogenhet redan tilldelats de nationella konkurrensmyndigheterna. De av EU:s medlemsstater som ännu inte har bestämmelser om detta håller på att bereda nödvändiga lagändringar.

Till exempel i Sverige har bestämmelser om denna befogenhet tilldelats i en särskild lag som trädde i kraft den 1 januari 2001. Enligt denna lag får Konkurrensverket och Marknadsdomstolen i Sverige samt Stockholms tingsrätt tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. När de ovan nämnda myndigheterna tillämpar konkurrensreglerna i EG-fördraget har de till sitt förfogande bland annat bestämmelser om tillgång till information, inspektioner och sanktioner enligt den svenska konkurrenslagstiftningen.

Graden av harmonisering i fråga om nationella konkurrensbestämmelser och EG:s regler

I de flesta av Europeiska unionens medlemsstater baserar sig de nationella konkurrensreglerna på artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Särskilt när det gäller bestämmelserna om samarbetet mellan näringsidkare har de nationella bestämmelserna i så gott som samtliga medlemsstater harmoniserats så att de överensstämmer med reglerna i artikel 81 i EG-fördraget. När det gäller de länder som har ansökt om medlemskap i Europeiska unionen har EU krävt harmonisering av konkurrenslagstiftningen.

Undantag, dispens och icke-ingripandebesked

Den nya tillämpningsförfordningen innebär att systemet med skilda undantag och icke-ingripandebesked för samarbetsarrangemang slopas för EG:s konkurrensreglers del. Detta innebär dock inte direkt att det system med dispens och icke-ingripandebesked som baserar sig på den nationella lagstiftningen skall slopas men enligt tillgängliga uppgifter överväger nästan samtliga medlemsstater som tillämpar ett dispenssystem att avskaffa det. Förfarandet med dispens ersätts i dessa länder med s.k. legalundantag som tillämpas på nationell nivå.

I en delrapport av en utredningsman som publicerats i Sverige i juli 2003 föreslås till exempel att undantag och icke-ingripandebesked slopas. Också i Tyskland, Storbritannien och Nederländerna kommer man enligt tillgängliga uppgifter att föreslå att sy-

stemet med individuella undantag slopas.

Konkurrensmyndigheternas befogenheter

Det finns stora skillnader i hur konkurrensmyndigheternas befogenheter och beslutsprocesser har organiserats i unionens olika medlemsstater. Stora skillnader förekommer även mellan beslutsprocesser i ärenden som rör företagsförvärv och beslut om andra konkurrensbegränsningar. I merparten av EU:s medlemsstater är det en konkurrensmyndighet som har hand om utredning av och beslut om fall med konkurrensbegränsande samarbetsarrangemang och missbruk av dominerande ställning. Detta tillvägagångssätt tillämpas av Europeiska kommissionen, Sverige, Frankrike, Tyskland, Grekland, Irland, Italien, Nederländerna och Storbritannien. I några av dem är den instans som utreder och fattar beslut i konkurrensärendena en självständig administrativ konkurrensmyndighet och i en del länder ett administrativt eller rättsligt kollegium.

I Sverige har Konkurrensverket ansvaret för utredningen av konkurrensbegränsningar och företagsförvärv. Verket har befogenhet att ålägga vederbörande företag att upphöra med en konkurrenshämmande aktivitet, men beslutet om påföljdsavgift fattas av Stockholms tingsrätt på framställning av verket. Den sistnämndas befogenheter omfattar också meddelandet av förbud mot ett företagsförvärv på framställning av Konkurrensverket. Konkurrensverket fattar däremot beslut om ett villkorligt godkännande av företagsförvärv.

I Norge hör undersökningen av konkurrensbegränsande aktiviteter och företagsförvärv samt ingripande mot dem till en konkurrensmyndighet. I Norge är påföljderna för brott mot förbjudna konkurrensbegränsningar straffrättsliga och en domstol ansvarar för beslutet om sanktioner. En arbetsgrupp, som har utrett behovet att reformera den norska konkurrenslagstiftningen, har dock den 9 april 2003 föreslagit införande av ett system med administrativa böter vid sidan av de straffrättsliga påföljderna för brott mot konkurrensbestämmelserna. I Danmark ankommer beslutsfattandet i ärenden som rör konkurrensbegränsningar på konkurrensrådet

vars sekretariat är en konkurrensmyndighet som har hand om de dagliga rutinerna i anslutning till konkurrensbegränsningar.

Inom Europeiska kommissionen har generaldirektoratet med ansvar för konkurrensfrågor huvudansvaret för undersökningen av eventuella konkurrensbegränsningar men beslutet i de viktigaste ärendena fattas av ett kollegium bestående av kommissarier. I Frankrike har en förvaltningsmyndighet vid namn Conseil de la Concurrence huvudansvaret för utredning av och beslut i ärenden som rör konkurrensbegränsningar. Den tyska konkurrensmyndigheten är likaså såväl en undersökande administrativ myndighet som en myndighet som fattar beslut om påföljder som första instans.

I Nederländerna fattar en konkurrensmyndighet som första instans alla centrala beslut i konkurrensbegränsningsärenden. Myndigheten har rätt att besluta om återkallande av legalundantaget för avtalsbaserade konkurrensbegränsningar, om undantag i fråga om förbjudna konkurrensbegränsningar, förbud mot företagsförvärv samt om böter som åläggs företag som brutit mot förbudet mot konkurrensbegränsningar.

Nedsättning av och befrielse från påföljder

Europeiska kommissionen antog den 19 februari 2002 ett meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden. Meddelandet gäller hemliga kartellbildningar mellan två eller flera konkurrenter i syfte att fastslå priser, produktions- eller försäljningskvoter, uppdelning av marknader, anbudsuppgörelser inkluderad, samt begränsa export- eller import. Detta meddelande ersatte ett meddelande från kommissionen om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden från 1996.

Enligt 2002 års meddelande kan ett företag beviljas immunitet mot böter om företaget är det första att inkomma med tillräckligt bevismaterial om existensen av en kartell. Total befrielse från straff kan beviljas endast ett enda företag som är inbegripet i en kartell. Nedsättningar kan däremot beviljas också andra företag som är med i kartellen och som förser kommissionen med bevismaterial som har ett betydande mervärde jämfört med den

bevisning som kommissionen redan har samlat in. Huvudprinciperna i kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden är förenliga med USA:s motsvarande bestämmelser. Detta gör det möjligt för företag att ansöka om nedsättning av straff samtidigt hos både Europeiska kommissionen och Förenta Staternas konkurrensmyndigheter. Därigenom effektivteras också samarbetet mellan europeiska konkurrensmyndigheter och amerikanska konkurrensmyndigheter när det gäller utredning av konkurrensärenden.

Av Europeiska unionens medlemsstater har åtminstone Nederländerna, Tyskland, Storbritannien, Irland och Sverige i sin lagstiftning bestämmelser om nedsättning av straff.

Den nederländska konkurrensmyndighetens meddelande om nedsättning av straff härstammar från år 2002. Total befrielse från påföljdsavgift kan beviljas ett kartellföretag som är det första att förse de nederländska konkurrensmyndigheterna med sådan information om eller sådana bevis på en kartells existens som kan hjälpa konkurrensmyndigheten att inleda mer ingående undersökningar. Det är dessutom möjligt att sänka påföljdsavgiften också för andra företag som deltar i kartellen om dessa efter att undersökningen har inletts förser konkurrensmyndigheten med bevis på kartellens existens. Det kan röra sig om en nedsättning på 10–100 procent av den ursprungliga påföljdsavgiften. Vid bedömning av nedsättningens storlek beaktas det mervärde som bevisen medför och den tidpunkt vid vilken uppgifterna har tillställts konkurrensmyndigheten.

Storbritanniens nationella bestämmelser om nedsättning av straff i kartellärenden tillåter både en nedsättning av straffet och att ett företag befrias från straffansvar. En befrielse från straffet kan beviljas ett företag som är det första att förse konkurrensmyndigheten med bevis på att en kartell existerar innan konkurrensmyndigheten har inlett undersökningar i ärendet. Det är möjligt att bli befriad från straff också efter att en undersökning har inletts om de uppgifter som det företag som ansöker om befrielse lämnat är viktiga med tanke på utredningen av kartellärendet och om inget annat företag som deltar i kartellen

tidigare har lämnat in uppgifter om kartellen till konkurrensmyndigheten. Straffen för andra företag som deltar i kartellen kan också sänkas om dessa förser konkurrensmyndigheten med nyttiga bevis på kartellens verksamhet. Bötesstraffet kan sänkas med högst 50 procent.

Också med stöd av Sveriges nationella konkurrenslagstiftning är det möjligt att sänka påföljdsavgiften för ett företag eller att befria ett företag som är inbegripet i en konkurrensbegränsning från påföljdsavgift om företaget i fråga genom sitt eget agerande bidrar till utredningen av konkurrensbegränsningen. Befrielse från påföljdsavgift kan beviljas det företag som deltar i kartellen och vilket som första företag lämnar konkurrensmyndigheten sådana uppgifter om en befintlig konkurrensbegränsning på basis av vilka myndigheten kan ingripa mot begränsningen. Det förutsätts dessutom att företaget överlämnar all information som det besitter och samarbetar med konkurrensmyndigheten under hela undersökningsprocessen samt upphör med sitt eget konkurrenshämmande beteende omedelbart efter det att det gjort anmälan till konkurrensmyndigheten. Den svenska konkurrenslagstiftningen tillåter dock att ett företag som deltar i en konkurrensbegränsning befrias från påföljdsavgift också i de fall där de ovan beskrivna villkoren inte blir uppfyllda men där företaget har försett konkurrensmyndigheten med ett avgörande bevis på att en konkurrensbegränsning existerar. Påföljdsavgiften för andra företag som deltar i kartellen kan också sänkas om de biträder konkurrensmyndigheten vid undersökningen av ett kartellärende eller någon annan konkurrensbegränsning.

Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln som gäller förvärv i samma bransch

Sett ur en internationell synvinkel har anmälningsskyldigheten i samband med tillsynen över företagsförvärv definierats på mycket olika sätt i olika länder. Anmälningsskyldigheten baserar sig i allmänhet på ett minsta värde som fastställts för den sammanlagda omsättningen för parterna i ett företagsförvärv samt på en nedre gräns på den

omsättning som en eller flera av parterna i ett företagsförvärv uppnår i staten i fråga.

I Sverige skall den sammanlagda globala omsättningen för parterna i ett företagsförvärv överskrida 4 miljarder kronor och den omsättning som minst två av parterna uppnår i Sverige skall överskrida 100 miljoner SEK. I enskilda fall kan Konkurrensverket i Sverige ålägga parterna en anmälningsskyldighet även om den sistnämnda minimigränsen för omsättning inte skulle nås. I merparten av EU:s övriga medlemsstater förutsätter uppkomsten av anmälningsskyldighet att parterna i ett företagsförvärv når upp till en viss minimiomsättning inom landet utöver det att det grundläggande tröskelvärdet för omsättning överskrids. De flesta av medlemsstaternas bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv förutsätter att två av parterna skall uppnå tröskeln för minimiomsättning. Bland annat i Sverige, Frankrike, Nederländerna och Belgien skall minst två av parterna i ett företagsförvärv ha en sammanlagd omsättning inom landet i fråga som överskrider ett tröskelvärde som anges i lagen.

Också den anmälningsskyldighet som anges i rådets förordning (EEG) nr. 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer, nedan koncentrationsförordningen, uppkommer först då när minst två av parterna i ett företagsförvärv har en omsättning inom gemenskapen på mer än 250 miljoner euro. I Irland och Tyskland t.ex. räcker det däremot att endast en av parterna i företagsförvärvet uppnår en viss omsättning inom landet. De italienska bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv förutsätter att den sammanlagda omsättning som parterna i ett företagsförvärvet uppnår i Italien överskrider 387 miljoner euro eller alternativt att föremålet för företagsförvärvet uppnår en omsättning på minst 39 miljoner euro i Italien.

Enligt lagstiftningen i vissa medlemsstater beror anmälningsskyldigheten antingen på den omsättning som uppnås inom landet i fråga eller på den marknadsandel som parterna i förvärvet uppnår i "destinationslandet". Bland annat i Spanien, Grekland och Portugal uppstår en tillräckligt stark lokal anknytning antingen på basis av omsättningen eller på basis av koncentrationens marknadsandel. I Spanien överskrider tröskeln för anmäl-

ningssskyldighet då omsättningen för minst två av parterna i ett företagsförvärv överstiger 60 miljoner euro. På motsvarande sätt överskrider tröskeln för anmälningsskyldighet i Grekland om den omsättning som minst två av parterna i ett företagsförvärv uppnår i Grekland överstiger 15 miljoner euro.

I Storbritannien existerar ingen obligatorisk skyldighet att anmäla företagsförvärv. I praktiken är en förutsättning för att företagsförvärv skall kunna undersökas att minst en av parterna i företagsförvärvet bedriver affärsverksamhet i Förenade kungariket. Förutsättningarna för att ett företagsförvärv skall kunna undersökas i Storbritannien är dock inte kopplade till volymen av parternas omsättning inom Storbritannien. Föremålet för granskning är däremot företagskoncentrationens marknadsandel i Förenade kungariket eller alternativt värdet av parternas globala egendomsmassa.

Med undantag av Luxemburg innehåller alla unionsmedlemmars konkurrenslagstiftning bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv. Någon bestämmelse som skulle motsvara den tvåårsregel angående företagsförvärv i samma bransch som ingår i 11 b § 5 mom. konkurrensbegränsningslagen finns inte i de övriga medlemsstaternas konkurrenslagstiftning. I Estland har det däremot i de bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv som trädde i kraft i oktober 2001 tagits in en tvåårsregel som motsvarar 11 b § 4 och 5 mom. Den danska lagstiftningen likom också EU:s koncentrationsförordning innehåller regler som i sak motsvarar 11 b § 4 mom. konkurrensbegränsningslagen. Enligt artikel 5.2 i koncentrationsförordningen betraktas två eller flera förvärv mellan samma parter inom en tid på två år som en och samma koncentration som anses ha kommit till på dagen för det senare förvärvet.

2.3. Bedömning av nuläget

Förhållandet mellan lagen om konkurrensbegränsningar och EG:s konkurrensregler

Den gällande lagen har ansetts i teorin möjliggöra tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget för nationella konkurrensmyndigheter och domstolar. De nationella myn-

digheternas rättighet anses basera sig på artikel 84 i EG-fördraget som ger medlemsstaternas myndigheter befogenhet att fatta beslut i konkurrensbegränsningsärenden enligt artiklarna 81 och 82 fram till dess att rådet med stöd av artikel 83 har antagit en förordning eller ett direktiv om tillämpningen av artiklarna i fråga. De nationella myndigheterna har redan tidigare tillämpat gemenskapens konkurrensregler parallellt med nationella normer i sådana fall där ett arrangemang kan påverka handeln mellan medlemsstater (dvs. när det s.k. kriteriet om handels-effekt uppfylls).

I Finland har de nationella myndigheterna hittills endast sällan använt sig av möjligheten att tillämpa EG:s konkurrensregler. En av de viktigaste orsakerna därtill har varit att de befogenheter att utreda konkurrensbegränsningar och att använda sanktioner som anges i konkurrensbegränsningslagen inte står till förfogande när konkurrensmyndigheten tillämpar reglerna i fördraget. Den nya tillämpningsförordningen förutsätter att dessa normer i fortsättningen skall äga tillämpning också när konkurrensmyndigheten tillämpar artiklarna 81 och 82.

Innehållsmässigt har konkurrensbegränsningslagen och tillämpningen av EG:s konkurrensrätt närmast sig varandera under de senaste åren. Det faktum att förbudsprincipen har omfattats vid bedömningen av olika typer av konkurrensbegränsningar har minskat de nationella myndigheternas behov att tillämpa artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

Ordalydelsen av bestämmelserna om förbud i 4–6 § konkurrensbegränsningslagen skiljer sig dock något från formuleringarna i artikel 81 i EG-fördraget. Bestämmelserna i fråga har dock i stor utsträckning tolkats enhetligt och de nationella myndigheterna har använt EG-reglerna som tolkningshjälp vid bedömningar som görs på basis av konkurrensbegränsningslagen. Den viktigaste principiella skillnaden kan anses vara 9 § konkurrensbegränsningslagen, som tjänar som utgångspunkt för bedömningen av vertikala konkurrensbegränsningar. Den finska konkurrensbegränsningslagen bygger till denna del på den s.k. missbruksprincipen, vilket innebär att ett förfarande betraktas i princip som tillåtet men det kan förbjudas om det an-

ses ha skadliga verkningar. Det har dock varit förbjudet att använda bestämda priser enligt 4 §. Skillnaderna i betraktelsesätt har minskat betydligt efter det att Europeiska kommissionen tillägnade sig en ekonomisk metod vid bedömningen av vertikala begränsningar. Det sätt att bedöma vertikala begränsningar som konkurrensverket har tillämpat har huvudsakligen varit förenligt med riktlinjerna i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden.

Skillnaderna mellan den vedertagna tolkningen av artikel 82 i EG-fördraget och 3 § 2 mom. konkurrensbegränsningslagen, som gäller definitionen på dominerade marknadsställning, är väldigt små. EG-domstolens beslutspraxis har betonat ett företags oberoende ställning medan den finska konkurrensbegränsningslagen betonar ett företags möjligheter att påverka konkurrensvillkoren inom sektorn. Definitionerna skiljer sig dock inte mycket innehållsmässigt. Förteckningen över formerna av missbruk, som ingår i 7 § om förbudet mot missbruk, skiljer sig dock något från innehållet i artikel 82. Ingentenda förteckningen är fullständig och de innehållsmässiga skillnaderna är inte heller till denna del så stora. Den viktigaste innehållsmässiga skillnaden mellan bestämmelserna om dominerande ställning kan anses vara det faktum att det inte är helt klarlagt i vilken omfattning konkurrensbegränsningslagen kan komma att äga tillämpning på s.k. delad dominerande ställning vilket innebär att flera näringsidkare tillsammans anses ha en dominerande ställning.

De nationella myndigheterna och domstolarna har också hittills varit bundna av skyldigheten att tillämpa nationella konkurrensregler på så sätt att den enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler och effektiviteten i kommissionens beslut inte äventyras. Denna tolkning har bekräftats i EG-domstolens praxis för första gången i mål 14/68 Walt Wilhelm (REG. 1969, s. 1). Dessutom har man redan i praktiken vid tillämpningen av den nationella lagen också hittills i stor utsträckning använt innehållet i EG:s konkurrensregler som tillämpningsföreskrift också i sådana fall där handeln

mellan medlemsstaterna inte påverkas. Den mer omfattande skyldigheten att tillämpa gemenskapens lagstiftning, som ingår i den nya tillämpningsförordningen, innebär alltså i de flesta fall ingen större ändring med tanke på innehållet i den lagstiftning som skall tillämpas.

Målet för den nya tillämpningsförordningen är att öka tillämpningen av EG:s konkurrensregler på nationell nivå. Syftet med detta är att trygga en effektiv tillämpning av EG:s konkurrensrätt. Artikel 3 i förordningen definierar förhållandet mellan nationell rätt och EG:s konkurrensregler. I artikeln åläggs medlemsstaterna en skyldighet att tillämpa konkurrensreglerna i EG-fördraget i samtliga fall där handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas av en konkurrensbegränsning. Den nationella lagstiftningen kan dock också i dylika situationer tillämpas parallellt med gemenskapsrätten. Inom tillämpningsområdet för artikel 81 i EG-fördraget kan den nationella konkurrenslagstiftningen tillämpas parallellt med EG:s konkurrensregler om detta leder innehållsmässigt till samma resultat som tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Inom tillämpningsområdet för artikel 82 i EG-fördraget är det också i fortsättningen möjligt att tillämpa nationell lagstiftning som är strängare än gemenskapsreglerna.

Valet av lagstiftning mellan de nationella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen och artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget beror på huruvida konkurrensbegränsningen påverkar handeln mellan medlemsstater eller inte (handelseffekt). Existensen av handelseffekt är dock som lagvalsprincip ganska oklar och lämnar rum för tolkning. Även om tillämpningsförordningen inte förutsätter harmonisering av de nationella konkurrensreglerna så att de till sitt innehåll är förenliga med artiklarna 81 och 82, skulle det vara motiverat med tanke på både de myndigheter som tillämpar lagen och de företag som följer lagen att samma konkurrensregler skulle tillämpas oberoende av om kriteriet om handelseffekt uppfylls eller inte. Detta skulle också bidra till att minska de rättstvister som gäller valet av lagstiftning.

Undantag, dispens och icke-ingripandebesked

När det gäller den nya tillämpningsföreläggelsen består den viktigaste nyheten av slopande av förfarandet med undantag som beviljas av kommissionen. I fortsättningen tillämpas regeln om undantag enligt artikel 81.3 i EG-fördraget direkt av de företag som berörs (legalundantag). Företag kommer alltså inte längre i sådana fall som rör tillämpning av EG:s konkurrensrätt att få ett förhandsavgörande om huruvida deras samarbetsarrangemang är tillåtet är inte utan företagen skall själva göra en bedömning av huruvida ett arrangemang är tillåtet eller inte. I dylika fall kan företagen använda kommissionens gruppundantagsföreläggelser samt riktlinjer som hjälp vid tolkningen. Enligt tillämpningsföreläggelsen kan de nationella myndigheterna inte bevilja undantag i sådana fall där handeln mellan medlemsstaterna påverkas och på vilka alltså EG:s konkurrensrätt skall tillämpas.

Tillämpningsföreläggelsen kräver inte direkt att nationella dispenssystem avskaffas. Vid bedömningen av ett nationellt dispensystem bör man dock beakta att begreppet handelseffekt inte är entydigt och att tolkningarna om när handelseffekt uppkommer har varierat ganska stort. Innan konkurrensverket beviljar dispens bör verket vara helt säkert på att ingen handelseffekt uppstår i situationen i fråga. Ett existerande nationellt dispensystem skulle leda till svåra tolkningsproblem och skapa rättsosäkerhet i den nya situationen. Särskilt problematiska skulle sådana situationer vara där nationell dispens hade blivit beviljad men där kommissionen vid en senare bedömning anser att konkurrensbegränsningen påverkar handeln mellan medlemsstaterna. De viktigaste gällande undantagen t.ex. handlar om minuthandels distributionssystem som täcker hela landet och som på goda grunder kan anses uppfylla kriteriet om handelseffekt.

Dessutom bör andra erfarenheter som gjorts av det nuvarande nationella systemet med dispens och icke-ingripandebesked beaktas. Antalet dispenser som söks och beviljats har varierat mellan 9 och 34 per år medan endast 1-2 icke-ingripandebesked har gi-

vits under perioden 1995-2002. Antalet kan betraktas som lågt. Nästan alla dispenser har gällt riksomspännande verksamhet och sökandena har varit stora nationella företag eller branschorganisationer. I konkurrensverkets beslutspraxis angående dispens har bedömningen av effektivitetsfördelar och av eventuell överföring av förmånerna handlat närmast om en bedömning av de eventuella fördelar eller nackdelar som ett enskilt arrangemang kan medföra. Vid bedömningen av effektivitetsfördelar har målet inte varit att skapa generella modeller för de positiva eller negativa effekterna av olika konkurrensbegränsningar. Konkurrensverkets praxis i fråga om dispens har alltså inte skapat någon förutsägbar rättspraxis som skulle bidra till en ökning av den allmänna rättsäkerheten.

I ett system med dispens är graden av rättsäkerhet som en enskild näringsidkare upplever ganska hög efter det att dispensen har blivit beviljad men innan beslutet om dispens har vunnit laga kraft är rättsäkerheten inte så bra för den berörda näringsidkarens del heller. Med tanke på den allmänna rättsäkerheten skulle ett system där förutsättningarna för en dispens kan förutses och är tillgängliga för alla parter redan på förhand vara bättre.

Behörighetsfrågor

Artikel 5 i tillämpningsföreläggelsen räknar upp de typer av beslut som står till förfogande för de nationella konkurrensmyndigheterna när dessa tillämpar artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Där nämns följande beslut: beslut om att kräva att en överträdelse skall upphöra, förordna om interimistiska åtgärder, godta åtaganden, ålägga böter, förelägga viten eller ålägga andra påföljder som föreskrivs i den nationella lagstiftningen. Enligt konkurrensbegränsningslagen kan antingen konkurrensverket eller marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket använda sig av ovan nämnda typer av beslut. Som följd av tillämpningsföreläggelsen måste dock konkurrensbegränsningslagen ändras så att dessa beslutsformer står till förfogande också när de nationella konkurrensmyndigheterna tillämpar artiklarna 81 och 82. Den gällande konkurrensbegränsningslagen innehåller inga bestämmelser om beslut

angående godkännande av åtaganden, vilket betyder att den nya tillämpningsförfordningen bidrar till att denna typ av beslut inkluderas i de nationella konkurrensmyndigheternas behörighet.

Artikel 29 i tillämpningsförfordningen anger dessutom att de nationella myndigheterna skall kunna återkalla rätten att omfattas av en undantagsförfordning, om de konstaterar att ett avtal, beslut eller samordnat förfarande på vilket undantagsförfordningen är tillämplig i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget. Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om denna befogenhet och således kräver den nya tillämpningsförfordningen att också denna typ av beslut inkluderas i de nationella myndigheternas behörighet.

Enligt artikel 7.1 i tillämpningsförfordningen får kommissionen under vissa omständigheter ålägga företag som gjort sig skyldiga till en överträdelse av artiklarna 81 och 82 att vidta strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra. Någon motsvarande behörighet ingår inte i konkurrensbegränsningslagen. Eftersom tillämpningsförfordningen inte förutsätter att motsvarande befogenheter ges de nationella myndigheterna bör nödvändigheten att ålägga strukturella åtgärder på den nationella nivån granskas separat. Hittills har inte strukturella åtgärder ansetts vara nödvändiga på den nationella nivån.

I och med revideringen av tillämpningsförfordningen kommer tillämpningen av EG:s konkurrensregler på den nationella nivån att öka. För att en effektiv övervakning av konkurrensbegränsningar och en enhetlig tillämpning av EG:s konkurrensregler skulle kunna tryggas samarbetar kommissionen med de nationella konkurrensmyndigheterna i ett nätverk. Kommissionen blir underrättad alltid när en undersökning i ett konkurrensärende inleds. Utöver detta informerar de nationella konkurrensmyndigheterna kommissionen i förväg om innehållet i sina beslut. Förutom informationsutbyte används nätverket också för fördelning av utredningsuppgifter mellan konkurrensmyndigheterna i enskilda fall av konkurrensbegränsningar.

I Finland är konkurrensverket den instans

som deltar i nätverkets verksamhet. Marknadsdomstolen är däremot inte med i det arbete som utförs inom ramen för nätverket. Enligt den nuvarande arbetsfördelningen mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen skulle sådana mekanismer som genomförs i nätverket för de europeiska konkurrensmyndigheterna inrikta sig också mot marknadsdomstolen, för vars del dylika begränsningar i behörigheten passar dåligt. Även om kommissionens rätt att pröva ett ärende enligt artikel 35.4 i tillämpningsförfordningen inte riktar sig mot marknadsdomstolen, handlar det huvudsakligen om samarbete mellan de administrativa myndigheterna. De krav på information och samarbete som nätverkets existens ställer talar för en ändring av fördelningen av befogenheter så att konkurrensverket borde få rätt att som första instans självständigt fatta beslut i ärenden som rör konkurrensbegränsningar.

Konkurrensverket grundades år 1988. Dessförinnan sköttes konkurrensövervakningen av näringsstyrelsen, konkurrensombudsmannen och konkurrensrådet. Näringsstyrelsen undersökte konkurrensförhållanden och konkurrensbegränsningar samt förde register över konkurrensbegränsningar. Konkurrensombudsmannen fungerade som bevakare av allmänt intresse i konkurrensärenden och framlade förhandlingsförslag för konkurrensrådet samt åtalsbegäran i fall med förbjudna konkurrensbegränsningar. Förbjudna konkurrensbegränsningar hade på den tiden straffrättsliga påföljder. Konkurrensrådet å sin sida hade befogenhet att förhandla med näringsidkare för att undanröja skadliga effekter av konkurrensbegränsningar. Om förhandlingarna inte ledde till önskat resultat, kunde konkurrensrådet antingen förbjuda konkurrensbegränsningen eller ålägga en näringsidkare leveransskyldighet.

När konkurrensverket inrättades behöll konkurrensrådet sin uppgift att fatta beslut om åläggande av skyldighet att upphöra med en verksamhet som stred mot bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen. I ett system som baserade sig på missbruksprincipen och straffrättsliga sanktioner var det lämpligare att konkurrensverket hade hand om sådana uppgifter som bestod av utredning av misstänkta konkurrensbegräns-

ningar och undanröjande av skadliga konkurrensbegränsningar. I den totalreform av konkurrensbegränsningslagen som genomfördes 1992 ändrades inte befogenhetsfördelningen även om man övergick till att tillämpa förvaltningsrättsliga sanktioner och, i regel, förbudsprincipen.

Marknadsdomstolen inledde sin verksamhet i mars 2002 som en ny specialdomstol som behandlar bland annat konkurrensärenden. Marknadsdomstolen övertog alla ärenden som tidigare hade fallit inom ramen för konkurrensrådets behörighet. Verksamheten vid marknadsdomstolen leds av en överdomare som biträds av fyra marknadsrättsdomare i huvudsyssla samt av personal som bereder ärendena. Liksom konkurrensrådet har också marknadsdomstolen en dubbelroll i behandlingen av konkurrensärendena. Marknadsdomstolen fattar som första instans beslut i ärenden som gäller förbud mot en konkurrensbegränsning eller ett företagsförvärv samt om bestämmande av påföljdsavgift. Marknadsdomstolen är å andra sidan första besvärinstans då ändring söks i de dispensbeslut som konkurrensverket fattat som första instans. Jämfört med konkurrensrådet är dock marknadsdomstolen, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde, uttryckligen ett rättskipningsorgan med uppgift att skydda de berörda parterna vid konkurrensbegränsningar eller företagsförvärv. Att vara beslutsfattare av första instans i konkurrensbegränsningsärenden passar inte naturligt ihop med marknadsdomstolens roll utan det skulle vara naturligare att denna i egenskap av domstol skulle vara besvärinstans som har hand om övervakningen av lagenligheten i de förvaltningsbeslut som konkurrensverket fattar.

De materiella normerna för och organisationen av inhemska konkurrensmyndigheter har ändrats väsentligt under åren. Tills vidare har denna utveckling inte återspeglats i konkurrensmyndigheternas befogenheter att fatta beslut. En uppdatering av den nuvarande fördelningen av befogenheter skulle förutsätta att befogenheter att som första instans fatta beslut i konkurrensbegränsningsärenden skulle överföras från marknadsdomstolen på konkurrensverket.

Majoriteten av de fall av konkurrens-

begränsningar som anhängiggörs hos konkurrensverket blir lösta redan under behandlingen där. I de flesta fall är de beslut som konkurrensverket fattar korta skrivelser genom vilka behandlingen av ärendet vid verket avslutas eftersom den begäran om åtgärd som inlämnats hos verket har antingen saknat grund eller eftersom den skadliga konkurrensbegränsningen eller dess effekter har kunnat undanröjas utan att något beslut om förbud mot förfarandet eller bestämmande av påföljdsavgift har behövt fattas. En del av fallen med konkurrensbegränsningar avslutas då de har bedömts vara konkurrensbegränsningar av mindre betydelse. Endast några få framställningar om att en konkurrensbegränsning skall förbjudas har årligen gjorts till marknadsdomstolen, och dessförinnan hos konkurrensrådet. Det faktum att behandlingen av konkurrensbegränsningsärenden avslutats utan något egentligt avgörande i sak samt det låga antalet förslag om framställningar till marknadsdomstolen har haft som följd att en betydande del av den faktiska verksamheten vid konkurrensverket i syfte att undanröja konkurrensbegränsningar sker i en process som inte är genomsynlig. Genom beslut som har försetts endast med en kort motivering och som ofta inte kan överklagas kan den tolkning av lagen som konkurrensverket tillämpar inte i tillräcklig utsträckning förmedlas utanför kretsen av berörda.

I flera fall av konkurrensbegränsningar där ärendet har avslutats vid konkurrensverket har utredningen vid verket i praktiken varit grundlig och baserat sig på förhandlingar mellan verket och företagen i fråga. Konkurrensbegränsningens art och de aktuella förhållandena har kunnat tala för användning av en förhandlingsprocess i stället för en domstolsprocess. Att inleda en process vid marknadsdomstolen har i vissa fall ansetts vara en tung och tidskrävande process i förhållande till överträdelsens art. Dylika situationer uppstår t.ex. i fråga om nya expanderande sektorer där företagsverksamheten ännu söker sin form. Konkurrensbegränsningar har kunnat elimineras genom förhandlingar utan att något egentligt förbud har behövt meddelas.

Om man ser saken ur företagets synvinkel

så gör dock den nuvarande fördelningen av befogenheter dem mindre motiverade till samarbete med konkurrensverket vid utredning av konkurrensbegränsningar eftersom det är marknadsdomstolen som i egenskap av första instans fattar beslut om meddelande av förbud i ett konkurrensbegränsningsärende. Då domstolen i egenskap av första instans avgör frågan huruvida en konkurrensbegränsning kan godkännas eller inte, är de näringsidkare som gjort sig skyldiga till en överträdelse inte så motiverade att upphöra med förfarandet under den tid då konkurrensverket undersöker saken. Det lönar sig för företagen att föra konkurrensbegränsningar med omfattande verkningar till marknadsdomstolen för prövning och koncentrera bevisföringen och sina motargument till behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen.

Enligt 12 § 4 mom. i den gällande konkurrensbegränsningslagen kan Försäkringsinspektionen göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av marknadsdomstolen. Lagen om försäkringsbolag (1062/1979) föreskriver att om Försäkringsinspektionen anser att en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § lagen om konkurrensbegränsningar i ett ärende där nämnda lag skall tillämpas, skall Försäkringsinspektionen vidta åtgärder för att undanröja dem. Har Försäkringsinspektionen inte genom förhandlingar lyckats undanröja konkurrensbegränsningens skadliga verkningar och har en eventuell uppmaning från Försäkringsinspektionen inte följts, skall den göra en framställning om att konkurrensbegränsningen skall behandlas i marknadsdomstolen. I praktiken har Försäkringsinspektionen inte gjort en enda framställning till marknadsdomstolen på basis av konkurrensbegränsningslagen. För Finansinspektionens del avskaffades rätten att göra framställningar parallellt med konkurrensverket år 1998.

Påföljder

Tillämpningsförfordningen innehåller bestämmelser om de sanktioner som står till kommissionens förfogande men den täcker

inte nationella påföljdssystem. När nationella konkurrensmyndigheter tillämpar artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget fattar de beslut om påföljder på basis av den nationella lagstiftningen. Med tanke på funktionen av nätverket för EG:s konkurrensmyndigheter och den enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler är det dock viktigt att de nationella sanktionerna är kommensurabla. Påföljderna enligt konkurrensbegränsningslagen bör dock i vilket fall som helst stå till de nationella myndigheternas förfogande också när dessa tillämpar artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

I OECD:s landspecifika rapport om regleringsreformer, närmare bestämt i den del som handlar om Finland, fästes uppmärksamhet vid de sanktioner som i Finland åläggs för horisontella konkurrensbegränsningar dvs. karteller. Även om antalet fall har varit litet verkar sanktionerna vara för lindringa i internationell jämförelse. OECD rekommenderar att sanktionerna i konkurrensbegränsningslagen skall göras klart stängare. Enligt OECD:s rapport bör den grundläggande straffskala göras minst tio gånger strängare för att de sanktioner som åläggs för konkurrensbrott skulle ha en verkligt förebyggande effekt t.ex. mot karteller.

Bestämmelser om befrielse från påföljd och nedsättning av påföljd som är avsedda för företag som deltar i en konkurrensbegränsning men som samarbetar med konkurrensmyndigheterna har blivit allt vanligare under de senaste åren. Syftet med bestämmelserna är att underlätta utredningen av särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar, såsom rena karteller. Bestämmelserna om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljd ökar också den inre instabilitet som är ett typiskt drag hos karteller och har således också förebyggande effekt. Den gällande finska konkurrensbegränsningslagen innehåller inga bestämmelser om sänkning av påföljdsavgift eller befrielse från påföljdsavgift i sådana situationer där ett företag självt anmäler sin överträdelse. Det skulle vara viktigt med tanke på funktionen av konkurrensmyndigheternas nätverk att samtliga EU-medlemsstater skulle införa bestämmelser om effektiva system för befrielse från sanktioner eller nedsättning av dem. Om någon medlemsstat saknade ett dylikt system, skulle motivatio-

nen för de företag som deltar i en kartell att anmäla kartellen minska i de medlemsstater där systemet har införts.

Befogenheter att förrätta inspektioner

Enligt tillämpningsförordningen har kommissionen befogenhet att förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana företagens affärslokaler som är föremål för granskning dvs. i praktiken också i de berörda företagens eller företagssammanslutningarnas ledares, direktörers och andra medarbetares bostäder. De nationella rättsliga myndigheterna bör dock ha en möjlighet att granska kommissionens beslut och förbjuda inspektion om denna skulle vara godtycklig och alltför långtgående. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall också ha befogenhet att bistå kommissionen vid genomförandet av inspektioner. Den nuvarande konkurrensbegränsningslagen innehåller inte någon motsvarande rätt att förrätta inspektioner och inte heller någon bestämmelse om vilken rättslig myndighet som skall ge tillstånd till inspektion. Till övriga delar innehåller 20 § befogenheter som är tillräckliga med tanke på förrättandet av inspektioner. Enligt den gällande lagen är konkurrensverket skyldigt att på begäran av Europeiska gemenskapernas kommission utföra undersökningar och biträda kommissionen vid undersökningar så som bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

Konkurrensbegränsningar av mindre betydelse

Tillämpningsförordningen påverkar i och för sig inte den nuvarande EG-regleringen om konkurrensbegränsningar av mindre betydelse. Det skulle dock vara ändamålsenligt att utgångspunkterna för den nationella lagstiftningen och EG:s konkurrensregler skulle vara enhetliga också till denna del. Detta var också delvis syftet när den sista meningen i 12 § 1 mom. konkurrensbegränsningslagen formulerades år 1998. De bestämmelser om obetydliga konkurrensbegränsningar som ingår i konkurrensbegränsningslagen avviker dock från EG:s regler. Enligt 12 1 mom. i den gällande lagen kan konkurrensverket

dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensbegränsningen har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen medan konkurrensbegränsningar av mindre betydelse enligt EG:s regelverk inte anses begränsa konkurrensen enligt artikel 81.1. Inom Europeiska gemenskapen är alltså konkurrensbegränsningar av mindre betydelse i princip tillåtna medan de är i princip förbjudna i det system som baserar sig på konkurrensbegränsningslagen. Dessutom är inte konkurrensbegränsningslagens bestämmelser om konkurrensbegränsningar av mindre betydelse inte tillräckligt tydliga. Regleringen skall vara så tydlig att företagen har en möjlighet att på förhand, utan ett separat beslut från en myndighet, att utreda huruvida deras eventuella konkurrensbegränsningar är av mindre betydelse eller inte.

Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln för företagsförvärv i samma bransch

Enligt den senare delen av 11 a § 1 mom. konkurrensbegränsningslagen är en ytterligare förutsättning för att bestämmelserna kan tillämpas att föremålet för förvärvet eller ett samfund som tillhör samma koncern som föremålet för förvärvet bedriver affärsverksamhet i Finland. Denna bestämmelse innehåller inget gränsvärde som skulle ha att göra med betydelsen av eller volymen på den affärsverksamhet som bedrivs. Företagsförvärvets samband med Finland förblir onödigt svagt i en del företagsförvärv som uppfyller kriteriet för anmälningsskyldighet. Sådana arrangemang som har endast en mycket liten betydelse för marknaden och konkurrensförhållandena i Finland blir föremål för utredning.

Det nuvarande sättet att angripa problemet kan motiveras genom de typfall där den affärsverksamhet som bedrivs i Finland är det direkta och enda föremålet för företagsförvärvet. I praktiken har man dock på basis av den nuvarande bestämmelsen ofta varit tvungen att undersöka konkurrensbegränsningar där de egentliga parterna i företagsförvärvet är utländska företag och någon av dessa har ett verksamhetsställe i Finland. Även om föremålet för förvärvet skulle be-

driva affärsverksamhet i Finland illustrerar de ändrade ägarförhållanden för föremålet för förvärvet dock ganska sällan ändringar i konkurrensförhållandena på den finska marknaden.

Den gällande regleringen har en principiell svaghet som består i att kravet på bedrivande av affärsverksamhet i Finland förutsätter endast fysisk närvaro av föremålet för förvärvet i Finland. Bestämmelsen tar inte någon hänsyn till arten eller omfattningen av affärsverksamhet som bedrivs i Finland. Å andra sidan förbiser regleringen det faktum att föremålet för förvärvet kan ha en stor betydelse för en fungerande konkurrens i Finland även om det inte ansetts nödvändigt att grunda ett dotterbolag eller öppna en filial i Finland.

I de fall där ett företagsförvärvs lokala samband med Finland endast är litet medför anmälningsskyldigheten stora kostnader och osäkerhetsfaktorer för företagen. Den nuvarande ordalydelsen i 11 a § 1 mom. konkurrensbegränsningslagen gör att man är tvungen att också till Finland anmäla i synnerhet många internationella företagsförvärv om vilka anmälan skall göras också till andra länder. Parterna i ett gränsöverskridande företagsförvärv orsakar stora kostnader, stor rättsosäkerhet samt dröjsmål med fullföljande av företagsförvärvet. Dessutom tar utredningen av dylika företagsförvärv i anspråk onödigt mycket av konkurrensverkets resurser som skulle kunna användas till prövning av sådana fall av företagsförvärv som har större betydelse.

När det gäller den s.k. tvåårsregeln som anges i 11 b § 5 mom. konkurrensbegränsningslagen och som gäller företagsförvärv i samma bransch, har erfarenheterna visat att de fall som på basis av denna regel kommit upp för prövning är av mindre betydelse med tanke på en fungerande konkurrens. Bestämmelsen har å andra sidan medfört administrativa kostnader för både myndigheter och särskilt för företag. Tillämpningen av bestämmelsen har medfört fler tolkningsproblem än vad man hade kunnat förvänta sig vid utfärdandet av bestämmelserna över tillsynen över företagsförvärv. Ännu i dag, då flera år har förflutit sedan bestämmelsen trädde i kraft, uppstår ständigt nya tolkningsproblem. Det är i många fall svårt

och tidskrävande att lösa frågan om uppkomsten av anmälningsskyldighet på basis av en sådan bestämmelse som lämnar mycket rum för tolkning varvid konkurrensverkets resurser binds upp i prövningen av procedurfrågor av sekundär betydelse.

Tolkningsproblemen har dessutom som följd att inte ens ett skötsamt företag alltid upptäcker att anmälningsskyldighet uppstår. Lagen borde ange kriterierna för anmälningsskyldighet i form av enkla och entydiga bestämmelser för att frågan om anmälningsskyldighet skulle kunna lösas snabbt och enkelt. Den nuvarande situationen är otillfredsställande med tanke på företagens rättssäkerhet eftersom underlåtenhet att göra anmälan och fullföljande av ett företagsförvärv innan konkurrensverket har gett sitt tillstånd kan leda till bestämmande av konkurrensbrottsavgift. Tvåårsregeln som sådan och svårigheterna med tolkningen av den medför också annan olägenhet för parterna i ett företagsförvärv, eftersom tidtabellen för övertagande av föremålet för företagsförvärv ändras vanligen om anmälningsskyldigheten kommer som en överraskning för parterna. Detta kan ha negativa verkningar med tanke på de finansiella arrangemangen i samband med förvärvet eller föremålets affärsverksamhet.

Tvåårsregeln, som ingår i 11 b § 5 mom. konkurrensbegränsningslagen, gör att antalet företagsförvärv som anmäls till konkurrensverket ökar betydligt. På grund av tvåårsregeln har tillsynsmyndigheterna varit tvungna att pröva flera fall med arrangemang där föremålet för förvärvet har haft en omsättning på endast några tiotusen euro. Prövningen av dylika anmälningar om företagsförvärv med försumbar effekt på konkurrensen tär på konkurrensverkets resurser och särskilt resurserna hos parter i ett företagsförvärv. Det som är problematiskt ur anmälarens synvinkel är att de kostnader som en anmälan av företagsförvärv medför kan vara orimligt stora jämfört med värdet av det förvärvade företaget.

De kostnader för tillsynsförfarandet och tillsynsförfarandets längd som beror på tvåårsregeln medför svårigheter särskilt för kapitalplaceringsföretag. Kapitalplaceringsföretagens affärsverksamhet omfattar, som

en väsentlig och naturlig del av verksamheten, på varandra följande investeringar i företag i en viss bransch, varför kapitalplaceringsföretagen varit tvungna att anmäla många företagsförvärv med försumbar effekt på konkurrensen till konkurrensverket. Ur kapitalplaceringarnas synvinkel resulterar tvåårsregeln i 11 b § 5 mom. konkurrensbegränsningslagen i inledandet av en tidskrävande och dyr tillsynsprocess. Bestämmanden har därmed ofta skaliga verkningar med tanke på anskaffningen av startkapital för små företag som skall inleda sin verksamhet.

Motsvarande tolkningsproblem har inte uppstått i fråga om 11 b § 4 mom. konkurrensbegränsningslagen som gäller företagsförvärv mellan samma köpare och säljare. Under hela den tid då de nationella bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv varit i kraft har endast några få anmälningar gjorts på basis av regeln i 11 b § 4 mom. Bland dessa har det inte funnits sådana företagsförvärv som skulle ha behövts förena med villkor för att bli godkända. Dessa företagsförvärv har dock med tanke på effekten på konkurrensen varit i regel något mer betydelsefulla än de arrangemang som anmälts på basis av tvåårsregeln i 11 b § 5 mom. Något behov att slopa bestämmelsen i 11 b § 4 mom. har således inte uppstått.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Målet för lagen om konkurrensbegränsningar är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens mot skadliga konkurrensbegränsningar. Detta mål utgör utgångspunkten också för den aktuella revideringen av lagen. Den gällande lagen har i grunden visat sig vara funktionsduglig och ändamålsenlig. De ändringar som gjordes vid revideringen av lagen år 1992, dvs. utvidgningen av förbudsprincipen och effektiveringen av sanktionssystemet, har visat sig vara positiva lösningar. På samma sätt har också de bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv som trädde i kraft den 1 oktober 1998 visat sig vara huvudsakligen ändamålsenliga.

Målet för denna proposition är att förenhetliga den konkurrensrättsliga företagsmiljön genom att harmonisera den nationella konkurrenslagstiftningen med EG:s konkurrensregler. Ett ytterligare mål är att effektivera den nationella övervakningen av konkurrensbegränsningar och att förbättra de nationella konkurrensmyndigheternas förutsättningar att samarbeta med utländska konkurrensmyndigheter. De förslag som framläggs i propositionen är till en stor del en följd av den reform av tillämpningen av EG:s konkurrensregler som genomförts.

När det gäller förenhetligandet av den konkurrensrättsliga företagsmiljön är det enda i praktiken användbara alternativet att harmonisera de nationella materiella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen med motsvarande artiklar i EG-fördraget. Den nationella konkurrenslagstiftningen behövs också i fortsättningen med tanke på de fall som inte påverkar handeln mellan medlemsstater. Även om tolkningen av kriteriet om handels-effekt enligt EG-domstolen har varit vid finns det fall som inte omfattas av handelseffektkriteriet och där det konkurrenshämmande förfarandet skulle ha skadliga effekter med tanke på en fungerande konkurrens, konsumenternas intresse och den allmänna ekonomiska utvecklingen. Den nationella lagen behövs också därför att EG:s konkurrensregler inte innehåller bestämmelser om de nationella myndigheternas befogenheter, förfaranden eller om nationella påföljder. För att företagen skall kunna ha någon nytta av den enhetliga regleringen bör de materiella bestämmelserna i den nationella lagen harmoniseras med EG:s konkurrensregler.

Målet att effektivera konkurrensövervakningen och att förbättra myndigheternas förutsättningar att samarbeta har varit också syftet med förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler. Dessa mål kommer att uppnås genom de ändringar som görs i den nationella konkurrensbegränsningslagen på de punkter som tillämpningsförordningen det förutsätter. Slopandet av det nationella systemet med dispens kommer dessutom att effektivera konkurrensövervakningen eftersom konkurrensverket nu får en möjlighet att fördela sina resurser bättre genom att koncentrera sig på prövningen av särskilt allvarliga

konkurrensbegränsningar och överträdelser av EG:s konkurrensregler. Genom en precisering av bestämmelserna om anmälningskyldighet och revidering av bestämmelserna om konkurrensbegränsningar av mindre betydelse frigörs också resurser som kan användas för prövning av fall av särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar.

Behovet att effektivisera konkurrensövervakningen accentueras i fråga om de mest allvarliga konkurrensbegränsningarna, dvs. hemliga karteller. Konkurrensmyndigheternas möjligheter att avslöja karteller kan förbättras genom bestämmelser om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljd. Ett system med nedsättning av påföljderna eller befrielse från påföljder ökar också den inre instabilitet som karakteriserar karteller och har således också en förebyggande effekt.

3.2. De viktigaste förslagen

Direkt tillämpning av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget

Ett av målen för den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler, förordning (EG) nr 1/2003, är att de nationella konkurrensmyndigheterna skulle behandla oftare än hittills också sådana fall där en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan medlemsstater. Konkurrensverket, marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen kan dock inte med stöd av den nuvarande lagstiftningen tillämpa processbestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen och inte heller bestämmelserna om konkurrensbrottsavgift vid överträdelser av EG:s konkurrensregler. De allmänna domstolarna kan redan nu tillämpa artiklarna 81 och 82 t.ex. i samband med en avtalstvist.

Konkurrensbegränsningslagen bör innehålla separata bestämmelser om de nationella konkurrensmyndigheternas rätt att tillämpa nationella process- och sanktionsbestämmelser också vid överträdelse av artiklarna 81 och 82. Detta förutsätts också i artikel 35 i förordning 1/2003 enligt vilken medlemsstaterna skall utse de konkurrensmyndigheter som är ansvariga för tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i fördraget.

Av denna anledning föreslås att till kon-

kurrensbegränsningslagen fogas en ny 1 a § som föreskriver att artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget tillämpas då en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan medlemsstater, dvs. när det s.k. kriteriet om handelseffekt uppfylls. Med stöd av paragrafen kan de processuella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen tillämpas då konkurrensverket och länsstyrelserna samt marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen behandlar konkurrensbegränsningar som omfattas av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Dessutom föreslås att en hänvisning till artiklarna 81 och 82 skall intas i vissa andra paragrafer i konkurrensbegränsningslagen, såsom 7 § som gäller konkurrensbrottsavgift. En hänvisning till artiklarna 81 och 82 innebär att också den sekundärlagstiftning som gäller deras genomförande samt EG-domstolens praxis i fråga om tolkningen av artiklarna 81 och 82 kommer att beaktas vid tillämpningen av gemenskapsrätten.

Harmonisering av förbudsbestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen med artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget

I sådana situationer där en konkurrensbegränsning inte kan påverka handeln mellan EG:s medlemsstater tillämpas den nationella konkurrensbegränsningslagen. Både den nationella konkurrenslagstiftningen och artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget har dock huvudsakligen samma mål och i praktiken kan EG-rätten användas som tolkningshjälp också i rent nationella fall.

De mest centrala materiella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen (4–6 §) skiljer sig i fråga om ordalydelse från formuleringarna i artiklarna 81 och 82 i fördraget men skillnaderna i bestämmelsernas innehåll är endast ringa. Det materiella innehållet i den nuvarande konkurrensbegränsningslagen skiljer sig markant från det materiella innehållet i artiklarna 81 och 82 i fördraget endast i fråga om det förfaringssätt som på basis av 9 § tillämpas på konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare i olika produktions- och distributionsled, dvs. de s.k. vertikala konkurrensbegränsningarna (t.ex. leveransavtal). Enligt 9 § konkurrensbegränsningslagen till-

lämpas den s.k. missbruksprincipen på de vertikala konkurrensbegränsningarna, med undantag av bestämda priser, medan i fråga om EG-rätten omfattas också de vertikala konkurrensbegränsningarna av den s.k. förbudsprincipen. När det gäller förbudet mot priskarteller, är förbudet i 4 § konkurrensbegränsningslagen strängare än förbudet i EG:s lagstiftning eftersom EG:s lagstiftning förbjuder i princip endast avtal om ett lägsta pris, och rekommendationer om ett högsta pris är tillåtna om dessa inte i praktiken leder till uppkomsten av en fast prisnivå. I praktiken har dock det förfarande som baserar sig på förbudsprincipen och som inom EG-rätten tillämpas på vertikala konkurrensbegränsningar närmast sig missbruksprincipen.

Lagvalet mellan de nationella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen och artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget sker på basis av bedömningen av huruvida det ovan beskrivna kriteriet om handelseffekt uppfylls eller inte. Det som karakteriserar detta kriterium är att det kan tolkas mycket vitt. Även om tillämpningsförfordningen inte kräver det skulle det vara motiverat, med tanke på både de myndigheter som tillämpar lagen och de näringsidkare som följer den, att de materiella reglerna om konkurrensbegränsningar skulle ha samma formulering oavsett om kriteriet om handelseffekt uppfylls eller inte. Särskilt med tanke på näringsidkarna skulle konkurrenslagstiftningens förutsägbarhet och rättssäkerheten öka om de materiella konkurrensbestämmelserna skulle vara samma både i den nationella lagen och inom EG-rätten. Genom det föreslagna harmoniserade systemet undviks också onödiga tvister i fråga om lagval. Dessutom blir hänvisningsbestämmelsen enligt den nya 1 a § mer förståelig ur näringsidkarnas synvinkel om innehållet i artiklarna 81 och 82, som man hänvisar till, inte avviker från innehållet i den nationella lagen.

Således föreslås att de nuvarande 4–7 § i konkurrensbegränsningslagen ersätts med nya 4–6 § som till innehållet motsvarar artiklarna 81.1 och 81.3 samt artikel 82. De föreslagna bestämmelserna innehåller inte kriteriet om s.k. handelseffekt, dvs. att handeln mellan medlemsstater påverkas. I fråga om påverkan på konkurrensen föreslås införande

av ett märkbarhetskriterium som motsvarar EG:s rättspraxis enligt vilken sådana konkurrensbegränsningar som inte har betydande påverkan på konkurrensen i Finland inte skall omfattas av tillämpningsområdet för förbudet enligt den föreslagna 4 §. Innehållet i konkurrensbegränsningar av mindre betydelse skall klargöras genom riktlinjer som utfärdas av konkurrensverket på basis av ett meddelande från Europeiska kommissionen om avtal av mindre betydelse. Dessutom föreslås att 9 § i den nuvarande lagen upphävs.

Slopande av systemet med nationella individuella dispenser och icke-ingripandebesked

Den viktigaste nyheten i den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler är att systemet med undantag som beviljas av kommissionen avskaffas. I fortsättningen kommer bestämmelsen om undantag i artikel 81.3 i EG-fördraget att tillämpas direkt av de berörda näringsidkarna (legalundantag). Näringsidkarna kommer inte längre i samband med fall som tillhör EG-rättens tillämpningsområde att få förhandsbesked om huruvida deras avtalsarrangemang är tillåtna eller inte. Företagen bedömer själva huruvida deras avtal eller andra arrangemang uppfyller kriterierna för undantag enligt artikel 81.3.

Den nya tillämpningsförfordningen kräver inte direkt slopande av nationella dispenser och icke-ingripandebesked när handeln mellan medlemsstater inte påverkas. Det faktum att kriteriet om handelseffekt är otydligt och tillämpas mycket vitt i praktiken inskränker dock stort användningsområdet för det nationella systemet med dispens. Enligt de erfarenheter som gjorts av det nuvarande nationella systemet med dispens och icke-ingripandebesked har dessutom dispens sökts ganska sällan. Nästan samtliga dispens som beviljats har gällt riksomfattande verksamhet och sökandena har varit stora nationella företag eller branschorganisationer. I deras fall skulle kriteriet om handelseffekt sannolikt ha blivit uppfyllt. I fråga om de beslut om dispens som konkurrensverket har fattat har bedömningen av den eventuella nyttan med arrangemanget och överföringen av nyttan skett från fall till fall och målet med bedömningen har inte varit att skapa generella ex-

empel på nyttiga eller skadliga effekter av olika slags konkurrensbegränsningar. I konkurrensverkets praxis i fråga om dispenser har det alltså inte uppstått någon förutsägbar rättspraxis som skulle öka den allmänna rättssäkerheten.

I ett system med dispens är graden av rättssäkerhet som näringsidkaren i fråga upplever anmärkningsvärt hög efter det att dispensen har blivit beviljad men innan beslutet om dispens har vunnit laga kraft är rättssäkerheten inte så hög för näringsidkarens del heller. Med tanke på den allmänna rättssäkerheten skulle ett system där förutsättningarna för en dispens är förutsägbara och tillgängliga för alla parter redan på förhand vara bättre.

Med anledning av detta föreslås att dispenser enligt 19 §, icke-ingripandebeskeden enligt 19 a § samt immuniteten mot böter enligt 19 b § konkurrensbegränsningslagen avskaffas och att man övergår till ett system med direkt tillämpliga legalundantag på samma sätt som inom EG. När kriterierna enligt den föreslagna nya 5 § uppfylls, skall ett avtal mellan näringsidkare, ett beslut av en sammanslutning av näringsidkare eller ett samordnat förfarande av näringsidkare eller en grupp av dessa som omfattas av förbudet enligt 4 §, vara tillåtet. Näringsidkarna skall själva bedöma huruvida villkoren för legalundantag uppfylls i fråga om ett avtal eller annat arrangemang. Som tolkningsanvisning i fråga om det närmare innehållet i de kriterier för undantag som ingår i 5 § skall användas konkurrensverkets riktlinjer som baserar sig på EG:s gruppundantagsförordningar och riktlinjer. Konkurrensverket har också en skyldighet att ge råd enligt 8 § förvaltningslagen (434/2003), som föreskriver att verket skall ge företagen råd och handledning om innehållet i konkurrensbegränsningslagen. Konkurrensverkets roll som rådgivare och handledare kommer att framhåvas när systemet med dispens slopas.

Giltigheten för de nuvarande dispensererna och icke-ingripandebeskeden skall upphöra den dag som anges i dispensen eller icke-ingripandebeskedet. I fråga om giltighetstiden har förslaget alltså samma innehåll som övergångsbestämmelsen i EG:s tillämpningsförordning.

Behörighetsfrågor

I artikel 5 i tillämpningsförordningen uppräknas de typer av beslut som de nationella myndigheterna kan använda när dessa tillämpar artiklarna 81 och 82 i fördraget. Som en följd av tillämpningsförordningen måste lagen om konkurrensbegränsningar ändras så att de ovan nämnda beslutstyperna står till myndigheternas förfogande också när de nationella konkurrensmyndigheterna tillämpar artiklarna 81 och 82. Den gällande konkurrensbegränsningslagen innehåller inga bestämmelser om beslut angående godtagande av åtaganden. Tillämpningsförordningen förutsätter således i praktiken att de nationella myndigheternas behörighet skall utvidgas till att omfatta denna typ av beslut. Också bestämmelser om återkallande av rätten att omfattas av gruppundantag borde intas i konkurrensbegränsningslagen.

Enligt tillämpningsförordningen skall kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna samarbeta effektivt. I myndigheternas samarbetsnätverk byts informationer och fördelas uppgifter mellan de nationella konkurrensmyndigheterna. I Finland är det konkurrensverket som deltar i nätverkets arbete. Enligt den nuvarande fördelningen av befogenheter skulle mekanismer inom nätverket riktas också mot marknadsdomstolen, för vilkens del dylika begränsningar av beslutsrätten är mindre lämpliga. De skyldigheter till information och samarbete som åläggs genom nätverket talar för en ändring av fördelningen av befogenheter så att konkurrensverket skall ha rätt att som första instans självständigt fatta beslut i konkurrensbegränsningsärenden.

Marknadsdomstolen inledde sin verksamhet i mars 2002 som en ny specialdomstol som behandlar bland annat konkurrensärenden. Marknadsdomstolen övertog alla ärenden som tidigare hade fallit inom ramen för konkurrensrådets behörighet men jämfört med konkurrensrådet är dock marknadsdomstolen uttryckligen ett rättskipningsorgan med uppgift att skydda de berörda parterna vid konkurrensbegränsningar eller företagsförvärv. Med tanke på marknadsdomstolens roll som domstol skulle det passa särskilt bra att marknadsdomstolen som besvärsinstans

skulle övervaka lagenligheten i de förvaltningsbeslut som konkurrensverket har fattat. En uppdatering av den nuvarande fördelningen av befogenheter förutsätter att befogenhet att som första instans fatta beslut i konkurrensbegränsningsärenden skall överföras från marknadsdomstolen på konkurrensverket.

Endast några få framställningar om att meddela förbud mot en konkurrensbegränsning har årligen gjorts till marknadsdomstolen och tidigare till konkurrensrådet. Majoriteten av de konkurrensbegränsningsärenden som anhängiggörs kan avgöras genom ett kort brev redan under behandlingen vid konkurrensverket. I dylika fall är det endast de berörda parterna som får kännedom om att behandlingen av ärendet har avslutats och beslutet kan i allmänhet inte överklagas. En bättre lösning än den nuvarande skulle vara ett system där konkurrensverket som första instans skulle kunna träffa ett klart avgörande i ett konkurrensbegränsningsärende i form av ett beslut som kan överklagas. Konkurrensverkets rätt att självständigt avgöra ärenden skulle öka genomsynligheten i verkets beslut samt öppenheten när det gäller grunderna för de beslut som fattats. De avgöranden som konkurrensverket träffar skulle bestå av beslut i vilka ändring skall kunna sökas av de näringsidkare som är sakägare i målet genom besvär till marknadsdomstolen.

Enligt förslaget skall också alla vertikala konkurrensbegränsningar i fortsättningen omfattas av förbudsprincipen. Även om EG:s institutioner har ställt talrika regleringsinstrument till förfogande vid bedömning av vertikala konkurrensbegränsningar, har ändringarna i de materiella bestämmelserna gjort att det uppstår behov av effektiv handledning om innehållet i lagstiftningen. Övergången till en direkt tillämpning av undantagsbestämmelsen har också samma verkan. Konkurrensverket bör således också i fortsättningen ge företagen effektiv handledning i tolkningen av den ändrade lagstiftningen. I många fall skulle denna handledning kunna förverkligas på det mest ändamålsenliga sättet genom beslut som skulle innehålla ett avgörande av konkurrensverket som första instans. Också rättsäkerheten kräver att företagen har möjlighet att få grundligt motivera-

de beslut som kan överklagas. De nuvarande skrivelserna av konkurrensverket genom vilka behandlingen av ett ärende avslutas är inte efter lagstiftningsreformen ett lämpligt eller tillräckligt instrument för styrning av företags konkurrensmässiga beteende.

Enligt förslaget skall förbudsbestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen harmoniseras med artiklarna 81 och 82 i EGFördraget. EG:s konkurrensregler baserar sig enbart på förbudsprincipen. Samtidigt föreslås 9 § konkurrensbegränsningslagen bli upphävd eftersom den omfattande general-klausul som ingår i 9 § skulle skapa problem och osäkerhet i den nya rättsliga ram som grundar sig på förbudsprincipen. I och med revideringen av lagen försvinner missbruksprincipen helt och hållet från konkurrensbegränsningslagen vilket gör att användningsområdet för ändamålsenlighetsbaserad prövning vid konkurrensverkets beslutsfattande krymper. De materiella normer som baserar sig på förbudsprincipen och den laglighetsprövning som konkurrensverket gör på basis av dem talar för sin del för att behörigheten att fälla avgöranden som första instans skall överföras på konkurrensverket.

Konkurrensverket har en skyldighet att ge råd enligt 8 § förvaltningslagen, som föreskriver att verket skall ge företag handledning i innehållet i konkurrenslagstiftningen. Den process som anges i konkurrensbegränsningslagen hör i princip till förvaltningsrättsligt beslutsfattande. Det förfarande som tillämpas i konkurrensbegränsningsärenden bör följa den allmänna förvaltningsrättsliga modellen där en administrativ myndighet som första instans fattar beslut som får överklagas hos en domstol.

En jämförelse med systemet för beslutsfattande vid andra inhemska myndigheter, där besluten i huvudsak har koncentrerats till ämbetsverkscheferna, stöder också tanken att överföra rätten att som första instans träffa avgöranden i konkurrensärenden på konkurrensverket. Enligt elmarknadslagen beslutar Energimarknadsverket bl.a. om elnätstillstånd, åläggande av leveransskyldighet och skäligheten i elöverföringspriset. Kommunikationsverket fattar på basis av kommunikationsmarknadslagen beslut bl.a. om skyldigheter som åläggs teleföretag med betydande

marknadsinflytande. Dyliga skyldigheter kan gälla t.ex. överlåtelse av nyttjanderätten till nät och nätfunktioner eller iakttagande av en kostnadsorienterad prissättning och icke-diskriminerande villkor. Ett teleföretag som agerar på ett sätt som strider mot kommunikationsmarknadslagen eller beslut som Kommunikationsverket har fattat med stöd av den kan genom Kommunikationsverkets beslut åläggas att korrigera situationen. Om utdömande av påföljdsavgift enligt den nya kommunikationsmarknadslagen beslutar dock marknadsdomstolen på framställning av Kommunikationsverket. Social- och hälsovårdens produkttillsynscentralens beslut fattas av verkets överdirektör. Till produkttillsynscentralens uppgifter hör bl.a. tillståndsförvaltning i fråga om utskänkningstillstånd och övervakning av alkoholreklam. Produkttillsynscentralen kan genom sitt beslut förbjuda fortsatt reklam eller återkalla ett utskänkningstillstånd. Finansinspektionen för sin del övervakar finansmarknaden och kan i samband med detta t.ex. förbjuda marknadsföring som strider mot lag eller kreditinstituts aktieförvärv.

På de grunder som anförs ovan föreslås att fördelningen av befogenheterna mellan marknadsdomstolen och konkurrensverket skall preciseras så att konkurrensverket som första instans skall fatta beslut om åläggande av skyldighet att upphöra med ett förfarande som strider mot konkurrensbegränsningslagen eller EG:s konkurrensregler eller om åläggande av leveransskyldighet. Konkurrensverkets beslut skall vara omedelbart verkställbara om inte marknadsdomstolen annat beslutar. Även efter reformen skall marknadsdomstolen fatta beslut om åläggande av konkurrensbrottsavgift, utdömande av vite och förbud mot företagsförvärv. Verkets beslut skall också i fortsättningen kunna föras till marknadsdomstolen för prövning genom systemet för ändringssökande. En logisk följd av förslaget enligt ovan att överföra mer befogenhet som första instans på konkurrensverket är att uppdelningen av befogenheter ändras också till den del som gäller utfärdande av interimistiska ålägganden eller förändring av ett förbud eller åläggande med vite.

Enligt den gällande lagen har Försäkrings-

inspektionen rätt att göra framställningar till marknadsdomstolen parallellt med konkurrensverket. Enligt lagen om försäkringsbolag (1062/1979) skall Försäkringsinspektionen vidta åtgärder om den anser att en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § lagen om konkurrensbegränsningar. I praktiken har Försäkringsinspektionen inte gjort en enda framställning till marknadsdomstolen på basis av konkurrensbegränsningslagen. För Finansinspektionens del avskaffades rätten att göra framställningar parallellt med konkurrensverket redan år 1998. Enligt förslaget skall den missbruksprincip som anges i 9 § i den gällande lagen slopas och 9 § skall upphävas, varvid grunderna för Försäkringsinspektionens rätt att göra framställningar ändras. I propositionen föreslås också att konkurrensverket som första instans skall fatta beslut om åläggande av en skyldighet att upphöra med ett förbudet förfarande. På ovan angivna grunder och eftersom Försäkringsinspektionens uppgifter vid konkurrensövervakningen kan skötas inom ramen för det normala samarbetet mellan myndigheterna, föreslås att Försäkringsinspektionens rätt att göra framställningar skall avskaffas och att 14 a kap. 3 § lagen om försäkringsbolag skall upphävas. Däremot föreslås inte några ändringar i samarbetet mellan konkurrensverket och Försäkringsinspektionen när det gäller tillsynen över företagsförvärv.

Påföljder

Tillämpningsförfordningen omfattar inte nationella påföljdssystem. När de nationella myndigheterna tillämpar artiklarna 81 och 82 i fördraget fattar de beslut om påföljder på basis av den nationella lagstiftningen. Med tanke på funktionen hos nätverket för EG:s konkurrensmyndigheter och den enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler är det dock viktigt att de nationella sanktionerna är kommensurabla. Påföljderna enligt konkurrensbegränsningslagen bör dock stå till de nationella myndigheternas förfogande också när dessa tillämpar artiklarna 81 och 82 i fördraget. I OECD:s landspecifika rapport om regleringsreformer som handlar om Finland fästes uppmärksamhet vid de sanktioner som

i Finland åläggs för horisontella konkurrensbegränsningar, dvs. karteller. De sanktioner som tillämpas här verkar vara alltför lindringa i internationell jämförelse. På ovan angivna grunder föreslås att påföljdsavgiftstabellen i euro skall slopas och att lagen skall ange endast det maximala beloppet av konkurrensbrottsavgift. Ingen ändring i maximala beloppets storlek föreslås.

Bestämmelserna om befrielse från påföljd och nedsättning av påföljd som är avsedda för företag som deltar i en konkurrensbegränsning men som samarbetar med konkurrensmyndigheterna är effektiva medel när det gäller att avslöja arrangemang som allvarligt hämmar konkurrensen, t.ex. rena karteller.

Dylika arrangemang ökar också den inre instabilitet som är ett typiskt drag hos karteller och arrangemangen har således också en förebyggande effekt. Det skulle vara viktigt också med tanke på funktionen av de europeiska konkurrensmyndigheternas nätverk att samtliga EU-medlemsstater skulle införa effektiva system för förlåtelse och befrielse från straff. I propositionen föreslås att ett system med befrielse från konkurrensbrottsavgift skall införas.

Enligt förslaget skall ett företag som deltar i en kartell under vissa omständigheter kunna bli befriad från påföljdsavgift om företaget biträder konkurrensmyndigheten vid utredningen av ett kartellärende. Om näringsidkarens verksamhet därvid uppfyller de krav som lagen ställer, gör konkurrensverket ingen framställning till marknadsdomstolen om åläggande av konkurrensbrottsavgift för näringsidkaren i fråga. Om de villkor för befrielse från påföljdsavgift som anges i lagen uppfylls, har konkurrensverket ingen prövningsrätt i ärendet och näringsidkaren blir helt befriad från påföljdsavgift. Dessutom kan marknadsdomstolen sänka den påföljdsavgift som ålagts en näringsidkare som bistått konkurrensverket i utredningen av en konkurrensbegränsning även om näringsidkarens verksamhet inte skulle uppfylla de krav som lagen ställer i fråga om befrielse. Marknadsdomstolen kan sänka påföljdsavgiften på basis av samarbetet också i fråga om andra konkurrensbegränsningar än karteller.

Befogenhet att förrätta inspektioner

Enligt tillämpningsförfordningen har kommissionen rätt att bereda sig tillträde till företags eller företagssammanslutningars lednings eller medarbetares bostäder. För att kommissionens skall kunna genomföra en näringsidkares andra lokaler än affärslokaler krävs dock ett tillstånd från en nationell rättslig myndighet. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter skall också ha befogenhet att bistå kommissionen vid genomförandet av inspektioner. I propositionen föreslås att marknadsdomstolen skall ge kommissionen det tillstånd som avses i tillämpningsförfordningen till inspektioner i näringsidkares andra lokaler än affärslokaler.

Tillsynen över företagsförvärv – sambandet med Finland och tvåårsregeln som gäller förvärv i samma bransch

I den paragraf i den gällande lagen som handlar om skyldighet att anmäla företagsförvärv är de gränser för omsättning som gäller parterna i ett företagsförvärv fortfarande angivna i mark. I propositionen föreslås att den nedre gränsen för parternas sammanlagda omsättning skall anges i euro. Vid direkt omräkning skulle beloppet i euro uppgå till ca 336 miljoner euro. I propositionen föreslås dock att denna gräns av ändamålsenlighetsskäl skall höjas med ca 14 miljoner euro till 350 miljoner euro för att komma upp till ett jämnt belopp. Højningen av gränsvärdet påverkar inte nämnvärt anmälningströskeln och är motiverad också med hänsyn till den inflationsutveckling som har skett efter att bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv trädde i kraft.

Enligt paragrafen som gäller anmälningsskyldighet skall till Finland anmälas flera sådana företagskoncentrationer som är föremål för granskning i andra EU-länder och vars konkurrenseffekter gäller närmast andra marknader än den finska marknaden. I en del fall av företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldigheten förblir sambandet mellan förvärvet och Finland mycket svagt. Kriteriet om bedrivande av affärsverksamhet i Finland enligt den nuvarande lagen föreslås bli ersatt med en nedre gräns för den sam-

manräknade omsättning som två av parterna i ett företagsförvärv uppnår i Finland.

I ljuset av konkurrensverkets nuvarande praxis skulle en omsättningsgräns på 20 miljoner euro för två av parterna i ett företagsförvärv vara ett tillräckligt högt tröskelvärde för att garantera att de förvärv som anmäls har ett relevant samband med marknaden i Finland. Praxisen tyder vidare på att det inte är sannolikt att företagsarrangemangen skulle ha skadliga effekter på Finland om endast en av parterna i företagsförvärvet har samband med marknaden i Finland. I undantagsfall kan dock situationen vara en annan. De skador som en dylik risk vid enskilda fall skulle kunna medföra för konkurrensförhållandena skulle dock vara klart mindre än den nytta i form av sparade resurser som medförs för företagen och myndigheterna genom lagstiftningsreformen då dessa slipper göra respektive ta emot onödiga anmälningar om företagsförvärv. Med tanke på övervakningen av koncentrationen av marknaden skulle de totala verkningarna av lagförslaget således vara positiva.

År 2001 fattade konkurrensverket 104 beslut angående företagsförvärv. Bland dessa fanns det 34 fall där den föreslagna anmälningströskeln inte skulle ha överskridits. De flesta av fallen var sådana som gällde flerfaldiga anmälningar och där anmälan skulle göras också till konkurrensmyndigheterna i något annat land än Finland. År 2002 fattade konkurrensverket 114 beslut. Bland dessa fanns det 43 fall där den föreslagna gränsen för omsättning inte skulle ha uppnåtts. I 31 fall var det fråga om flerfaldiga anmälningar.

Bland de fall som konkurrensverket prövat åren 2001 och 2002 och som inte skulle ha omfattats av anmälningsskyldigheten enligt den föreslagna lagen fanns det bara ett fall av företagsförvärv där man konstaterade att konkurrensproblem skulle uppstå. Dessutom fanns det ett fall där prövningen av fallet överfördes till en instans av andra graden men som dock blev godkänt ovillkorligt.

När en gräns för omsättningen inom Finland sätts kan som jämförelsepunkt tas andra EU-länders bestämmelser om tillsynen över företagsförvärv och de tröskelvärden som gäller den lokala närvaron. För denna del varierar tröskelvärdena i medlemsstaterna mel-

lan 10 och 60 miljoner euro. När tröskelvärdena jämförs med bruttonationalprodukten för vart och ett av länderna och sätts i förhållande till Finlands bruttonationalprodukt, är den relativa marginalen i fråga om tröskelvärdet för Finlands del mellan 1,5 och 30 miljoner euro. Kriterierna för skyldigheten att anmäla företagsförvärv varierar dock innehållsmässigt från medlemsstat till medlemsstat varför det inte är möjligt att göra någon entydig jämförelse.

Då man studerar företagsarrangemangen mellan enbart finländska parter kommer den föreslagna bestämmelsen i själva verket att sänka anmälningströskeln. I och med lagändringen kommer det tröskelvärde på 150 miljoner mark (25 miljoner euro) som anges i den nuvarande lagstiftningen och som gäller den sammanlagda omsättningen för två av parterna i ett företagsförvärv att slopas. I stället skall det införas en tröskel på 20 miljoner euro för parternas omsättning inom Finland som skall också gälla för två av parterna i ett företagsförvärv. Då omsättningen för föremålet för ett företagsförvärv nuförtiden skall överstiga 25 miljoner euro, kommer tröskeln för omsättning i fortsättningen överskridas redan med en omsättning på 20 miljoner euro. Som följd av detta kommer några sådana arrangemang i Finland som enligt den nuvarande lagstiftningen inte skulle ha blivit föremål för prövning att omfattas av anmälningsskyldigheten. Det kan dock inte förväntas att antalet finländska företagsförvärv som omfattas av anmälningsskyldighet skulle öka betydligt med anledning av detta.

På basis av den s.k. tvåårsregeln, som gäller företagsförvärv i samma bransch, i den nuvarande lagen har endast få fall av mindre betydelse för en fungerande konkurrens anhängiggjorts hos konkurrensverket. Bestämmelsen har å andra sidan orsakat både myndigheter och företag onödiga administrativa kostnader. Av denna anledning föreslås att 11 b § 5 mom. upphävs.

År 2000 fattade konkurrensverket 114 beslut som gällde företagsförvärv. I 31 av fallen hade anmälningsskyldigheten uppstått på basis av tvåårsregeln som gäller företagsförvärv i samma bransch. År 2001 uppgick antalet beslut angående företagsförvärv till 104. Bland dem fanns det 31 fall där anmälningss-

skyldighet hade uppstått på basis av den nämnda regeln. De motsvarande siffrorna för 2002 var 114 och 32. Tills vidare har inte ett enda av de företagsförvärv som anmälts på basis av tvåårsregeln lett till uppkomst av dominerande ställning eller stärkning av denna. Det är ytterst osannolikt att upphävandet av bestämmelsen skulle skapa en skadlig lucka i den inhemska tillsynen över företagsförvärv med tanke på utvecklingen av marknaden. Det bör också noteras att åtminstone i vissa branscher har företag också nuförtiden en möjlighet att skjuta upp sina förvärv så att tvåårsregeln inte medför överskridning av omsättningsgränserna.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Med tanke på den totala nyttan för den finska ekonomin på längre sikt kommer effektiveringen av konkurrensövervakningen och harmoniseringen av den nationella konkurrenslagstiftningen med EG:s konkurrensrätt med all sannolikhet att ha positiva verkningar. Ingripande mot särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar, såsom karteller och missbruk av dominerande ställning, medför de största fördelarna med tanke på konkurrensprocessens funktion och konsumenternas intresse. För näringsidkarnas del ökar en enhetlig rättslig ram förutsägbarheten och minskar transaktionskostnaderna t.ex. i situationer där en från början nationell verksamhet utvecklas och blir gränsöverskridande och påverkar handeln mellan medlemsstater.

Propositionen har ekonomiska verkningar som direkt berör näringsidkarna. Avskaffandet av det nationella systemet med dispens och icke-ingripandebesked minskar något företagens administrativa kostnader men minskningen kan inte betraktas som någon betydande minskning på grund av det låga antalet dispens och icke-ingripandebesked som söks årligen. Dessutom kommer övergången till självbedömningar av företagsarrangemang att öka kostnaderna för företagen t.ex. i form av köpta juridiska tjänster särskilt i de sektorer av näringslivet där det nuvarande förfarandet har använts frekvent.

De föreslagna ändringarna i bestämmelserna om företagsförvärv kommer däremot att minska företagens administrativa kostnader bl.a. i kapitalplaceringsbranschen.

På grund av de skyldigheter som EG:s tillämpningsförfordning och nätverket för de europeiska konkurrensmyndigheterna medför kommer konkurrensverkets arbetsbörda att öka betydligt. Likaså kommer övergången till direkt tillämpning av undantagsbestämmelsen att öka konkurrensverkets skyldigheter i fråga om handledning och information. Dessutom kommer den föreslagna ändringen i fördelningen av befogenheterna mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen och det faktum att konkurrensverket fungerar som beslutsfattare av första instans att ställa större krav på verkets beslutsfattande. Å andra sidan kommer sloandet av det nationella systemet för dispens och icke-ingripandebesked samt de föreslagna ändringarna i tillsynen över företagsförvärv att frigöra resurser vid konkurrensverket. Trots detta kommer ändringarna i systemet för tillämpning av EG:s konkurrensregler, de nationella handlednings- och informationsuppgifterna samt ändringen i systemet för beslutsfattande att kräva en ökning av konkurrensverkets resurser. I slutet av år 2002 uppgick antalet anställda vid konkurrensverket till 66. De ökade uppgifterna enligt ovan kommer att kräva nya personalresurser som motsvarar ca fem årsverken. Totalt sett kräver detta en ökning av konkurrensverkets budget med ca en halv miljon euro. Ökningarna kommer att preciseras när det nya systemet tas i bruk.

Enligt propositionen beslutar marknadsdomstolen på framställning av Europeiska kommissionen om tillstånd till förrättande av inspektioner i näringsidkares andra lokaler än affärslokaler. Kommissionen utför årligen ca tio överraskande inspektioner hos europeiska företag. Dylika inspektioner riktar sig endast sällan till finska företag. Det är sannolikt att kommissionens inspektioner av näringsidkares andra lokaler än affärslokaler skulle vara mycket sällsynta i Finland, varför propositionen inte anses ha några betydande ekonomiska verkningar till denna del.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Enligt förslaget fattar konkurrensverket som första instans beslut om förbud mot ett förfarande som strider mot konkurrensbegränsningslagen eller artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget och om åläggande av leveransskyldighet. Beslut om förbud mot ett företagsförvärv eller om åläggande av konkurrensbrottsavgift fattas av marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket. Konkurrensverkets beslut kan överklagas hos marknadsdomstolen och marknadsdomstolens beslut kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

I konkurrensbegränsningslagen stryks den bestämmelse enligt vilken Försäkringsinspektionen har rätt att göra framställningar parallellt med konkurrensverket och föra konkurrensbegränsningar som huvudsakligen rör försäkringsbranschen till marknadsdomstolen för avgörande. Försäkringsinspektionens specialkunskaper kommer att utnyttjas i fortsättningen inom ramen för det normala samarbetet mellan myndigheter. Som en följd av ändringen kommer tillsynen över försäkringsbranschen att harmoniseras med tillsynen över andra branscher.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Ärendet har beretts som tjänstearbete vid handels- och industriministeriet och konkurrensverket. Handels- och industriministeriet har ordnat flera diskussionsmöten där representanter för näringslivet, myndigheter som behandlar konkurrensärenden samt advokater har fått framföra sina åsikter.

Ett utkast till regeringens proposition som färdigställdes på basis av tjänstemannaberedningen har skickats ut på remiss till flera instanser i september 2003.

5.2. Remissutlåtanden

Utlåtanden om förslaget till regeringens proposition har inkommit från utrikesministeriet, justitieministeriet, finansministeriet,

försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, undervisningsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, högsta förvaltningsdomstolen, marknadsdomstolen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Energi- marknadsverket, Finansinspektionen, Kommunikationsverket, Försäkringsinspektionen, länsstyrelsen i Södra Finlands län, länsstyrelsen i Västra Finlands län, länsstyrelsen i Östra Finlands län, länsstyrelsen i Uleåborgs län, länsstyrelsen i Lapplands län, Handelscentralförbundet rf, Centralhandelskammaren, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf, Finland, Finlands Advokatförbund, Bankföreningen i Finland rf, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Företagarna i Finland rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, Servicearbetsgivarna rf, Livsmedelsindustriförbundet rf, Koneyrittäjien liitto ry, FiCom rf, AKAVA, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Finlands Journalistförbund, Suomen Bensiinikauppiain Liitto ry, Åbo universitet, TeliaSonera Abp, Finnet-gruppen, Kesko Abp samt advokatbyrån Roschier-Holmberg.

Remissinstanserna ställde sig i huvudsak positiva till målen för propositionsutkastet. Samtliga remissinstanser stödde förslaget om harmonisering av de materiella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen med EG:s konkurrensregler.

Mest respons fick förslaget att avskaffa det nationella systemet med dispens och icke-ingripandebesked. Många representanter för näringslivet ansåg att man borde överväga att behålla det nationella systemet med dispens med tanke på de fall som inte påverkar handeln mellan medlemsstater. Dessutom fäste några remissinstanser uppmärksamhet vid förslaget att ändra fördelningen av befogenheter mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen samt förslaget att ändra sanktionssystemet och införa ett system med befrielse från straff. De myndigheter som gav utlåtande betraktade däremot de föreslagna ändringarna i huvudsak som motiverade.

De synpunkter som remissinstanserna har framfört i sina utlåtanden har i mån av möjlighet beaktats vid finslipningen av propositionen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

De förslag som läggs fram i propositionen är till en stor del en följd av revideringen av förordningen om tillämpning av Europeiska

gemenskapens konkurrensregler. Den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler, förordning (EG) nr 1/2003, börjar tillämpas från och med den 1 maj 2004. Som följd av detta måste ändringar göras i den nationella lagstiftningen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om konkurrensbegränsningar

1 a §. I den föreslagna nya 1 a § föreskrivs om tillämpning av bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i sådana fall där en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan medlemsstater. Med stöd av paragrafen kan de processuella bestämmelserna i konkurrensbegränsningslagen tillämpas när konkurrensverket, länsstyrelserna samt marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen behandlar konkurrensbegränsningar som omfattas av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Hänvisningen till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget täcker också Europeiska gemenskapens andra rättsakter på lägre nivå som kompletterar dessa, såsom rådets och kommissionens förordningar, samt Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis i ärenden som berör artiklarna 81 och 82.

Enligt EG-domstolens nuvarande rättspraxis är kriteriet för handelseffekter mellan medlemsstaterna uppfyllt om det är möjligt att förutse, med godtagbar grad av sannolikhet, att en konkurrensbegränsning kan inverka, direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, strukturen hos handeln mellan medlemsstaterna på ett sätt som har betydelse för den gemensamma marknaden. Begreppet handel är mycket vitt och det täcker förutom handeln med varor också annan ekonomisk verksamhet. För att man skall kunna tala om handelseffekt krävs ett samband med den inre marknaden, till exempel att ett avtalsarrangemang försvårar marknadstillträdet för en näringsidkare i en annan medlemsstat, påverkar priset på nyttigheter som exporteras till en annan medlemsstat eller begränsar möjligheterna för nyttigheter att passera de nationella gränserna. Handelseffekten behöver inte vara skadlig eller negativ med tanke på varuutbytet mellan medlemsstaterna. För att handelseffekt skall existera krävs inte heller att medlemsstaterna faktiskt bedriver handel med nyttigheterna i fråga utan också inverkan på den potentiella handeln beaktas. I frå-

ga om avtalsarrangemang som täcker en medlemsstats hela territorium ansågs tidigare kriteriet för handelseffekt bli uppfyllt automatiskt men enligt nyare rättspraxis räcker enbart det faktum att en medlemsstats hela territorium omfattas inte längre för att utgöra ett antagande om existensen av handelseffekt. Frågan om handelseffekt bör studeras från fall till fall med beaktande av de verkliga och potentiella ekonomiska vevningarna av konkurrensbegränsningen i fråga.

Då en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan medlemsstater, bestäms förhållandet mellan artiklarna 81 och 82 i fördraget och konkurrensbegränsningslagen utgående från artikel 3 i tillämpningsförfordningen. Artiklarna 81 och 82 i fördraget och konkurrensbegränsningslagen kan tillämpas parallellt på en konkurrensbegränsning med handelseffekt. Tillämpningen av konkurrensbegränsningslagen får dock inte resultera i ett förbud mot konkurrensbegränsningar som inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 81.1 eller som omfattas av undantaget enligt artikel 81.3. I detta lagförslag motsvarar 4 § till sitt innehåll artikel 81.1 och 5 § artikel 81.3, varför konflikter mellan EG-rätten och den nationella lagstiftningen kan anses vara exceptionella i fortsättningen. Vid unilaterala åtgärder från näringsidkarnas sida, t.ex. missbruk av dominerande marknadsställning, möjliggör artikel 3 i tillämpningsförfordningen också tillämpning av strängare nationella regler. Också när det gäller missbruk av dominerande marknadsställning sammanfaller definitionen i 3 § 2 mom. konkurrensbegränsningslagen och förbudsbestämmelsen i den föreslagna 6 § i huvudsak med EG-reglerna.

3 §. Definitionen på dominerande marknadsställning i 2 mom. föreslås bli ändrad så att till den fogas ett omnämnande om en eller flera näringsidkare. Målet är att harmonisera ordalydelsen i 2 mom. med den nya ordalydelsen av bestämmelsen om förbud mot missbruk av dominerande ställning i 6 § och med artikel 82 i EG-fördraget och dess tillämpningspraxis som utgör bakgrunden till den. Ändringen av definitionen förtydligar

också den tolkning av 11 d § om tillsynen över företagsförvärv i fråga om dominerande ställning som har omfattats i rättspraxis.

Enligt artikel 82 i EG-fördraget är ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning förbjudet. EG-domstolen har definierat begreppet dominerande ställning som så att en dominerande ställning är en situation där ett företag har sådan ekonomisk makt att det har möjlighet att förhindra en effektiv konkurrens på den relevanta marknaden, genom att detta företag i betydande omfattning kan agera oberoende i förhållande till konkurrenter, kunder och, i sista hand, konsumenter.

Enligt 2 mom. anses en näringsidkare ha dominerande ställning på marknaden, om näringsidkaren har ensamrätt eller annars en så dominerande ställning på en bestämd nyttighetsmarknad att den på ett väsentligt sätt styr prisnivån eller leveransvillkoren eller på något annat motsvarande sätt påverkar konkurrensförhållandena i ett visst produktions- eller distributionsled. Definitionen i 2 mom. kan trots avvikande ordalydelse i praktiken anses motsvara EG-domstolens definition på dominerande ställning varför någon mer omfattande ändring av definitionen inte är motiverad.

Enligt den gällande ordalydelsen i 2 mom. talas det om enskilda näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare medan artikel 82 i EG-fördraget konstaterar att ett eller flera företag kan göra sig skyldigt till förbjudet missbruk av dominerande ställning. Den nya ordalydelsen i 6 § motsvarar till denna del ordalydelsen i artikel 82 i EG-fördraget.

Enligt tidigare förarbeten har avsikten med att ett omnämnande om en sammanslutning av näringsidkare tagits in i 2 mom. varit att klarlägga att fler än en näringsidkare i vissa situationer gemensamt kan ha en dominerande ställning på marknaden. Med en sammanslutning av näringsidkare avses en kartell eller branschförening organiserad som en separat juridisk person eller också ett organ som fungerar som parternas försäljningskontor eller motsvarande gemensam representation eller en grupp av näringsidkare som har ett vedertaget samfällt mål, om näringsidkarna kan påvisas handla i ett gemensamt syfte och en-

ligt gemensamt fastställda procedurer. Också en sammanslutning som saknar rättshabilitet kan omfattas av begreppet. Enbart ett enhetligt beteende t.ex. inom ramen för en oligopolistisk marknadsstruktur räcker emellertid inte utan för att det skall vara fråga om en sammanslutning som avses i stadgandet förutsätts ett medvetet och planmässigt samarbete.

EG-domstolen har i sin praxis konstaterat att förbudet enligt artikel 82 i EG-fördraget är tillämpligt också i situationer där mer än ett företag utövar (kollektiv) dominans på marknaden utan att ett enda av dessa företag ensamt har dominerande ställning. För kollektiv dominerande ställning krävs att det mellan företag finns sådana ekonomiska band som gör att de kan anta samma beteende på marknaden och inneha en dominerande ställning i förhållande till andra företag. I praktiken har EG-domstolen hittills betraktat avtalsrättsliga band mellan företag som tillräckliga ekonomiska band för att artikel 82 skulle kunna tillämpas. De ekonomiska banden kan också bestå av t.ex. gemensamma licenser för sådan teknik som placerar företag med kollektiv dominerande ställning i en maktposition jämfört med andra företag på marknaden. Av andra än avtalsrättsliga band kan t.ex. strukturella band, såsom korsägande eller ömsesidig representation i bolagsstyrelsen, komma i fråga. Begreppet en sammanslutning av näringsidkare i det gällande 2 mom. kan för de ovan nämnda exemplens del anses täcka huvudsakligen också sådana situationer med kollektiv dominerande marknadsställning som förekommer vid tillämpningen av artikel 82.

Sådana situationer som handlar om ett duopol, som består av två näringsidkare, eller ett snävt oligopol, som bildas av flera näringsidkare och där de ekonomiska banden mellan näringsidkarna består endast av ett beroendeförhållande mellan oligopolistiska företag och samma markandsbeteende utan avtalsbaserade eller strukturella band, omfattas inte av begreppet en sammanslutning av näringsidkare enligt 2 mom. i den gällande paragrafen. Inte heller i praxisen vid tillämpningen av artikel 82 i EG-fördraget har tillsvidare en dylik situation ansetts skapa kollektiv dominerande ställning även om detta

skulle kunna vara möjligt med tanke på artikelns ordalydelse. Rättsläget i fråga om EG-rätten är till denna del ännu öppet och under utveckling. Däremot har EG-domstolen vid tillämpningen av artikel 2 i förordning nr 4064/89 om kontroll av företagskoncentrationer under vissa förutsättningar betraktat också en situation där det inte funnits några andra ekonomiska band mellan företagen än ett beroendeförhållande mellan oligopolistiska företag som kollektiv dominerande ställning. De fall av kollektiv dominerande ställning som behandlats i anslutning till den nationella tillsynen över företagskoncentrationer har tills vidare varit sådana där stramare ekonomiska förband än endast ett beroendeförhållande existerat mellan näringsidkarna.

4 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare samt mot samordnade förfaranden av näringsidkare som har till syfte eller resultat att på ett märkbart sätt hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen. Paragrafen ersätter 4–6 och 9 § i den gällande lagen. Syftet med paragrafen är att harmonisera den nationella lagstiftningen om horisontella konkurrensbegränsningar (mellan konkurrenter) och vertikala konkurrensbegränsningar (mellan näringsidkare i olika produktions- eller distributionsled) med reglerna i artikel 81 i EG-fördraget. Ändringen betyder att man övergår till att tillämpa förbudsprincipen också på alla vertikala konkurrensbegränsningar. Paragrafen grundar sig på artikel 81.1 i EG-fördraget och vid tolkningen av den skall tolkningspraxisen i anslutning till artikel 81 följas.

Paragrafen innehåller ett förbud mot bestämda priser enligt 4 § i den gällande lagen med undantag av möjligheten att fastställa ett högsta försäljningspris eller rekommendera ett försäljningspris. Att ålägga ett högsta försäljningspris eller ett rekommenderat försäljningspris är dock förbjudet om de får karaktären av ett fast eller lägsta försäljningspris t.ex. som en följd av påtryckningar eller incitament från någon av parterna. Åläggande av ett lägsta försäljningspris är fortfarande förbjudet. Paragrafen täcker också förbudet mot anbudskarteller enligt 5 § och förbudet mot horisontella karteller enligt 6 § i den gällande

lagen. Paragrafen ersätter 9 § i den gällande lagen som en bestämmelse som reglerar vertikala konkurrensbegränsningar dvs. konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare i olika produktions- och distributionsled. Detta innebär övergång från missbruksprincipen till förbudsprincipen inte bara i fråga om bestämda priser utan också för andra vertikala konkurrensbegränsningars del. Enligt denna paragraf är samtliga konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare i olika produktions- och distributionsled i princip förbjudna.

I paragrafen förbjuds sådana avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare samt samordnade förfaranden av näringsidkare som har till syfte eller resultat att i betydande mån hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen. Enligt 2 § 4 mom. måste ett avtal, beslut eller samordnat förfarande alltså ha en verkan som i betydande mån hindrar, begränsar eller snedvrیدer konkurrensen i Finland eller för en finländsk kundkrets för att det skulle omfattas av förbudet i paragrafen.

Enligt den bedömning i fråga om avtal av mindre betydelse som Europeiska gemenskapens kommission för närvarande tillämpar anses en i paragrafen avsedd konkurrensbegränsning endast ha en försumbar inverkan på konkurrensen, om de deltagande näringsidkarnas sammanlagda marknadsandelar inte överstiger 10 procent av de relevanta marknader som berörs av konkurrensbegränsningen då näringsidkarna är faktiska eller potentiella konkurrenter på några av dessa marknader (konkurrensbegränsningar mellan konkurrenter). Om näringsidkarna inte är faktiska eller potentiella konkurrenter på några av de relevanta marknader som berörs av konkurrensbegränsningen, kan en konkurrensbegränsning anses vara av mindre betydelse om inte någon av de deltagande näringsidkarnas marknadsandel på ingen av dessa marknader överstiger 15 procent (avtal mellan näringsidkare som inte konkurrerar med varandra). Om det är svårt att klassificera en konkurrensbegränsning antingen som en begränsning mellan konkurrenter eller som en begränsning mellan icke-konkurrenter, tillämpas den lägre gränsen för marknadsandel på 10 procent.

Då konkurrensen på den relevanta mark-

naden begränsas av den kumulativa effekten av avtal om försäljning av varor eller tjänster mellan leverantörer eller distributörer, tillämpas i stället för de ovan nämnda gränserna för marknadsandel en gräns på fem procent. Då en enskild leverantör eller distributör har en marknadsandel under fem procent, anses detta i allmänhet inte märkbart kunna bidra till den kumulativa utestängningseffekten. Existensen av en kumulativ utestängningseffekt är osannolik om ett nät av avtal som har liknande följder för marknaden täcker under 30 procent av den relevanta marknaden.

För att marknadsandelen skulle kunna beräknas krävs definition av relevanta marknader i detta sammanhang. Relevanta marknader består av den relevanta geografiska marknaden och den relevanta produktmarknaden.

Sådana konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare där de ovan nämnda gränserna för marknadsandel överskrids påverkar inte automatiskt märkbart konkurrensen utan också de kan vara av mindre betydelse under särskilda förutsättningar.

Bland de konkurrensbegränsningar som inte överstiger de ovan nämnda gränserna för marknadsandel kan inte de särskilt allvarliga konkurrensbegränsningarna betraktas som begränsningar av mindre betydelse. Av konkurrensbegränsningarna mellan konkurrenter betraktas som särskilt allvarliga sådana begränsningar som innebär

- 1) fastställande av priser då produkterna säljs till en tredje part,
- 2) begränsningar av produktion eller försäljning, eller
- 3) fördelning av marknader, kunder eller leverantörer.

I fråga om konkurrensbegränsningar mellan näringsidkare som inte är konkurrenter och, inom ramen för avtalet, mellan konkurrenter som är verksamma på olika nivåer i produktions- eller distributionskedjan, anses de särskilt allvarliga begränsningarna bestå i

- 1) fastställande av ett lägsta försäljningspris,
- 2) begränsningar av det geografiska område inom vilket, eller av de kunder till vilka köparen får sälja de nyttigheter som omfattas av avtalet (exklusive begränsningar av aktiv

försäljning inom det exklusiva geografiska området eller till en exklusiv kundgrupp som reserverats för leverantören eller som leverantören tilldelat en annan köpare, om en sådan begränsning inte begränsar köparens kunders försäljning; begränsningar av köparens försäljning till slutanvändare, om köparen driver verksamhet på grossistnivå; begränsningar av försäljning till icke auktoriserade återförsäljare av medlemmarna i ett selektivt distributionssystem, och begränsningar av köparens möjligheter att sälja komponenter som levereras i syfte att infogas i andra produkter till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som dem som produceras av leverantören),

3) begränsningar av aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare av medlemmar i ett selektivt distributionssystem som driver verksamhet i detaljhandelsledet (med undantag för möjligheten att förbjuda en medlem av detta system att idka verksamhet från en icke godkänd etableringsort),

4) begränsning av korsvisa leveranser mellan återförsäljare i ett selektivt distributionssystem, inklusive mellan distributörer som driver verksamhet i olika affärsled, och

5) begränsningar som avtalats mellan en leverantör av komponenter och en köpare som infogar dessa komponenter i andra produkter, och som hindrar leverantören från att sälja dessa komponenter som reservdelar till slutanvändare eller till reparatörer eller andra tjänsteleverantörer som köparen inte givit i uppdrag att reparera eller underhålla sina varor.

Enligt 29 § 2 mom. kan konkurrensverket utfärda närmare riktlinjer om konkurrensbegränsningar av mindre betydelse vilka baserar sig på de gruppundantagsförordningar och riktlinjer som antagits av Europeiska gemenskapernas kommission samt på EG-domstolens praxis.

I paragrafen förbjuds sådana avtal, beslut samt samordnade förfaranden som har till syfte eller resultat att på ett märkbart sätt hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen. Syftet med ett avtal, beslut eller samordnat förfarande kan anses vara att märkbart hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen särskilt då det är fråga om någon av de ovan nämnda särskilt allvarliga konkurrens-

begränsningarna. Detta förutsätter inte att parterna i en konkurrensbegränsning skulle ha haft ett uttryckligt mål att begränsa konkurrensen. Då det är fråga om någon av de särskilt allvarliga konkurrensbegränsningarna krävs inga skilda bevis för att förfarandet i fråga har verkningar som hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen. Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande kan ha till resultat att konkurrensen märkbart hindras, begränsas eller snedvrider också då det är fråga om andra än särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar, men i ett dylikt fall måste man lägga fram bevis för att förfarandet har en konkurrensbegränsande effekt.

I 2 mom. presenteras en förteckning med exempel på vissa förbjudna avtal, beslut och förfaranden. Förteckningen är inte uttömmande och således kan också andra konkurrensbegränsningar än de som nämns i förteckningen omfattas av förbudet enligt 1 mom. om dessa har till syfte eller resultat att på ett märkbart sätt hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen.

Enligt 18 § i den gällande lagen får ett villkor som har tagits in i ett avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot förbudet i paragrafen inte tillämpas eller verkställas.

5 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från förbudet enligt 4 §. Paragrafens syfte är att komplettera regleringen av horisontella och vertikala konkurrensbegränsningar enligt den föreslagna 4 § så att förbudet i 4 § inte skall gälla sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden som på ett märkbart sätt hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen om dessa har positiva verkningar på produktionen eller distributionen eller om de främjar tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande. Paragrafen baserar sig på artikel 81.3 i EG-fördraget och vid tolkningen av paragrafen skall tolkningspraxisen i anslutning till artikel 81 följas.

Paragrafen ersätter det direkta undantaget enligt 6 § 2 mom. i den gällande lagen samt dispenserna enligt 19 § och icke-ingripandebeskeden enligt 19 a §. På samma sätt som i fråga om EG:s konkurrensregler övergår man i och med den nya paragrafen också i den nationella konkurrenslagstiftningen från ett sy-

stem med konkurrensmyndigheternas förhandsbedömning av undantag till ett system där näringsidkaren själv gör en bedömning och konkurrensmyndigheterna kan göra en fallspecifik bedömning i efterhand antingen på basis av klagomål eller på eget initiativ. Liksom i fråga om artikel 81.3 i EG-fördraget skall näringsidkarna själva bedöma huruvida deras avtal, beslut eller samordnade förfaranden uppfyller kriterierna för undantag enligt paragrafen. Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande kan i efterhand bli föremål för konkurrensverkets prövning till exempel på basis av ett klagomål som framförts av en konkurrent eller på konkurrensverkets eget initiativ.

Enligt paragrafen gäller förbudet enligt 4 § dock inte ett sådant avtal, beslut eller samordnat förfarande som för sin del bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande och som tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås. Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande får inte heller innebära andra begränsningar för näringsidkarna i fråga än sådana som är nödvändiga för att de nämnda målen skall uppnås och de skall inte ge näringsidkarna en möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga. Undantaget är tillämpligt endast då alla kriterier blir uppfyllda samtidigt.

Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande bidrar för sin del till effektivare produktion och distribution av varor t.ex. om följderna blir att kostnaderna sjunker, kvaliteten på de nyttigheter som tillhandahålls förbättras eller varusortimentet utvidgas. Den tekniska eller ekonomiska utvecklingen går framåt t.ex. om man genom avtal kan nå sådana effektivitetsfördelar som leder till att antalet innovationer eller innovationstempot ökar. Dylika effektivitetsfördelar kan nås till exempel genom specialisering eller samarbete som sker inom forskningen och utvecklingen.

En skälig andel av ovan nämnda effektivitetsfördelar som nås genom avtal, beslut eller samordnade förfaranden skall komma konsumenterna till godo. Kriteriet uppfylls inte om den vinst som avtalet medför tillkommer endast näringsidkarna själva eller t.ex. aktie-

ägarna i bolagen i fråga. Med vinst avses inte enbart nedsatta priser eller förbättring av kvaliteten på nyttigheterna utan som vinst betraktas också det att utvecklingen av nya produkter eller marknader försnabbas eller att distributionssystemet förbättras så att den vinst som kommer konsumenterna till godo realiserar i framtiden.

Ett avtal, beslut eller samordnat förfarande får inte innebära andra begränsningar för näringsidkarna i fråga än sådana som är nödvändiga för att de ovan nämnda målen kan uppnås. Eftersom endast nödvändiga begränsningar är tillåtna, skall näringsidkarna i fråga kontrollera vilka alternativa begränsningar som är möjliga och bland dessa välja det alternativ som minst begränsar konkurrensen. De begränsningar som ingår i ett avtal, beslut eller samordnat förfarande får inte heller ge näringsidkarna i fråga en möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga. Om konkurrensbegränsningen sätter möjligheten till effektiv konkurrens ur spel på en väsentlig del av de relevanta marknaderna, kan inte avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet i fråga omfattas av undantaget. Huruvida detta kriterium blir uppfyllt eller inte bedöms i ljuset av den totala effekten av avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet.

Paragrafen baserar sig på artikel 81.3 i EG-fördraget och vid tolkningen av paragrafen skall tillämpningspraxisen i anslutning till artikel 81 användas som hjälp samt särskilt de gruppundantagsförordningar och riktlinjer som antagits av EG-kommissionen om tolkningen av artikel 81.3. Konkurrensverket kan enligt 29 § 2 mom. i förslaget utfärda närmare riktlinjer om tillämpningen av undantaget enligt 5 § vilka baserar sig på de gruppundantagsförordningar och riktlinjer som antagit av Europeiska gemenskapens kommission samt EG-domstolens praxis.

Avtal mellan näringsidkare i olika produktions- och distributionsled (vertikala avtal) om köp eller försäljning av varor eller tjänster kan bidra till effektivare produktion eller distribution genom en bättre samordning av verksamheterna mellan olika avtalsparter. De kan resultera i en sänkning av kostnaderna för parternas affärsverksamhet och för distributionen och bidra till att den

bästa möjliga försäljnings- och investeringsvolymen kan uppnås. Hur sannolikt det är att effektivitetsfördelarna uppväger nackdelarna med vertikala konkurrensbegränsande avtal beror på de deltagande företagens marknadsstyrka och således också på det faktum i hur stor utsträckning dessa företag måste konkurrera med andra leverantörer på samma relevanta marknader. Enligt kommissionens nuvarande gruppundantagsförordning kan det antas att om parternas respektive andel av de relevanta marknaderna inte överstiger 30 procent och de vertikala avtalen inte innehåller vissa allvarligt konkurrenshämmande begränsningar, bidrar de i regel till att förbättra produktionen eller distributionen samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås. När det gäller vertikala avtal som innehåller exklusiva leveransskyldigheter är det köparens marknadsandel som är relevant för att fastställa sådana vertikala avtals samlade effekter på marknaden. De särskilt allvarliga konkurrensbegränsningarna räknas upp i den allmänna motiveringen till 4 §.

Bland avtalen mellan konkurrenter (horisontella avtal) bidrar avtal om specialisering inom produktionen i allmänhet till att förbättra produktionen eller distributionen av varor, eftersom de berörda företagen kan koncentrera sig på tillverkning av vissa varor och följaktligen arbeta mera effektivt och erbjuda varorna till lägre priser. Specialiseringsavtal för att tillhandahålla tjänster kan i allmänhet också sägas ge upphov till liknande förbättringar. Med en effektiv konkurrens kommer konsumenterna troligen att få en skälig andel av de uppnådda fördelarna. Dessa fördelar kan uppnås genom avtal enligt vilka den ena parten avstår från att tillverka vissa varor eller tillhandahålla vissa tjänster till förmån för en annan part (ensidig specialisering), avtal enligt vilka båda parterna avstår från att tillverka vissa varor eller tillhandahålla vissa tjänster till förmån för den andra parten (ömsesidig specialisering), och avtal enligt vilka parterna förbinder sig att gemensamt tillverka vissa varor eller tillhandahålla vissa tjänster (gemensam produktion). Enligt kommissionens nuvarande gruppundantagsförordning kan det antas att om de deltagande företagens andel av den relevanta marknaden inte

överstiger 20 procent kan det förutsättas att sådana specialiseringsavtal som avses i förordningen i allmänhet kommer att skapa skal- eller samordningsfördelar eller möjliggöra bättre produktionsteknik, samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås. En ytterligare förutsättning är att avtalen inte innehåller särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar. De särskilt allvarliga konkurrensbegränsningarna räknas upp i den allmänna motiveringen till 4 §.

Samarbete avseende forskning och utveckling och utnyttjande av resultaten bidrar i allmänhet till tekniskt och ekonomiskt framåtskridande genom att öka spridningen av know-how mellan parterna och undvika dubbelarbete inom forskning och utveckling, genom att stimulera utvecklingen genom utbyte av kompletterande know-how och genom att rationalisera tillverkningen av de varor eller tillämpningen av de metoder som är resultat av forskningen och utvecklingen. Gemensamt utnyttjande av resultaten kan anses som en naturlig följd av gemensam forskning och utveckling. Det kan försiggå i en rad olika former, såsom tillverkning, utnyttjande av immateriella rättigheter som i betydande grad bidrar till tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande eller saluföring av nya varor. En mer omfattande och effektivare forskning och utveckling kan i allmänhet förväntas gagna konsumenterna genom att nya eller förbättrade metoder kan leda till nya eller förbättrade varor och tjänster eller till pris-sänkningar. Om de näringsidkare som deltar i samarbetet inte är varandras konkurrenter, kan samarbetet anses bidra till tekniskt och ekonomiskt framåtskridande och ge konsumenterna en skälig andel av vinsten oberoende av parternas marknadsandelar så länge forsknings- och utvecklingssamarbetet pågår. I kommissionens gällande gruppundantagsförordning konstateras att om resultaten utnyttjas gemensamt kan fördelarna med det gemensamma utnyttjandet uppväga nackdelarna under sju år från den tidpunkt att de produkter som omfattas av avtalet för första gången släppts ut på marknaden. Om minst två av de deltagande näringsidkarna är konkurrerande näringsidkare, kan de effektivitetsfördelar som samarbetet ger anses uppvä-

ga nackdelarna med konkurrensbegränsningen endast om de deltagande företagens sammanlagda marknadsandelar vid forsknings- och utvecklingsavtalets ingående inte överstiger 25 procent av den relevanta marknaden för de produkter som kan förbättras eller ersättas av de produkter som omfattas av avtalet. Undantaget kan dock inte anses gälla de särskilt allvarliga konkurrensbegränsningarna.

6 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot missbruk av dominerande marknadsställning och den ersätter 7 § i den gällande lagen. Ändringens syfte är att göra formen av de nationella bestämmelserna om förbud mot missbruk av dominerande marknadsställning enhetliga med regleringen om missbruk av dominerande ställning i EG-fördraget. Paragrafen grundar sig på artikel 82 i EG-fördraget och vid tolkningen av den skall tolkningspraxisen i anslutning till artikel 82 följas.

Innehållet i paragrafen motsvarar huvudsakligen innehållet i den gällande 7 § även om ordalydelsen avviker från den tidigare. Enligt paragrafen är missbruk av dominerande marknadsställning för en eller flera näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare förbjudet. En definition på dominerande marknadsställning ingår i 3 § 2 mom. Missbruk av dominerande marknadsställning kan omfatta särskilt sådan verksamhet som nämns i de fyra underpunkterna. Förteckningen är inte uttömmande utan det finns också andra åtgärder som kan betraktas som missbruk av dominerande marknadsställning.

7 §. Det föreslås att 7 § i den gällande lagen skall strykas och ersättas med den nuvarande 8 § som innehåller bestämmelser om påföljdsavgift dvs. konkurrensbrottsavgift.

Det föreslås att till 1 mom. skall fogas en hänvisning till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Syftet med hänvisningen är att komplettera hänvisningen i 1 a § och klargöra att påföljdsavgift kan bestämmas också vid överträdelse av EG:s konkurrensregler.

I 2 mom. finns bestämmelser om beloppet av påföljdsavgift. Det föreslås att det nuvarande systemet med två gränobelopp slopas på samma sätt som i förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler. Syftet

med ändringen är att harmonisera den nationella nivån av sanktioner med EG:s regler. Enligt den gällande bestämmelsen är avgiften mellan fem tusen och fyra miljoner mark dvs. varierar mellan ca 841 euro och 673 000 euro. Om det med beaktande av konkurrensbegränsningen och omständigheterna är motiverat, får beloppet överskridas men påföljdsavgiften får likväl vara högst tio procent av varje i konkurrensbegränsningen deltagande näringsidkares eller sammanslutnings omsättning under det föregående året. Den gällande förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler, dvs. förordning nr 17/62, som upphör att gälla den 1 maj 2004 när den nya tillämpningsförordningen, dvs. förordning nr 1/2003, träder i kraft, har tjänat som modell för den gällande bestämmelsen. I och med den nya tillämpningsförordningen slopas systemet med två gränssnitt för böterna och införs en procentbaserad maximiregel som anger att bötesbeloppet får utgöra högst tio procent av företagets omsättning under det föregående året.

8 §. Det föreslås att 8 § i den gällande lagen skall bli 7 § i den nya lagen. I den föreslagna nya 8 § finns bestämmelser om sänkning av påföljdsavgiften eller om möjlighet att avstå från att bestämma påföljdsavgift. Syftet med bestämmelsen är att uppmuntra de näringsidkare som deltar i konkurrensbegränsningar att samarbeta med konkurrensverket. Om en näringsidkare bistår konkurrensverket med utredningen av en förbjuden konkurrensbegränsning, kan den påföljdsavgift som åläggs näringsidkaren sänkas eller man kan avstå från att bestämma påföljdsavgift. Paragrafen gäller alla aktiviteter som strider mot 4–6 § konkurrensbegränsningslagen eller artikel 81 och 82 i EG-fördraget.

Enligt den föreslagna paragrafen kan marknadsdomstolen sänka den påföljdsavgift som med stöd av 7 § bestäms för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller avstå från att bestämma påföljdsavgift om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare i en betydande utsträckning har bistått konkurrensverket med utredningen av en konkurrensbegränsning. Den påföljdsavgift som åläggs en näringsidkare kan sänkas eller man kan avstå från att bestämma påföljdsavgift om näringsidkaren i

fråga lämnar konkurrensverket uppgifter om sina egna aktiviteter som strider mot konkurrensbegränsningslagen eller EG:s konkurrensregler. Det kan bli aktuellt med att sänka påföljdsavgiften eller att avstå från att bestämma påföljdsavgift också i sådana situationer där en näringsidkare lämnar uppgifter endast om andra företags medverkan vid en konkurrensbegränsning. Uppgifterna om andra näringsidkares medverkan vid en konkurrensbegränsning kan utgöra tillräcklig grund för sänkning av påföljdsavgiften t.ex. då uppgiftslämnarens egen medverkan vid konkurrensbegränsningen har utretts redan tidigare och tillräckliga bevis för bestämmande av påföljdsavgift för denna näringsidkare redan föreligger.

Det är möjligt att sänka påföljdsavgiften eller avstå från att bestämma påföljdsavgift endast om en näringsidkare i en betydande utsträckning bistått konkurrensverket med utredningen av en konkurrensbegränsning. Ett krav är att näringsidkaren aktivt deltar i utredningen av konkurrensbegränsningen. Företaget skall på eget initiativ lämna konkurrensverket sådana uppgifter som verket ännu inte förfogar över eller som kan vara svåra att få tag på.

Marknadsdomstolen skall fatta beslut om att påföljdsavgiften skall sänkas eller att man avstår från att bestämma påföljdsavgift med stöd av paragrafen i fråga. Konkurrensverket skall i sin framställning till marknadsdomstolen angående påföljdsavgift lägga fram de fakta på basis av vilka det anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare i en betydande utsträckning har bistått vid utredningen av konkurrensbegränsningen på det sätt som avses i paragrafen. Om konkurrensverket å andra sida ansett att näringsidkarens agerande inte uppfyller kriterierna för befrielse från påföljdsavgift enligt det föreslagna 9 § 1 mom., kan marknadsdomstolen dock i samband med behandlingen av huvudsaken vid bestämmande av påföljdsavgift beakta också omständigheter enligt 9 § 1 mom. Konkurrensverket kan t.ex. föreslå en sänkt påföljdsavgift för en näringsidkare vilken som andra eller tredje företag underrättat konkurrensverket om sitt deltagande i en förbjuden kartell.

9 §. Det föreslås att 9 § i den gällande la-

gen stryks. I den föreslagna nya 9 § finns bestämmelser om förfarandet för befrielse från påföljdsavgift. Enligt den föreslagna paragrafen kan en näringsidkare bli befriad från påföljdsavgift med stöd av paragrafen endast i fråga om en sådan konkurrensbegränsning mellan konkurrenterna som avses i 4 § eller artikel 81 i EG-fördraget som gäller prisöverenskommelser vid försäljning till tredje part, begränsning av produktionen eller försäljningen eller uppdelning av marknader, kunder eller inköpskällor. Bestämmelsens tillämpningsområde har begränsats till dessa särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar mellan konkurrenter, eftersom den samhällsnyttan av undanröjandet av dessa konkurrensbegränsningar är så stor att det är motiverat att en näringsidkare som deltagit i konkurrensbegränsningen befrias helt från påföljdsavgift om näringsidkaren i fråga i en betydande utsträckning har bistått vid utredningen av konkurrensbegränsningen.

Enligt 1 mom. gör konkurrensverket inte någon framställning om bestämmande av påföljdsavgift om näringsidkaren bistår konkurrensverket vid utredningen av en konkurrensbegränsning och om kriterierna enligt 1-5 punkten samtidigt uppfylls. Konkurrensverket konstaterar att en näringsidkare som uppfyller kriterierna enligt 1 mom. har handlat i strid med 4 § konkurrensbegränsningslagen eller artikel 81 i EG-fördraget men gör ingen framställning om bestämmande av påföljdsavgift. I motsats till 8 § tillämpas denna paragraf endast på enskilda näringsidkare, inte på sammanslutningar av näringsidkare.

Enligt 1 mom. 1 punkten förutsätter befrielse från påföljdsavgift att näringsidkaren lämnar konkurrensverket sådana uppgifter om en konkurrensbegränsning att konkurrensverket på basis av dem kan ingripa mot konkurrensbegränsningen. En förutsättning är att konkurrensverket inte tidigare haft tillräckliga bevis för att ingripa mot konkurrensbegränsningen i fråga. Med möjlighet att ingripa mot konkurrensbegränsningen avses i detta sammanhang att konkurrensverket innehåller sådana uppgifter på basis av vilka det kan konstatera att det rör sig om en sådan särskilt allvarlig konkurrensbegränsning mellan konkurrenter som avses i 4 § eller artikel 81 i EG-fördraget och uppgifterna är sådana

att konkurrensverket med hjälp av dem kan inleda närmare undersökningar om saken, t.ex. förrätta en inspektion enligt 20 § i näringsidkarens affärslokaler. Av uppgifterna skall framgå näringsidkarens identitet och delaktighet i konkurrensbegränsningen.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall uppgifterna enligt 1 punkten lämnas innan konkurrensverket har fått uppgifterna i fråga via andra kanaler. För att bli befriad från påföljdsavgift krävs att konkurrensverket sedan tidigare inte förfogar över sådana uppgifter som näringsidkaren har lämnat och att näringsidkaren underrättar konkurrensverket om konkurrensbegränsningen innan någon annan av de medverkande näringsidkarna lämnar konkurrensverket sådana uppgifter om konkurrensbegränsningen som avses i 1 punkten.

Med stöd av denna bestämmelse kan endast en näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning bli befriad från påföljdsavgift. Om en konkurrenssituation uppstår mellan de som deltar i en konkurrensbegränsning så att två eller flera näringsidkare ansöker om befrielse från påföljdsavgift, skall det avgörande vid bestämmande av företrädesordningen mellan näringsidkarna vara den tidpunkt vid vilken uppgifterna bevisligen står till konkurrensverkets förfogande. Det räcker med att de första uppgifterna lämnas anonymt via ombud men så att den bransch som konkurrensbegränsningen gäller och arten av konkurrensbegränsning specificeras. Syftet med en anonym anmälan som sker via ett ombud kan anses vara att endast kontrollera huruvida någon annan av kartellmedlemmarna redan har gjort en bekännelse om deltagande i samma konkurrensbegränsning. Om näringsidkaren i fråga är den första att anmäla sig, skall denna för att få förtur lämna de uppgifter som avses i 9 § 1 mom. 1 punkten senast vid den tidpunkt som kommit överens med konkurrensverket. Om näringsidkaren lämnar uppgifterna till konkurrensverket senast vid överenskommen tidpunkt anses näringsidkaren ha lämnat de uppgifter som avses i 9 § 1 mom. 1 punkten redan vid tidpunkten för den första anonyma kontakten via ombud för att lämna uppgifter. Om näringsidkaren inte lämnar uppgifterna senast vid överenskommen tidpunkt, förlorar han sin rätt till förtur.

Enligt 1 mom. 3 punkten skall näringsidkaren överlåta alla uppgifter och handlingar som han förfogar över till konkurrensverket. Näringsidkaren skall överlämna all den information som han förfogar över oberoende av formen för information. Förutom handlingar skall näringsidkaren överlåta t.ex. uppgifter i elektronisk form.

Enligt 1 mom. 4 punkten skall näringsidkaren samarbeta med konkurrensverket under hela den tid som utredningen av konkurrensbegränsningen tar. Samarbetet bör vara kontinuerligt och smidigt. Näringsidkaren skall överlåta alla bevis på en misstänkt överträdelse som den tar emot eller förfogar över. Näringsidkarens representanter skall stå till konkurrensverkets förfogande och de skall snabbt tillmötesgå begäran om sådan information som kan hjälpa till att reda ut konkurrensbegränsningen. Det räcker dock inte med att näringsidkaren passivt besvarar alla frågor han får från konkurrensverket utan det krävs att näringsidkaren aktivt deltar i utredningen av konkurrensbegränsningen. Företaget skall på eget initiativ lämna konkurrensverket sådana uppgifter som verket inte förfogar över eller som kan vara svåra att få tag på.

Enligt 1 mom. 5 punkten skall företaget upphöra med sitt deltagande i konkurrensbegränsningen senast i det skede då det underrättar konkurrensverket om konkurrensbegränsningen.

Enligt 2 mom. meddelar konkurrensverket ett separat beslut i ett ärende enligt 1 mom. Av beslutet skall framgå de fakta på basis av vilka kriterierna enligt 1 mom. anses bli uppfyllda för en viss näringsidkares del.

I detta beslut får ingen ändring sökas genom särskilda besvär. Det är nödvändigt med besvärsförbud för att en näringsidkare som uppfyller kriterierna enligt 1 mom. inom en rimlig tid kan försäkra sig om att konkurrensverket inte kommer att göra en framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljdsavgift för hans del. Om konkurrensverket å andra sidan anser att näringsidkaren i fråga inte uppfyller kriterierna enligt 1 mom. kommer ärendet i alla händelser att i ett senare skede tas upp för prövning vid en oberoende förvaltningsdomstol. Marknadsdomstolen kan nämligen i samband med behandlingen av huvudsaken vid bestäm-

mande av beloppet av påföljdsavgift för näringsidkare enligt den föreslagna 8 § beakta också omständigheter enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen.

10 b §. Den föreslagna nya 10 b § innehåller en förtydligande hänvisning enligt vilken bestämmelser om överlåtelse av sådana sekretessbelagda handlingar som konkurrensverket förfogar över till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

11 a §. Det föreslås att 11 a § 1 mom. i den gällande lagen ändras så att bestämmelserna om tillsynen över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 350 miljoner euro och minst två av parterna i förvärvet har en omsättning inom Finland som överskrider 20 miljoner euro. Gränsen för den sammanlagda omsättningen för parterna i ett företagsförvärv ändras från nuvarande två miljarder mark, dvs. ca 336 miljoner euro, till 350 miljoner euro. Den sistnämnda nya gränsen för omsättning ersätter andra meningen i 1 mom. i den gällande lagen.

Syftet med ändringen av gränsen för den sammanlagda omsättningen för parterna i ett företagsförvärv är att ta hänsyn till övergången till den gemensamma valutan. Det föreslagna tröskelvärdet är 350 miljoner euro eftersom man velat hitta ett jämnt belopp. Det faktum att tröskelvärdet höjts med ca 14 miljoner euro har ingen märkbar inverkan på anmälningströskeln. Höjningen är motiverad med tanke på t.ex. den inflationsutveckling som har skett efter att bestämmelserna om tillsynen över företagskoncentrationer trädde i kraft.

Det nya tröskelvärde som gäller omsättningen för minst två av parterna i ett företagsförvärv betyder att var och en av dessa parter skall ha en omsättning inom Finland som överskrider 20 miljoner euro. För att det sistnämnda tröskelvärdet skall överskridas krävs inte att parten i företagsförvärvet skall bedriva affärsverksamhet i Finland eller att den har öppnat en filial eller ett verksamhetsställe i Finland utan det räcker med att gränsen för omsättning överskrids för att kriteriet blir uppfyllt. Också när det gäller ren import

kan kriteriet för omsättning bli uppfyllt. En definition på parterna i ett företagsförvärv ingår i 11 § 3 mom. konkurrensbegränsningslagen.

Den omsättning som en part i företagsförvärvet uppnår i Finland omfattar de försäljningsintäkter som har influtit av försäljningen av varor och tillhandahållandet av tjänster i Finland. Omsättningen lokaliseras enligt kundens läge vid tiden för transaktionen. Närmare bestämmelser om fördelningen av omsättningen på geografisk grundval utfärdas av handels- och industriministeriet.

11 b §. Det föreslås att 11 b § 5 mom. i den gällande lagen upphävs. Enligt det moment som skall upphävas räknas till omsättningen för föremålet för förvärvet dessutom omsättningen för samtliga samfund och stiftelser som är verksamma i samma bransch i Finland och i vilka förvärvaren har förvärvat bestämmanderätt under de två föregående åren före förvärvet. I praktiken har dock tillämpningen av denna bestämmelse haft som följd att problemfria företagsförvärv anmälts till konkurrensverket och att onödig administrativ börda lagts på både företagen och myndigheterna. Till följd av att 11 § 5 mom. upphävs behöver dylika förvärv i samma bransch inom de två föregående åren före ett förvärv inte längre anmälas till konkurrensverket, om inte dessa uppfyller kriterierna enligt 11 a § eller sker mellan samma parter enligt 11 b § 4 mom.

Enligt det lagrum som föreslås bli upphävt har omsättningen för föremålet för förvärvet utökats med omsättningen för samfund och stiftelser som förvärvats i samma bransch under de två föregående åren. Enligt bestämmelsen har inte tidigare förvärv av rörelse räknats till omsättningen för föremålet för förvärvet. 11 § 4 mom. konkurrensbegränsningslagen, som gäller företagsförvärv mellan samma köpare och säljare inom en period på två år, förblir i kraft. Enligt lagrummet anses omsättningen för föremålet för förvärvet omfatta den sammanräknade omsättning som hänför sig till sådan rörelse som under de två föregående åren före förvärvet har förvärvats från samma samfund eller stiftelse. Bestämmelsen har tolkats så att som sådan rörelse som förvärvats från samma säljare har beaktats förutom en rörelse enligt 11 § 1

mom. 2 punkten dessutom också förvärv av bestämmanderätt enligt 1 punkten. Tolkningsslinjen förblir oförändrad även efter lagändringen.

11 g §. Det föreslås att den hänvisning till påföljdsavgift enligt 8 § som ingår i 11 g § i den gällande lagen skall ändras så att den motsvarar den nya numreringen av paragraferna i den föreslagna lagen. Enligt förslaget innehåller 7 § bestämmelser om bestämmande av påföljdsavgift.

12 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så att en hänvisning till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget fogas till momentet. Ändringen kompletterar hänvisningen i 1 a § till den nationella tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Dessutom föreslås att hänvisningen till 7 och 9 § stryks eftersom nämnda paragrafer i den föreslagna formen inte längre innehåller bestämmelser om konkurrensbegränsningar utan bestämmelser om bestämmande av påföljdsavgift respektive befrielse från påföljdsavgift.

Det föreslås att sista meningen i 1 mom. ändras så att där beaktas den ändrade behandlingen av konkurrensbegränsningar av mindre betydelse enligt 4 §. Den möjlighet som konkurrensverket ges i sista meningen i 1 mom. i den gällande lagen, nämligen att verket kan avstå från att vidta åtgärder i fråga om förbjudna konkurrensbegränsningar, skall enligt förslaget kvarstå. Införande av ett system med bedömning av märkbarhet enligt 4 § eliminerar inte behovet att för konkurrensverkets del behålla en möjlighet till en ändamålsenlig allokering av resurserna också i fråga om sådana konkurrensbegränsningar som omfattas av förbudet enligt 4 §. Med anledning av ändringen i behandlingen av konkurrensbegränsningar av mindre betydelse enligt den föreslagna 4 § bör dock ordalydelsen i den sista meningen i 1 mom. ses över.

Förbudet enligt den föreslagna 4 § gäller endast konkurrensbegränsningar som på ett märkbart sätt hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen. Företagsförvärv som har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen på ett sätt som närmare förklaras i anslutning till 4 § är alltså inte förbjudna enligt 4 §. Eftersom målet för 12 § är att behålla konkurrensverkets rätt att avstå från att vidta åtgärder också i fråga om vissa

förbjudna konkurrensbegränsningar, föreslås att ordalydelsen i sista meningen i 1 mom. i den gällande paragrafen ändras så att uttrycket "om konkurrensbegränsningen har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen" ersätts med uttrycket "om konkurrensen på marknaden i fråga totalt sett kan anses fungera totalt sett trots konkurrensbegränsningen".

Enligt den föreslagna formuleringen av paragrafen kan konkurrensverket avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensen på den relevanta marknaden totalt sett kan anses fungera trots konkurrensbegränsningen. Bedömningen av huruvida konkurrensen på marknaden fungerar skall i princip ske på samma sätt som vid tillämpningen av den gällande paragrafen. Enligt förslaget kan konkurrensverket alltså också fortsättningsvis avstå från att vidta åtgärder till exempel i sådana fall där den förbjudna verksamheten redan har upphört och där en utredning av ärendet skulle sakna betydelse för tryggandet av konkurrensen eller med tanke på förseelsens principiella förkastlighet. Vid bedömning av huruvida en förseelse kan anses vara obetydlig med tanke på konkurrensen skall särskild uppmärksamhet fästas vid den misstänkta konkurrensbegränsningens inverkan på marknadens funktion, konsumenternas intresse och tryggandet av friheten att idka näring.

Att man avstår från att vidta åtgärder innebär också i fortsättningen att man avstår från att göra en framställning om påföljdsavgift. Konkurrensverket kan således avstå från att göra en framställning om bestämmande av påföljdsavgift enligt 7 § 3 mom. om konkurrensen på marknaden i fråga totalt sett kan anses fungera totalt sett trots konkurrensbegränsningen.

Paragrafens 3 mom., som anger att konkurrensverket skall göra en framställning om saken till marknadsdomstolen, om de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, föreslås bli upphävt.

Paragrafens 4 mom., som gäller Försäkringsinspektionens rätt att parallellt med konsumentverket göra framställningar till marknadsdomstolen om konkurrensbegränsningar som huvudsakligen gäller försäkringsverk-

samhet, föreslås bli upphävt.

13 §. I den föreslagna nya 13 § föreskrivs om vissa av konkurrensverkets befogenheter. Det föreslås att i 1 mom. 1 punkten tas in en bestämmelse enligt vilken konkurrensverket har befogenhet att ålägga en näringsidkare att upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Enligt 1 mom. 2 punkten kan konkurrensverket också ålägga näringsidkaren att leverera en nyttighet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Beslut om förbud och leveransskyldighet hör enligt den gällande lagen till marknadsdomstolens behörighet och bestämmelserna i fråga ingår i 16 § i den gällande lagen som föreslås bli upphävd. Det föreslås att fördelningen av befogenheter mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen ändras till den del det är fråga om att som första instans fatta beslut i ärenden som gäller konkurrensbegränsningar. Enligt förslaget skall marknadsdomstolen dock även efter revideringen av lagen som första instans fatta beslut om bestämmande av påföljdsavgift, utdömande av vite och förbud mot företagsförvärv. De beslut som konkurrensverket fattar skall enligt förslaget också i fortsättningen kunna komma att prövas av marknadsdomstolen genom förfarandet för ändringssökande.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs att konkurrensverket kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande enligt 1 mom. med vite. Marknadsdomstolen har tidigare haft befogenhet att också förena ett förbud eller en leveransskyldighet med vite. Det är logiskt att överföra befogenheter på konkurrensverket för att samma myndighet skall kunna fatta beslut om förbud eller leveransskyldighet samt vite i anslutning till dessa liksom är fallet med till exempel vid interimistiska åtgärder enligt 14 § 4 mom. i den gällande lagen. Vitet utdöms alltid av marknadsdomstolen.

Enligt 3 mom. kan konkurrensverket genom sitt beslut göra de åtaganden som näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning har erbjudit bindande för näringsidkarna i fråga, om det är möjligt att

genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. Motsvarande bestämmelse ingår i förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler. Enligt artikel 5 i förordningen är också medlemsstaternas konkurrensmyndigheter behöriga att godta åtaganden. Det föreslås att en bestämmelse enligt 3 mom. fogas till konkurrensbegränsningslagen, eftersom det är nödvändigt att i den nationella lagen klargöra vilken myndighet som är den nationella konkurrensmyndighet som avses i förordningen. Med stöd av bestämmelsen kan konkurrensverket dessutom godta åtaganden också när den tillämpar den nationella lagen.

Konkurrensverket skall kunna ta upp ett beslut som avses i 3 mom. på nytt om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat. Bestämelsen har samma innehåll som den behörighet som i tillämpningsförordningen ges kommissionen.

Tillämpningsförordningen föreskriver att om det konstateras att ett avtal, beslut eller samordnat förfarande på vilket undantagsförordningen är tillämplig i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget inom en medlemsstat, får medlemsstaternas konkurrensmyndigheter återkalla rätten för avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet att omfattas av kommissionens gruppundantagsförordning. Till sådana gruppundantagsförordningar som avses i paragrafen hör bl.a. kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av specialiseringsavtal och kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling. Det föreslås att till 4 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken konkurrensverket skall kunna återkalla rätten att omfattas av kommissionens gruppundantagsförordning inom Finlands territorium på de

villkor som anges i tillämpningsförordningen. Konkurrensverket kan återkalla rätten att omfattas av en gruppundantagsförordning om ett avtal, beslut av en sammanslutning av näringsidkare eller ett samordnat förfarande av näringsidkare har verkningar som inte är förenliga med artikel 81.3 inom Finlands territorium eller i en sådan del av Finlands territorium som har en väl avgränsad geografisk marknads alla särdrag. Bestämmelsens syfte är att möjliggöra effektiv konkurrens också i sådana situationer där ett enskilt arrangemang som omfattas av gruppundantagsförordningen begränsar konkurrensen inom Finlands territorium.

14 §. Det föreslås att 2 mom. ändras så att den föreslagna ändringen i fördelningen av befogenheter mellan konkurrensverket och marknadsdomstolen beaktas. Enligt det föreslagna 13 § 1 mom. kan konkurrensverket som första instans ålägga en näringsidkare att upphöra med ett förbjudet förfarande eller ålägga en leveransskyldighet. Med anledning av detta skall hänvisningen i 2 mom. till konkurrensverkets framställning i huvudsaken ersättas med en hänvisning till konkurrensverkets beslut i huvudsaken. I de fall där det är aktuellt med bestämmande av påföljdsavgift, skall konkurrensverket också i fortsättningen göra en framställning om bestämmande av påföljdsavgift till marknadsdomstolen. Med anledning av detta föreslås att i 2 mom. intas också ett omnämnande om en dylik situation.

Enligt den gällande paragrafen skall konkurrensverket göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Denna frist föreslås bli förlängd till 60 dagar för att underlätta den praktiska tillämpningen av paragrafen. Fristen på 60 dagar motsvarar den frist som fastställts för tillfälligt skingringsförbud och tillfällig kvarstad i 3 kap. 3 § tvångsmedelslagen (450/1987). På motsvarande sätt som i 3 kap. 4 § tvångsmedelslagen, skall marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket kunna förlänga denna tid.

15 §. Det föreslås att 1 mom. ändras så att ett konkurrensbegränsningsärende blir anhängigt vid marknadsdomstolen genom en framställning då det är fråga om en påföljdsavgift enligt 7 § 3 mom. eller ett förbud mot

företagsförvärv enligt 11 d § 1 mom. Det föreslås att i 1 mom. stryks hänvisningar till 12 § 3 och 4 mom., 16 §, 19 § 3 mom. samt till 19 a § 2 mom. vilka föreslås bli upphävda.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att ärendet som gäller förlängning av den frist som anges i 14 § 2 mom. blir anhängigt vid marknadsdomstolen på basis av ansökan.

Det föreslås att till 1 mom. fogas ett omnämmande enligt vilket ärendet bli avhängigt på basis av en ansökan som avses i 20 a § 1 mom. angående tillstånd att förrätta inspektion i lokaler som är i företagsledningens, styrelsens eller andra medarbetares besittning.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. som föreskriver att när marknadsdomstolen behandlar en ansökan enligt 20 a § om tillstånd till förrättande av inspektion i lokaler som är i företagsledningens, styrelsens eller andra medarbetares besittning, behöver marknadsdomstolen inte höra den berörda näringsidkaren innan tillstånd till inspektion beviljas. Det är motiverat att avstå från att höra de inblandade eftersom syftet med den överraskande inspektionen är att finna sådana handlingar eller andra bevis som näringsidkaren vill hemlighålla för konkurrensmyndigheterna. Om den berörda näringsidkaren skulle kallas in för att höras av marknadsdomstolen innan tillstånd att förrätta inspektion beviljas, skulle kallelsen tjäna som en varning för näringsidkaren och näringsidkaren skulle ha en möjlighet att förstöra det eventuella bevismaterialet.

16 §. Det föreslås att 16 § i den gällande lagen upphävs. Enligt 16 § i den gällande lagen hör beslut om att en näringsidkare skall upphöra med ett förbjudet förfarande eller om åläggande av leveransskyldighet till marknadsdomstolens behörighet. Fördelningen av befogenheter mellan marknadsdomstolen och konkurrensverket föreslås bli ändrad så att konkurrensverket som första instans skall kunna fatta beslut om att en näringsidkare skall upphöra med ett förbjudet förfarande eller om åläggande av leveransskyldighet. En bestämmelse om detta föreslås bli intagen i 13 § i den nya lagen.

17 §. I 17 § i den gällande lagen finns bestämmelser om marknadsdomstolens rätt att

förelägga vite och döma ut vite. I 17 § i den gällande lagen finns också bestämmelser om behandling av interimistiska ålägganden vid marknadsdomstolen. Det föreslås att paragrafen skall ändras så att i 1 mom. intas en hänvisning till 4 eller 6 § samt till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget som innehåller bestämmelserna om förbjudna konkurrensbegränsningar.

Bestämmelserna i gällande 2 och 3 mom. handlar om behandling av interimistiska förbud, förordnanden och ålägganden vid marknadsdomstolen. Eftersom konkurrensverkets interimistiska ålägganden inte längre enligt 14 § skall behandlas av marknadsdomstolen föreslås att 2 och 3 mom. stryks.

Det föreslås att innehållet i gällande 4 mom. skall vara oförändrat men att nuvarande 4 mom. blir det nya 2 mom.

18 §. Paragrafen föreslås bli ändrad så att den motsvarar den föreslagna fördelningen av befogenheter mellan marknadsdomstolen och konkurrensverket. Dessutom föreslås paragrafen också bli ändrad så att i den intas en hänvisning till 4 eller 6 § som innehåller bestämmelserna om förbjudna konkurrensbegränsningar. I paragrafen skall däremot inte intas en hänvisning till de konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt artikel 81.1 eller artikel 82 i EG-fördraget eftersom dessa är ogiltiga på grund av den direkt tillämpningsbara gemenskapsrätten.

18 a §. Det föreslås att till 1 mom. fogas en hänvisning till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget och momentet föreslås bli ändrat så att i den hänvisas till 4 eller 6 § som innehåller de föreslagna bestämmelserna om förbjudna konkurrensbegränsningar. Syftet med hänvisningen till artiklarna 81 och 82 i fördraget är att klargöra att de nationella bestämmelserna om skadestånd står till förfogande i enlighet med gemenskapsrättens likvärdighets- och effektivitetsprinciper också vid överträdelse av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget.

19 §. Det föreslås att 19 § i den gällande lagen skall upphävas. Syftet med förslaget är att på den nationella nivån övergå till ett system där näringsidkarna själva gör en förhandsbedömning av eventuella konkurrensbegränsningar på samma sätt som sker på gemenskapsnivån med anledning av att den

nya tillämpningsförelösa träder i kraft den 1 maj 2004. Näringsidkarna skall i fortsättningen inte längre ha en möjlighet att få en sådan uttrycklig dispens som avses i 19 § i den gällande lagen av konkurrensverket för de konkurrensbegränsningar som är förbjudna enligt 4 §. Näringsidkarna skall i fortsättningen själva bedöma huruvida deras avtal eller andra arrangemang omfattas av förbudet enligt 4 § eller av undantaget enligt 5 §.

19 a §. Det förelösa att 19 a § i den gällande lagen skall upphävas. Övergången till ett system med egenbedömningar innebär också att systemet med icke-ingripandebesked enligt 19 a § i den gällande lagen slopas.

19 b §. Det förelösa att 19 b § i den gällande lagen skall upphävas. Immuniteten mot böter enligt 19 b § i den gällande lagen ansluter sig till 19 och 19 a §, som förelösa bli upphävda, varför också denna paragraf skall upphävas vid övergången till ett system med näringsidkarnas egenbedömningar.

20 §. Paragrafen förelösa bli ändrad så att den motsvarar bestämmelserna om inspektion i den nya tillämpningsförelösa, dvs. rådets förelösa (EC) nr 1/2003. Det förelösa att till paragrafen fogas bestämmelser om rätt att förseгла lokaler och att protokollföra de muntliga förklaringar som erhållits på platsen. Paragrafens ordalydelse förelösa bli ändrad så att man talar om inspektioner i stället för undersökningar. Förslagets syfte till denna del är att endast förtydliga innehållet i bestämmelsen och beakta den ändrade terminologi som används i tillämpningsförelösa.

Det förelösa att 3 mom. ändras så att de tjänstemän som förelösa inspektion har rätt att ta kopior av näringsidkares affärskorrespondens, bokförelösa, dataregistreringar och andra handlingar som kan ha betydelse för övervakningen av att konkurrensbegränsningslagen följs. Motsvarande rättighet har tidigare ingått i 4 mom. Förslagets syfte till denna del är att endast omorganisera och förtydliga paragrafen i förhållande till de befogenheter som förelösa i den förelösa 20 a §.

Det förelösa att 4 mom. skall ändras så att de tjänstemän som förelösa inspektion och kräver muntliga förklaringar på platsen också har rätt att protokollföra svaren. Detta bety-

der att de tjänstemän som genomför en inspektion kan till exempel göra en bandupptagning av svaren eller skriva upp svaren på platsen. Dessutom förelösa i 4 mom. att de tjänstemän som förelösa inspektion har rätt att förseгла lokaler eller bokförelösa eller handlingar i den omfattning och så länge det är nödvändigt för inspektionen. De båda nya bestämmelserna som förelösa bli intagna i 4 mom. ingår i tillämpningsförelösa regler om inspektioner och de förelösa bli intagna också i konkurrensbegränsningslagen för att man på den nationella nivån skulle kunna säkerställa att de tjänstemän som kommissionen bemyndigat att förelösa inspektioner kan utöva samtliga inspektionsbefogenheter som tillämpningsförelösa ger dem. Dessa nya befogenheter står till förelösa för konkurrensverket också när det förelösa inspektioner i de fall som omfattas av den nationella lagen eller artikel 81 eller 82 i EG-förelösa. Till denna del är det motiverat att den nationella myndigheten har samma befogenheter som kommissionen.

Det förelösa att till 5 mom. fogas en hänvisning till 20 a §. Således skall polisen ge handräckning också i andra situationer än vid de inspektioner som förelösa i affärslokaler, till exempel vid en inspektion i en arbetstagares bostad som är anställd av en näringsidkare som misstänks för konkurrensbegränsning.

20 a §. Det förelösa att till lagen fogas en ny 20 a § som gäller det nationella förelösa för beviljande av tillstånd för kommissionen att genomföra inspektioner i andra lokaler än näringsidkares affärslokaler. Enligt tillämpningsförelösa får kommissionen genom beslut beordra att inspektion genomförelösa i företagets eller företagssammanslutningarnas ledares, direktörers och andra medarbetares bostäder eller andra lokaler som finns i deras besittning. Kommissionen får beordra inspektion om rimlig misstanke finns att räkenskaper eller andra affärshandlingar, som har samband med förelösa för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en allvarlig överträdelse, förvaras i nämnda lokaler. Inspektioner av bostäder eller andra lokaler har i Europeiska gemenskapens konkurrensregler betraktats som nödvändiga eftersom det vid särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar, såsom hemliga

karteller, har förekommit situationer där det för uppnående av målet för inspektionen är nödvändigt att verifiera sådana omständigheter och förhållanden som råder hemma hos en anställd vid ett företag som misstänks för konkurrensbegränsning och vilka det annars är omöjligt att reda ut.

Paragrafen gäller endast sådana situationer som avses i artikel 21 i tillämpningsförordningen och där kommissionen undersöker överträdelse av artikel 81 eller 82 i EG-fördraget och fattar beslut om genomförande av en inspektion i andra lokaler än sådana som är i näringsidkarens besittning. Enligt tillämpningsförordningen kan kommissionens beslut inte verkställas förrän kommissionen har samrått med konkurrensmyndigheten i den medlemsstat inom vars territorium inspektionen skall genomföras. Enligt 1 mom. skall marknadsdomstolen ge tillstånd till sådan genomsökning av bostäder inom Finlands territorium som kommissionen beordrar.

Konkurrensverket har inte enligt den föreslagna paragrafen befogenhet att ansöka om att få förrätta inspektion i andra lokaler, och inspektioner av andra lokaler än sådana som är i näringsidkarens besittning är inte möjliga i sådana fall där konkurrensverket utför undersökningar på basis av den nationella lagen eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget. Andra lokaler än sådana som är i näringsidkarens besittning kan genomsökas endast i de fall där det är fråga om verkställande av kommissionen beordrade inspektioner i situationer som avses i artikel 21 i tillämpningsförordningen.

När riksdagens grundlagsutskott behandlade tillämpningsförordningen fäste det i sitt utlåtande (GrUU 12/2001 rd) uppmärksamhet vid tolkningen av 10 § grundlagen. I sitt utlåtande hänvisade grundlagsutskottet till sin tidigare praxis med utlåtanden (GrUU 19/2000 rd) enligt vilken granskningar kan utföras i hemfridskyddade lokaler som används för permanent boende om det finns konkret och specificerad anledning att misstänka att brott mot lagen har begåtts eller kommer att begås. Det ursprungliga förslaget till förordning innehöll inte en dylik bestämmelse och det var inte förenligt med bestämmelserna om hemfridskydd i grundla-

gen. I den senare behandlingen av förordningen fogades dock motsvarande förutsättningar till artikel 21 i tillämpningsförordningen. Det är fråga om en skyldighet som direkt följer av tillämpningsförordningen varför det inte är möjligt att i den nationella lagen fastställa en högre tröskel för bevisningen än vad som anges i förordningen.

I 2 mom. föreskrivs att tillståndet till förrättande av inspektion i andra lokaler än en näringsidkarens affärslokaler skall sökas i förväg.

I 3 mom. ingår bestämmelser om de villkor på vilka marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion som kommissionen har beordrat. Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om denna skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen undersöker huruvida en inspektion är godtycklig eller alltför långtgående beaktar den särskilt hur allvarlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som söks, det berörda företagets medverkan vid konkurrensbegränsningen samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs. Marknadsdomstolen kan dock inte ifrågasätta nödvändigheten av inspektion. Dessutom grundar sig 3 mom. direkt på artikel 21.3 i tillämpningsförordningen som å sin sida motsvarar EG-domstolens praxis. Det är inte till denna del heller möjligt att i den nationella lagstiftningen ställa andra villkor eller utöka den nationella domstolens prövningsrätt.

Enligt det föreslagna 21 § 2 mom. får ingen ändring sökas genom besvär i marknadsdomstolens beslut om inspektionsbefogenheter. Enligt det föreslagna 15 § 4 mom. kan marknadsdomstolen besluta om beviljande av inspektionsbefogenheter utan att de berörda parterna hörs. Både besvärsförbudet och avvikelserna från praxisen att höra de berörda parterna är nödvändiga för att målet för effektiviteten av inspektionen kan tryggas.

20 b §. Det föreslås att till lagen fogas en ny 20 b §. Enligt 1 mom. har Europeiska gemenskapernas kommissions, konkurrensverkets och länsstyrelsens tjänstemän för förrättande av inspektioner i andra lokaler än de som avses i 20 §, de befogenheter som anges i 20 § med undantag av de befogenheter som

anges i 20 § 4 mom. Tjänstemän som genomför inspektioner i bostäder kan alltså inte kräva muntliga förklaringar på platsen och inte försegla lokaler eller handlingar. Begränsningen av befogenheter motsvarar det avskiljande av befogenheter som görs i tillämpningsförfordningen mellan inspektioner som genomförs i näringsidkarnas lokaler och inspektioner som genomförs i övriga lokaler.

I tillämpningsförfordningen förutsätts att Europeiska gemenskapernas kommission, konkurrensverket och länsstyrelserna kan vid inspektionerna bistås av andra personer som de har bemyndigat. Det föreslås att i 2 mom. intas en motsvarande bestämmelse för att den nationella lagstiftningen skulle motsvara kraven i förfordningen. Sådana andra personer som avses i bestämmelsen kan vara till exempel experter i bokföring eller elektronisk databehandling.

21 §. Det föreslås att i 1 mom. stryks en hänvisning till ett meddelande av konkurrensverket enligt 19 b § 2 mom., eftersom 19 b § föreslås bli upphävd.

Det föreslås att till 1 mom. fogas en bestämmelse om att konkurrensverkets beslut som fattats med stöd av den föreslagna 13 § är direkt verkställbara. Enligt förslaget skall ett beslut om att en näringsidkare skall upphöra med ett förbjudet förfarande eller om åläggande av leveransskyldighet vilka konkurrensverket har meddelat som första instans, iakttas trots besvär om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

Det föreslås att i 2 mom. stryks hänvisningar till ett beslut som har meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 eller 2 mom. eller 19 a § 1 mom. eftersom både 19 och 19 a § skall upphävas enligt förslaget.

Det föreslås att till 2 mom. fogas ett besvärshärbud i fråga om marknadsdomstolens beslut om förlängning av fristen enligt det föreslagna 14 § 2 mom. Det föreslås dessutom att till 2 mom. fogas besvärshärbud för ett beslut om beviljande av inspektionsbefogenhet som marknadsdomstolen meddelat enligt den föreslagna 20 a §. Det är nödvändigt med besvärshärbud för att målet för och effektiviteten av en inspektion skall kunna tryggas eftersom möjligheten att anföra besvär skulle ge en näringsidkare, vars styrelsemedlemmars, företagslednings eller medarbetares

bostäder är föremål för inspektion, tillfälle att hinna förstöra handlingar och annat bevismaterial som söks vid inspektionen. I 15 § 4 mom. i förslaget finns bestämmelser om marknadsdomstolens rätt att bestämma om beviljande av inspektionsbefogenheter utan att de berörda parterna hörs. Också denna bestämmelse är nödvändig för att målet för och effektiviteten av inspektioner skulle kunna tryggas.

22 §. Det föreslås att till paragrafen fogas en hänvisning till artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Samtidigt skall hänvisningen till 7 § strykas. Ändringarna följer av den föreslagna nya 1 a § samt harmoniseringen av 4–6 § med artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

29 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. som innehåller bestämmelser om konkurrensverkets befogenhet att vid behov ge riktlinjer som underlättar tolkningen. Riktlinjerna skall basera sig på de gruppundantagsförfordningar och riktlinjer som antagits av EG-kommissionen eller rådet. Till sådana gruppundantagsförfordningar som avses i paragrafen hör bl.a. kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av specialiseringsavtal och kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling. Med kommissionens riktlinjer i 2 mom. avses t.ex. kommissionens meddelande om avtal av mindre betydelse som inte märkbart begränsar konkurrensen enligt artikel 81.1 i fördraget. Syftet med konkurrensverkets riktlinjer är att förtydliga särskilt tolkningen av märkbarhetskriteriet enligt 4 § och kriterierna för undantag enligt 5 §.

1.2. Lag om försäkringsbolag

14 a kap. Konkurrens och marknadsföring

3 §. Det föreslås att paragrafen skall ändras. I den gällande paragrafen föreskrivs om Försäkringsinspektionens skyldighet att vidta åtgärder om en konkurrensbegränsning har

sådana skadliga verkningar som avses i 9 §. Paragrafen har samband med 12 § 4 mom. i den gällande lagen som föreskriver om Försäkringsinspektionens rätt att göra framställningar till marknadsdomstolen parallellt med konkurrensverket. I propositionen föreslås att 9 § och 12 § 4 mom. i den gällande lagen skall upphävas varför paragrafen inte längre skulle ha någon självständig betydelse.

Det föreslås att paragrafen ändras så att i paragrafen intas bestämmelser om Konkurrensverkets skyldighet att begära ett utlåtande av Försäkringsinspektionen när verket behandlar en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet.

4 §. Det föreslås att 4 § skall upphävas. Enligt paragrafen skall konkurrensverket höra det berörda ministeriet när det behandlar en ansökan om dispens enligt 19 § 1 mom. eller en ansökan om icke-ingripandebesked enligt 19 a § i den gällande konkurrensbegränsningslagen om dessa gäller försäkringsbolagens verksamhet. I propositionen föreslås att det nationella förfarandet för dispenser och icke-ingripandebesked skall slopas varför paragrafen inte skulle ha någon självständig betydelse i fortsättningen.

1.3. Marknadsdomstolslag

3 kap. Behandling av ärenden

9 §. *Domförhet.* Det föreslås att 2 mom. skall ändras så att i den föreskrivs om marknadsdomstolens domförhet när marknadsdomstolen behandlar ärenden som rör beviljande av tillstånd för kommissionen att förrätta inspektion i andra lokaler än näringsidkarens affärslokaler enligt 20 a § i den föreslagna lagen om konkurrensbegränsningar. Det föreslås att marknadsdomstolen skall fatta beslut om beviljande av tillstånd för kommissionen i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. Den rättsliga prövningen av huruvida inspektionen är nödvändig görs av kommissionen enligt artikel 21 i tillämpningsförfordningen. Marknadsdomstolen kan förbjuda inspektion endast i det fallet att inspektionen skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. Ärenden som har att göra med beviljande av tillstånd är brådskande, varför det inte skulle vara ändamålsenligt att ha

med i sammansättningen sakkunnigledamöter som har uppdraget som bisyssla. En sammansättning med endast en lagfaren ledamot kan å sin sida inte anses tillräcklig med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2004, dvs. samtidigt som den nya förordningen om tillämpning av EG:s konkurrensregler träder i kraft.

Enligt övergångsbestämmelsen skall lagen tillämpas på de företagsförvärv som skett efter att lagen trätt i kraft. Med detta avses den tidpunkt som anges i 11 c § 1 mom. från vilken anmälningsskyldigheten börjar räknas.

De anhängiga ansökningar om dispens eller icke-ingripandebesked som har lämnats in till konkurrensverket på basis av 19 och 19 a §, vilka upphävs, skall förfalla när denna lag träder i kraft. Samtidigt upphör också immuniteten mot böter enligt 19 b § som också upphävs. De dispenser och icke-ingripandebesked som har beviljats med stöd av 19 och 19 a §, vilka upphävs, skall upphöra att gälla den dag som anges i dispensen eller icke-ingripandebeskedet. Till denna del motsvarar övergångsbestämmelsen övergångsbestämmelserna i förordningen om tillämpning av EU:s konkurrensregler.

3. Lagstiftningsordning

När riksdagens grundlagsutskott behandlade tillämpningsförfordningen fäste det i sitt utlåtande (GrUU 12/2001 rd) uppmärksamhet vid förhållandet mellan bestämmelserna om inspektioner i tillämpningsförfordningen och hemfridskydd i 10 § grundlagen. I sitt utlåtande hänvisade grundlagsutskottet till sin tidigare praxis med utlåtanden (GrUU 19/2000 rd) enligt vilken granskningar kan utföras i hemfridskyddade lokaler som används för permanent boende om det finns konkret och specificerad anledning att mistänka att brott mot lagen har begåtts eller kommer att begås.

Kommissionens ursprungliga förslag till tillämpningsförfordning innehöll inte en dylik bestämmelse och var inte enligt grundlagsut-

skottet förenligt med bestämmelserna om hemfridskydd i grundlagen. Vid en senare behandling av tillämpningsförordningen fogades dock motsvarande villkor till artikel 21 i förordningen.

Artikel 21.1 i tillämpningsförordningen är från den 1 maj 2004 gemenskapslagstiftning som är direkt tillämpningsbar. I denna proposition föreskrivs endast om det förfarande enligt vilket den nationella konkurrensmyndigheten, dvs. marknadsdomstolen, i förväg

skall ge tillstånd för kommissionen att förrätta inspektioner i andra lokaler än näringsidkarens affärslokaler. Förslaget strider alltså inte mot bestämmelserna i 10 § grundlagen.

Det är dock skäl att av riksdagens grundlagsutskott begära ett utlåtande om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 11 b § 5 mom., 12 § 3 och 4 mom., 16 §, samt 19–19 b §,

dessas lagrum sådana de lyder, 11 b § 5 mom. och 19 b § i lag 303/1998, 12 § 3 och 4 mom. och 16 § i lag 1529/2001, 19 § delvis ändrad i nämnda lagar 303/1998 och 1529/2001 samt 19 a § i sistnämnda lagar,

ändras 3 § 2 mom., 4–9 §, 11 a § 1 mom., 11 g §, 12 § 1 mom., 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 17 §, 18 §, 18 a § 1 mom., 20 §, 21 § 1 och 2 mom. och 22 §,

av dessa lagrum 8 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1529/2001, 9 §, 11 a § 1 mom., 11 g § och 12 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag 303/1998, 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 17 §, 18 §, 18 a § 1 mom., 21 § 1 och 2 mom. samt 22 § sådan den lyder i nämnda lag 1529/2001 och 20 § sådan den lyder i lagarna 448/1994 och 908/1995, samt

fogas till lagen nya 1 a och 10 b § samt en ny 13 § i stället för den 13 § som upphävts genom nämnda lag 303/1998, till 15 §, sådan den lyder i nämnda lag 1529/2001, ett nytt 4 mom., till lagen nya 20 a och 20 b § samt till 29 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 a §

Då en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater, tillämpas bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget).

3 §

En eller flera näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare anses ha dominerande ställning på marknaden, om den eller dessa i hela landet eller inom ett visst område har ensamrätt eller annars en så dominerande ställning på en bestämd nyttighetsmarknad att den på ett väsentligt sätt styr prisnivån eller leveransvillkoren eller på något annat motsvarande sätt påverkar konkurrensförhållandena i ett visst produktions- eller distributionsled.

4 §

Avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare samt sam-

ordnade förfaranden av näringsidkare är förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrída konkurrensen på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Förbjudna är särskilt sådana avtal, beslut och förfaranden som innebär att

1) inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,

2) produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,

3) marknader eller inköpskällor delas upp,

4) olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel, eller

5) det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

5 §

Förbudet enligt 4 § gäller dock inte sådana avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare eller samordnade förfaranden av näringsidkare, eller

sådana grupper av avtal, beslut eller samordnade förfaranden, som

- 1) bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
- 2) tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
- 3) bara ålägger de berörda näringsidkarna begränsningar som är nödvändiga för att uppnå dessa mål, och
- 4) inte ger dessa näringsidkare möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

6 §

Missbruk av dominerande marknadsställning för en eller flera näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare är förbjudet. Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

- 1) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor,
- 2) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
- 3) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel, eller
- 4) ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

7 §

För en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter mot bestämmelserna i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget skall bestämmas en påföljdsavgift (*konkurrensbrottsavgift*), om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

Påföljdsavgiften skall bestämmas med beaktande av arten och omfattningen av konkurrensbegränsningen samt dess varaktighet. Avgiften får vara högst 10 procent av omsättningen under det föregående året för varje näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i konkurrensbegränsningen.

Påföljdsavgiften skall bestämmas av mark-

nadsdomstolen på framställning av konkurrensverket. Avgiften skall betalas till staten.

8 §

Marknadsdomstolen kan sänka den påföljdsavgift som med stöd av 7 § bestäms för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller avstå från att bestämma påföljdsavgift, om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare i en betydande utsträckning har bistått konkurrensverket med utredningen av en konkurrensbegränsning.

9 §

Konkurrensverket gör inte någon framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljdsavgift beträffande sådana överträdelser mellan konkurrenterna av 4 § eller artikel 81 i EG-fördraget som gäller prisöverenskommelser vid försäljning till tredje part, begränsning av produktionen eller försäljningen eller uppdelning av marknader, kunder eller inköpskällor, om en näringsidkare som är delaktig i konkurrensbegränsningen

1) lämnar konkurrensverket sådana uppgifter om konkurrensbegränsningen att verket på basis av dem kan ingripa mot konkurrensbegränsningen,

2) lämnar de uppgifter som nämns i 1 punkten innan konkurrensverket har fått uppgifterna via andra kanaler,

3) lämnar alla uppgifter och handlingar som han förfogar över till konkurrensverket,

4) samarbetar med konkurrensverket under hela utredningen av konkurrensbegränsningen, och

5) har upphört att delta eller upphör att delta i konkurrensbegränsningen omedelbart efter det att uppgifterna enligt 1 punkten har överlämnats till konkurrensverket.

Konkurrensverket meddelar i ett separat beslut om näringsidkaren uppfyller alla de villkor som nämns i 1 mom. Beslutet får inte överklagas genom särskilda besvär.

10 b §

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av konkurrensverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § lagen om offentlighet

i myndigheternas verksamhet (621/1999).

3 a kap.

Tillsyn över företagsförvärv

11 a §

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 350 miljoner euro och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning i Finland som överskrider 20 miljoner euro.

11 g §

En näringsidkare som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 11 c §, eller som fullföljer ett företagsförvärv i strid mot 11 d eller 11 f §, skall åläggas att betala en påföljdsavgift enligt 7 §, om inte förfarandet skall anses vara obetydligt eller om det annars skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, skall det vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja konkurrensbegränsningen eller dess skadliga verkningar. Konkurrensverket kan dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensen på marknaden i fråga totalt sett kan anses fungera trots konkurrensbegränsningen.

13 §

Om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, kan konkurrensverket

1) förelägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nyttighet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Konkurrensverket kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande enligt 1 mom. med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Konkurrensverket kan genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits de näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för de berörda näringsidkarna, om det är möjligt att genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. Konkurrensverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

Konkurrensverket kan, i enlighet med artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, beträffande ett avtal, ett beslut av en sammanslutning av näringsidkare eller ett samordnat förfarande av näringsidkare inom Finlands territorium återkalla ett undantag enligt en gruppundtagsförordning som antagits av kommissionen, om avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet inom Finlands territorium eller i en sådan del av det som har en väl avgränsad geografisk marknads alla särdrag har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget.

14 §

Konkurrensverket skall fatta beslut i huvudsaken eller göra en framställning till marknadsdomstolen enligt 7 § 3 mom. om bestämmande av påföljdsavgift inom 60 dagar från det att ett interimistiskt beslut har meddelats. På ansökan av konkurrensverket inom ovan nämnda tid kan marknadsdomstolen förlänga tidsfristen. Om inte konkurrensverket fattar beslut i huvudsaken eller gör framställning till marknadsdomstolen inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller

åläggandet.

15 §

Konkurrensbegränsningsärenden blir anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 7 § 3 mom. eller 11 d § 1 mom., genom besvär som avses i 21 § 1 mom., eller genom en ansökan som avses i 14 § 2 mom. eller 20 a § 1 mom. Framställningen, besvären och ansökan skall göras skriftligen.

Marknadsdomstolen kan besluta om tillstånd enligt 20 a § utan att den berörda näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare hörs.

17 §

Om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, kan marknadsdomstolen förena ett förordnande, förbud eller åläggande med vite.

Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

18 §

Ett villkor som har tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 4 eller 6 § eller mot ett förordnande, förbud, eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av konkurrensverket eller mot ett interimistiskt förbud eller åläggande som har meddelats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

18 a §

En näringsidkare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot något av förbuden i 4 eller 6 § eller i artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som har tillfogats denna. Skadeståndet omfattar ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som har orsakats av konkurrensbegränsningen.

20 §

Behöriga tjänstemän vid konkurrensverket och länsstyrelsen har rätt att förrätta inspektioner för att övervaka att denna lag och de med stöd av den utfärdade bestämmelserna följs. Konkurrensverket är skyldigt att på begäran av Europeiska gemenskapernas kommission förrätta inspektioner så som bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

Konkurrensverket biträder kommissionen vid inspektioner så som bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

Näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare skall för inspektioner ge de tjänstemän som avses i 1 och 2 mom. tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar som kan ha betydelse för övervakningen av att denna lag samt de med stöd av den utfärdade bestämmelserna följs.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att kräva muntliga förklaringar på platsen och protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler eller bokföring och handlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen.

Polisen skall vid behov på begäran ge handräckning när inspektioner som avses i 1 och 2 mom. eller 20 a § genomförs, så som föreskrivs särskilt.

20 a §

Om Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget har bestämt att inspektion skall förrättas i andra utrymmen än de som avses i 20 §, ger marknadsdomstolen tillstånd till inspektion på ansökan av kommissionen.

Tillståndet skall sökas i förväg.

Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om den skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen kontrollerar om den planerade inspektionen är godtycklig eller alltför långtgående, skall marknadsdomstolen särskilt beakta hur all-

varlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företags medverkan samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs.

20 b §

Vid förrättande av inspektion i andra utrymmen än de som avses i 20 § har Europeiska gemenskapernas kommission, konkurrensverkets och länsstyrelsens tjänstemän de befogenheter som följer av 20 §, dock med undantag av de befogenheter som anges i 20 § 4 mom.

Kommissionen, konkurrensverket och länsstyrelserna kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

21 §

I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom. och i ett beslut om förrättande av inspektion enligt 20 §, får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 10 eller 13 § skall dock iakttas trots att besvär har anförts om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 11 e § 2 mom. eller i ett beslut om förlängning av fristen enligt 14 § 2 mom. eller om tillstånd att förrätta inspektion enligt 20 a §, får ändring inte sökas genom besvär.

Marknadsdomstolens beslut skall iakttas trots att besvär har anförts om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

22 §

Påföljdsavgift får inte bestämmas för överträdelse av bestämmelserna i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från det att konkurrensbegränsningen upphörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

29 §

Konkurrensverket kan i syfte att klargöra sin tillämpningspraxis vid behov utfärda riktlinjer som baserar sig på gruppundantagsförordningar och riktlinjer som har antagits av Europeiska gemenskapernas kommission. Konkurrensverket kan utfärda riktlinjer särskilt om tolkningen av märkbarhetskriteriet enligt 4 § och undantaget enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Denna lag tillämpas på sådana företagsförvärv som har skett efter att lagen har trätt i kraft.

När denna lag träder i kraft förfaller de anhängiga ansökningar om dispens eller icke-ingripandebesked som har lämnats in till konkurrensverket enligt 19 eller 19 a §, som upphävs. När denna lag träder i kraft upphör också för dessa anhängiga ansökningars del immuniteten mot böter enligt 19 b §, som upphävs.

Dispenser och icke-ingripandebesked som beviljats med stöd av 19 och 19 a § som upphävs, upphör att gälla den dag som anges i dispensen eller icke-ingripandebeskedet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 14 a kap. 4 §, så-
dan den lyder i lag 305/1998, samt
ändras 14 a kap. 3 §, sådan den lyder i lag 1542/2001, som följer:

14 a kap.

Konkurrens och marknadsföring

3 §

Konkurrensverket skall begära ett utlåtande

av Försäkringsinspektionen när det behandlar
en konkurrensbegränsning som huvudsak-
ligen gäller försäkringsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 200 .

3.**Lag****om ändring av 9 § marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen av den 28 december 2001 (1527/2001) 9 § 2 mom. som
följer:

9 §

Domförhet

av sådana ärenden som avses i 20 a § lagen
om konkurrensbegränsningar, skall utöver de
lagfarna ledamöterna dessutom delta minst
en och högst tre sakkunnigledamöter med
uppdraget som bisyssla.

I övriga fall är marknadsdomstolen domför
i en sammansättning med tre lagfarna leda-
möter. I behandlingen av ärenden som avses i
1 § 1 mom. 1 punkten, dock med undantag

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 20 februari 2004

Republikens President**TARJA HALONEN**

Handels- och industriminister *Mauri Pekkarinen*

1.

Lag**om ändring av lagen om konkurrensbegränsningar**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 27 maj 1992 om konkurrensbegränsningar (480/1992) 11 b § 5 mom., 12 § 3 och 4 mom., 16 § samt 19–19 b §,

dessas lagrum sådana de lyder, 11 b § 5 mom. och 19 b § i lag 303/1998, 12 § 3 och 4 mom. och 16 § i lag 1529/2001, 19 § delvis ändrad i nämnda lagar 303/1998 och 1529/2001 samt 19 a § i sistnämnda lagar,

ändras 3 § 2 mom., 4–9 §, 11 a § 1 mom., 11 g §, 12 § 1 mom., 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 17 §, 18 §, 18 a § 1 mom., 20 §, 21 § 1 och 2 mom. och 22 §,

av dessa lagrum 8 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 1529/2001, 9 §, 11 a § 1 mom., 11 g § och 12 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag 303/1998, 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 17 §, 18 §, 18 a § 1 mom., 21 § 1 och 2 mom. samt 22 § sådan den lyder i nämnda lag 1529/2001 och 20 § sådan den lyder i lagarna 448/1994 och 908/1995, samt

fogas till lagen nya 1 a och 10 b § samt en ny 13 § i stället för den 13 § som upphävt genom nämnda lag 303/1998, till 15 §, sådan den lyder i nämnda lag 1529/2001, ett nytt 4 mom., till lagen nya 20 a och 20 b § samt till 29 § 2 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 a §

Då en konkurrensbegränsning kan påverka handeln mellan Europeiska gemenskapens medlemsstater, tillämpas bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget).

3 §

En näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare anses ha dominerande ställning på marknaden, om näringsidkaren eller sammanslutningen i hela landet eller inom ett visst område har ensamrätt eller annars en så dominerande ställning på en bestämd nyttighetsmarknad att den på ett väsentligt sätt styr prisnivån eller leveransvillkoren eller på något annat motsvarande sätt påverkar konkurrensförhållandena i ett visst produktions- eller distributionsled.

En eller flera näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare anses ha dominerande ställning på marknaden, om den eller dessa i hela landet eller inom ett visst område har ensamrätt eller annars en så dominerande ställning på en bestämd nyttighetsmarknad att den på ett väsentligt sätt styr prisnivån eller leveransvillkoren eller på något annat motsvarande sätt påverkar konkurrensförhållandena i ett visst produktions- eller distributionsled.

4 §

I näringsutövning får inte krävas att en näringsidkare i ett senare försäljningsled vid försäljning eller uthyrning av nyttigheter inom landet inte går över eller under ett visst pris, ett visst vederlag eller en viss grund för bestämmande av priset eller vederlaget.

5 §

I näringsutövning får inte tillämpas något avtal eller i samförstånd med andra näringsidkare något annat arrangemang som vid anbudstävling om köp eller försäljning av en vara eller tillhandahållande av en tjänst innebär att

- 1) någon skall avstå från att ge ett anbud,
- 2) någon skall ge ett högre eller lägre anbud än någon annan, eller att
- 3) samråd mellan anbudsgivarna vid sådan anbudstävling annars skall förekomma i fråga om anbudssumman, förskott eller kreditvillkor.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte avtal eller andra arrangemang som innebär att anbudsgivarna har gått samman för ett gemensamt anbud om en samfällad prestation.

6 §

I ett och samma produktions- eller distri-

4 §

Avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare samt samordnade förfaranden av näringsidkare är förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat.

Förbjudna är särskilt sådana avtal, beslut och förfaranden som innebär att

1) inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,

2) produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,

3) marknader eller inköpskällor delas upp,

4) olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel, eller

5) det ställs som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

5 §

Förbudet enligt 4 § gäller dock inte sådana avtal mellan näringsidkare, beslut av sammanslutningar av näringsidkare eller samordnade förfaranden av näringsidkare, eller sådana grupper av avtal, beslut eller samordnade förfaranden, som

1) bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,

2) tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,

3) bara ålägger de berörda näringsidkarna begränsningar som är nödvändiga för att uppnå dessa mål, och

4) inte ger dessa näringsidkare möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

6 §

Missbruk av dominerande marknadsställ-

Gällande lydelse

butionsled verksamma näringsidkare eller sammanslutningar av sådana får inte genom avtal, beslut eller därmed jämförbart förfarande

1) bestämma eller rekommendera priser eller vederlag som skall uppbäras eller betalas i samband med näringsverksamhet, eller

2) begränsa produktionen, dela upp marknaden eller leveranskällorna, om dessa åtgärder inte är nödvändiga för arrangemang som effektiviserar produktionen eller distributionen eller främjar den tekniska eller ekonomiska utvecklingen varvid nyttan huvudsakligen kommer kunderna eller konsumenterna till godo.

7 §

Missbruk av dominerande marknadsställning för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare är förbjudet. Missbruk anses bland annat den göra sig skyldig till som

1) utan sakskäl avstår från ett affärsförhållande,

2) använder sig av affärsvillkor som inte bygger på god handelssed och som begränsar kundens handlingsfrihet,

3) utan särskilda skäl använder sig av ensamförsäljnings- eller ensaminköpsavtal,

4) tillämpar en prissättningspraxis som är oskälig eller uppenbart syftar till att begränsa konkurrensen eller som

5) utnyttjar sin dominerande ställning på marknaden till att begränsa konkurrensen vid produktion eller marknadsföring av andra nyttigheter.

8 §

För en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter mot 4-7 §§ skall bestämmas en påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift), om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en på-

Föreslagen lydelse

ning för en eller flera näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare är förbjudet. Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

1) direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor,

2) begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,

3) tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel, eller

4) ställa som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

7 §

För en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter mot bestämmelserna i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget skall bestämmas en påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift), om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

Påföljdsavgiften skall bestämmas med beaktande av arten och omfattningen av konkurrensbegränsningen samt dess varaktighet. Avgiften får vara högst 10 procent av omsättningen under det föregående året för varje näringsidkare eller sammanslutning som deltagit i konkurrensbegränsningen.

Påföljdsavgiften skall bestämmas av marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket. Avgiften skall betalas till staten.

8 §

Marknadsdomstolen kan sänka den påföljdsavgift som med stöd av 7 § bestäms för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller avstå från att bestämma påföljdsavgift, om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsid-

följdsavgift för att trygga konkurrensen.

Avgiften skall bestämmas med beaktande av arten och omfattningen av konkurrensbegränsningen samt dess varaktighet. Avgiften är mellan femtusen och fyra miljoner mark. Om det med beaktande av konkurrensbegränsningen och omständigheterna är motiverat, får beloppet överskridas. Avgiften får likväl vara högst 10 procent av varje i konkurrensbegränsningen deltagande näringsidkares eller sammanslutnings omättning under det föregående året.

Påföljdsavgiften skall på framställning av konkurrensverket bestämmas av marknadsdomstolen. Avgiften skall betalas till staten.

9 §

En konkurrensbegränsning som inte är förbjuden enligt 4–7 § anses ha skadliga verkningar, om den på ett sätt som är oacceptabelt för en sund och fungerande konkurrens hämmar eller är ägnad att hämma effektiviteten inom näringslivet, eller om den hindrar eller försvårar någon annans näringsutövning.

kare i en betydande utsträckning har bistått konkurrensverket med utredningen av en konkurrensbegränsning.

9 §

Konkurrensverket gör inte någon framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljdsavgift beträffande sådana överträdelser mellan konkurrenterna av 4 § eller artikel 81 i EG-fördraget som gäller prisöverenskommelser vid försäljning till tredje part, begränsning av produktionen eller försäljningen eller uppdelning av marknader, kunder eller inköpskällor, om en näringsidkare som är delaktig i konkurrensbegränsningen

1) lämnar konkurrensverket sådana uppgifter om konkurrensbegränsningen att verket på basis av dem kan ingripa mot konkurrensbegränsningen,

2) lämnar de uppgifter som nämns i 1 punkten innan konkurrensverket har fått uppgifterna via andra kanaler,

3) lämnar alla uppgifter och handlingar som han förfogar över till konkurrensverket,

4) samarbetar med konkurrensverket under hela utredningen av konkurrensbegränsningen,

5) har upphört att delta eller upphör att delta i konkurrensbegränsningen omedelbart efter det att uppgifterna enligt 1 punkten har överlämnats till konkurrensverket.

Konkurrensverket meddelar i ett separat beslut om näringsidkaren uppfyller alla de villkor som nämns i 1 mom. Beslutet får inte överklagas genom särskilda besvär.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 b §

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av konkurrensverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

3 a kap.

Tillsyn över företagsförvärv

11 a §

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 2 miljarder mark och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning som överskrider 150 miljoner mark. *En förutsättning för tillämpning av bestämmelserna är dessutom att föremålet för förvärvet eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som det, det överlåtande samfundet eller den överlåtande stiftelsen eller ett samfund eller en stiftelse som tillhör samma koncern som någon av dessa eller ett samföretag som skall grundas bedriver affärsverksamhet i Finland.*

11 a §

Bestämmelserna om tillsyn över företagsförvärv tillämpas på ett företagsförvärv, om parterna i företagsförvärvet tillsammans har en omsättning som överskrider 350 miljoner euro och minst två av parterna i företagsförvärvet har en omsättning inom Finland som överskrider 20 miljoner euro.

11 b §

Till omsättningen för föremålet för förvärvet räknas dessutom omsättningen för samtliga samfund och stiftelser som är verksamma i samma bransch i Finland och i vilka förvärvaren har förvärvat bestämmanderätt under de två föregående åren före förvärvet.

(5 mom. upphävs.)

11 g §

En näringsidkare som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 11 c §, eller som fullföljer ett företagsförvärv i strid mot 11 d eller 11 f §, skall åläggas att betala en påföljdsavgift enligt 8 §, om inte förfarandet anses vara obetydligt eller om det annars

11 g §

En näringsidkare som inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 11 c §, eller som fullföljer ett företagsförvärv i strid mot 11 d eller 11 f §, skall åläggas att betala en påföljdsavgift enligt 7 §, om inte förfarandet skall anses vara obetydligt eller om det an-

skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4–7 eller 9 §, skall det vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja konkurrensbegränsningen eller dess skadliga verkningar. Konkurrensverket kan dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensbegränsningen har endast ringa betydelse för den ekonomiska konkurrensen.

Har de skadliga verkningarna av en konkurrensbegränsning som avses i 9 § inte kunnat undanröjas genom förhandlingar eller på något annat sätt, skall konkurrensverket göra en framställning om saken till marknadsdomstolen.

Även Försäkringsinspektionen kan göra framställning om att en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet skall behandlas av marknadsdomstolen.

13 § har genom L
30.4.1998/303.

13 §
upphävts

genom L

nars skall anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen.

12 §

Konkurrensverket skall reda ut konkurrensbegränsningar och deras verkningar. Om konkurrensverket anser att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begränsar konkurrensen på ett sätt som avses i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, skall det vidta nödvändiga åtgärder för att undanröja konkurrensbegränsningen eller dess skadliga verkningar. Konkurrensverket kan dock avstå från att vidta åtgärder, om konkurrensen på marknaden i fråga totalt sett kan anses fungera trots konkurrensbegränsningen.

(3 mom. upphävs.)

(4 mom. upphävs.)

13 §
Om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, kan konkurrensverket

1) förelägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Konkurrensverket kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande enligt 1 mom. med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Konkurrensverket kan genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits de näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt kon-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kurrensbegränsning bindande för de berörda näringsidkarna, om det är möjligt att genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. Konkurrensverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

Konkurrensverket kan, i enlighet med artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, beträffande ett avtal, ett beslut av en sammanlutning av näringsidkare eller ett samordnat förfarande av näringsidkare inom Finlands territorium återkalla ett undantag enligt en gruppundantagsförordning som antagits av kommissionen, om avtalet, beslutet eller det samordnade förfarandet inom Finlands territorium eller i en sådan del av det som har en väl avgränsad geografisk marknads alla särdrag har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3 i fördraget.

14 §

Konkurrensverket skall inom en vecka efter att ha utfärdat ett interimistiskt förbud eller åläggande hänskjuta sitt beslut till marknadsdomstolen. Konkurrensverket skall göra sin framställning om huvudsaken inom en månad från det att ett interimistiskt beslut meddelades. Om konkurrensverket inte gör någon framställning om saken eller hänskjuter sitt beslut om interimistiskt förbud eller åläggande till marknadsdomstolen inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

Konkurrensverket skall fatta sitt beslut i huvudsaken eller göra en framställning till marknadsdomstolen enligt 7 § 3 mom. om bestämmande av påföljdsavgift inom 60 dagar från det att ett interimistiskt beslut har meddelats. På ansökan av konkurrensverket inom ovan nämnda tid kan marknadsdomstolen förlänga tidsfristen. Om inte konkurrensverket fattar beslut i huvudsaken eller gör framställning till marknadsdomstolen inom föreskriven tid, förfaller förbudet eller åläggandet.

15 §

Konkurrensbegränsningsärenden blir anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 8 § 3 mom., 11 d § 1 mom., 12 § 3 eller 4 mom., 14 § 2 mom., 16 §, 19 § 3 mom. eller 19 a § 2

15 §

Konkurrensbegränsningsärenden blir anhängiga vid marknadsdomstolen genom en framställning som avses i 7 § 3 mom. eller 11 d § 1 mom., genom besvär som avses i 21 § 1 mom. eller genom en ansökan som

mom. eller genom besvär som avses i 21 § 1 mom. Framställningen och besvären skall göras skriftligen.

avses i 14 § 2 mom. eller 20 a § 1 mom. Framställningen, besvären och ansökan skall göras skriftligen.

Marknadsdomstolen kan besluta om tillstånd enligt 20 a § utan att den berörda näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare hörs.

16 §

Om en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § eller om den är förbjuden enligt 4–7 §, kan marknadsdomstolen

1) förbjuda en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att tillämpa ett avtal som avses i 9 § eller andra konkurrensbegränsande arrangemang eller ett därmed jämförbart förfarande eller ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som strider mot 4–7 §, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som han erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

(Upphävs.)

16 §

17 §

Marknadsdomstolen kan förena ett förordnande, förbud eller åläggande som avses i 16 § med vite.

Ett förordnande, förbud och åläggande som avses i 1 mom. kan också utfärdas interimistiskt, för den tid marknadsdomstolen behandlar ett ärende. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Marknadsdomstolen skall behandla konkurrensverkets interimistiska förbud eller åläggande inom en månad från det att framställningen kom in och samtidigt bestämma om ett av konkurrensverket enligt 14 § 1 mom. interimistiskt utfärdat förbud eller åläggande skall vara i kraft under den tid domstolen behandlar ärendet. Härvid skall 1 mom. beaktas på motsvarande sätt.

Vite döms ut av marknadsdomstolen.

17 §

Om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget, kan marknadsdomstolen förena ett förordnande, förbud eller åläggande med vite.

Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

18 §

Ett villkor, som har tagits in i avtal, stad-

18 §

Ett villkor som har tagits in i avtal, stad-

Gällande lydelse

gar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 4–7 § eller mot ett förordnande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller mot ett interimistiskt förbud eller åläggande som har meddelats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

18 a §

En näringsidkare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot något av förbuden i 4–7 §, eller mot marknadsdomstolens beslut i vilket den har förklarat att konkurrensbegränsningen har sådana skadliga verkningar som avses i 9 §, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som han tillfogat denna. Skadeståndet omfattar ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som har orsakats av konkurrensbegränsningen.

19 §

Konkurrensverket kan på ansökan av en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bestämma att 4–6 §§ inte skall tillämpas på en konkurrensbegränsning, om denna bidrar till en effektivare produktion eller distribution av nyttigheter eller främjar den tekniska eller ekonomiska utvecklingen och om nyttan huvudsakligen kommer kunderna eller konsumenterna till godo.

Konkurrensverket kan uppställa villkor för beviljande av dispens. Dispens kan beviljas tills vidare eller för en bestämd tid.

Om dispensvillkoren överträds eller om förhållandena väsentligt har förändrats sedan dispensen gavs, kan marknadsdomstolen på framställning av konkurrensverket återkalla den. Verket skall innan en sådan framställning görs höra dispensinnehavaren.

19 a §

Konkurrensverket kan på ansökan av en

Föreslagen lydelse

gar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 4 eller 6 § eller mot ett förordnande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av konkurrensverket eller mot ett interimistiskt förbud eller åläggande som har meddelats av konkurrensverket, får inte tillämpas eller verkställas.

18 a §

En näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot något av förbuden i 4 eller 6 § eller i artikel 81 eller 82 i EGFördraget, är skyldig att ersätta en annan näringsidkare för den skada som har tillfogats denna. Skadeståndet omfattar ersättning för kostnader, prisskillnad, utebliven vinst samt annan direkt eller indirekt ekonomisk skada som har orsakats av konkurrensbegränsningen.

19 §

(Upphävs.)

19 a §

(Upphävs.)

näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare meddela ett beslut enligt vilket sökandens avtal, beslut eller förfarande, utgående från de uppgifter som denna lämnat, inte omfattas av förbuden i 4–6 § (icke-ingripandebesked).

Marknadsdomstolen kan på framställning av konkurrensverket återkalla ett icke-ingripandebesked, om

- 1) förhållandena väsentligt har förändrats efter det att beslutet meddelades,*
- 2) beslutet har grundats på oriktiga, vilseledande eller bristfälliga uppgifter, eller*
- 3) rättspraxisen vid tillämpning av bestämmelserna om förbud i 4–6 § har ändrats väsentligt till följd av de beslut som har meddelats av marknadsdomstolen eller av högsta förvaltningsdomstolen.*

19 b §

För en konkurrensbegränsning för vilken dispens eller icke-ingripandebesked har sökts kan ingen påföljdsavgift påföras för tiden från det att ansökan lämnades in till dess att konkurrensmyndighets beslut vunnit laga kraft, under förutsättning att den begränsande åtgärden vidtogs efter att ansökan hade lämnats in.

Vad som bestäms i 1 mom. utgör dock inget hinder för påförande av påföljdsavgift, om konkurrensverket inom två månader från det att ansökan kom in till verket har meddelat sökanden att avtalet, beslutet eller förfarandet på basis av den preliminära utredning som verket utfört omfattas av förbuden i 4–6 § och att ingen dispens därför kan beviljas.

20 §

Behöriga tjänstemän vid konkurrensverket och länsstyrelsen har rätt att förrätta inspektioner för att övervaka att denna lag och de med stöd av den utfärdade stadgandena och bestämmelserna följs. Konkurrensverket är skyldigt att på begäran av Europeiska gemenskapernas kommission utföra undersökningar så som bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

Konkurrensverket biträder dessutom kommissionen vid undersökningar så som

19 b §

(Upphävs.)

20 §

Behöriga tjänstemän vid konkurrensverket och länsstyrelsen har rätt att förrätta inspektioner för att övervaka att denna lag och de med stöd av den utfärdade bestämmelserna följs. Konkurrensverket är skyldigt att på begäran av Europeiska gemenskapernas kommission förrätta inspektioner så som bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

Konkurrensverket biträder kommissionen vid inspektioner så som bestäms i Europe-

Gällande lydelse

bestäms i Europeiska gemenskapernas rättsakter.

En näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare skall för inspektion *eller undersökning* ge tjänstemän som avses i 1 och 2 mom. tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. Tjänstemän som förrättar inspektion *eller undersökning* har rätt att granska näringsidkares eller deras sammanslutningars affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar som kan ha betydelse för övervakningen av att denna lag samt de med stöd av den utfärdade stadgandena och bestämmelserna följs.

De tjänstemän som förrättar inspektion *eller undersökning* har rätt att kräva muntliga förklaringar på platsen och att kopiera de handlingar som granskas.

Polisen skall vid behov på begäran ge handräckning när inspektioner *och undersökningar* som avses i 1 och 2 mom. genomförs, så som stadgas särskilt.

Föreslagen lydelse

iska gemenskapernas rättsakter.

Näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare skall för *inspektioner* ge de tjänstemän som avses i 1 och 2 mom. tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. *De* tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att granska *och ta kopior av näringsidkarnas eller sammanslutningarnas* affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar som kan ha betydelse för övervakningen av att denna lag samt de med stöd av den utfärdade bestämmelserna följs.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att kräva muntliga förklaringar på platsen *och protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler eller bokföring eller handlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen.*

Polisen skall vid behov på begäran ge handräckning när inspektioner som avses i 1 och 2 mom. *eller i 20 a §* genomförs, så som stadgas särskilt.

20 a §

Om Europeiska gemenskapernas kommission i enlighet med artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpningen av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget har bestämt att inspektion skall förrättas i andra utrymmen än de som avses i 20 §, ger marknadsdomstolen tillstånd till inspektion på ansökan av kommissionen.

Tillståndet skall sökas i förväg.

Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om den skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen kontrollerar om den planerade inspektionen är godtycklig eller alltför långtgående, skall marknadsdomstolen särskilt beakta hur allvarlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företags medverkan samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs.

21 §

I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom., *i ett meddelande enligt 19 b § 2 mom.* eller i ett beslut om en inspektion som avses i 20 § får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 10 § skall dock iaktas trots besvär om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I marknadsdomstolens beslut angående ett beslut *som har meddelats av konkurrensverket med stöd av 19 § 1 eller 2 mom. eller 19 a § 1 mom., och i marknadsdomstolens beslut som har meddelats med stöd av 11 e § 2 mom.,* får ändring inte sökas genom besvär. Marknadsdomstolens beslut skall iaktas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

22 §

En påföljdsavgift får inte bestämmas för brott mot 4–7 §, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år

20 b §

Vid förrättande av inspektion i andra utrymmen än de som avses i 20 § har Europeiska gemenskapernas kommissions, konkurrensverkets och länsstyrelsernas tjänstemän de befogenheter som följer av 20 §, dock med undantag av de befogenheter som anges i 20 § 4 mom.

Kommissionen, konkurrensverket och länsstyrelserna kan vid inspektioner biträddas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

21 §

I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 11 e § 1 mom. eller 14 § 1 mom. *och i ett beslut om förrättande av inspektion enligt 20 §,* får ändring inte sökas genom besvär. Ett beslut som konkurrensverket har meddelat med stöd av 10 *eller 13 §* skall dock iaktas trots att besvär har anförts om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 11 e § 2 mom. *eller i ett beslut om förlängning av fristen enligt 14 § 2 mom. eller om tillstånd att förrätta inspektion enligt 20 a §,* får ändring inte sökas genom besvär. Marknadsdomstolens beslut skall iaktas trots att besvär *har anförts,* om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

22 §

Påföljdsavgift får inte bestämmas för *överträdelser av bestämmelserna i 4 eller 6 § eller artikel 81 eller 82 i EG-fördraget,*

Gällande lydelse

från det att konkurrensbegränsningen upphörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

Föreslagen lydelse

om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från det att konkurrensbegränsningen upphörde att gälla eller konkurrensverket fick vetskap om den.

29 §

Konkurrensverket kan i syfte att klargöra sin tillämpningspraxis vid behov utfärda riktlinjer som baserar sig på gruppundantagsförordningar och riktlinjer som har antagits av Europeiska gemenskapernas kommission. Konkurrensverket kan utfärda riktlinjer särskilt om tolkningen av märkbarhetskriteriet enligt 4 § och undantaget enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 200.

Denna lag tillämpas på sådana företagsförvärv som har skett efter att lagen har trätt i kraft.

När denna lag träder i kraft förfaller de anhängiga ansökningar om dispens eller icke-ingripandebesked som har lämnats in till konkurrensverket enligt 19 eller 19 a §, som upphävs. När denna lag träder i kraft upphör också för dessa anhängiga ansökningars del immuniteten mot böter enligt 19 b §, som upphävs.

Dispenser och icke-ingripandebesked som beviljats med stöd av 19 och 19 a § som upphävs, upphör att gälla den dag som anges i dispensen eller icke-ingripandebeskedet.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) 14 a kap. 4 §, så-
 dan den lyder i lag 305/1998, samt
ändras 14 a kap. 3 §, sådan den lyder i lag 1542/2001, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 a kap.

Konkurrens och marknadsföring

3 §

Om Försäkringsinspektionen anser att en konkurrensbegränsning har sådana skadliga verkningar som avses i 9 § lagen om konkurrensbegränsningar i ett ärende där nämnda lag skall tillämpas, skall Försäkringsinspektionen vidta åtgärder för att undanröja dem. Har Försäkringsinspektionen inte genom förhandlingar lyckats undanröja konkurrensbegränsningens skadliga verkningar och har en eventuell uppmaning från Försäkringsinspektionen inte följts, skall den göra en framställning om att konkurrensbegränsningen skall behandlas i marknadsdomstolen.

3 §

Konkurrensverket skall begära ett utlåtande av Försäkringsinspektionen när det behandlar en konkurrensbegränsning som huvudsakligen gäller försäkringsverksamhet.

4 §

Konkurrensverket skall höra vederbörande ministerium om en ansökan som avses i 19 § 1 mom. och 19 a § 1 mom. lagen om konkurrensbegränsningar när saken gäller försäkringsbolagsverksamhet.

(Upphävs.)

4 §

Denna lag träder i kraft den 200 .

3.

Lag**om ändring av 9 § marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen av den 28 december 2001 (1527/2001) 9 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Domförhet

I övriga fall är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. I behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten skall utöver de lagfarna ledamöterna dessutom delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla.

I övriga fall är marknadsdomstolen domför i en sammansättning med tre lagfarna ledamöter. I behandlingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten, *dock med undantag av sådana ärenden som avses i 20 a § lagen om konkurrensbegränsningar* skall utöver de lagfarna ledamöterna dessutom delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla.

Denna lag träder i kraft den 200 .
